

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**TEMEL EĞİTİMDE TİYATRO ÇALIŞMALARININ
ÖĞRENCİLERİN KİŞİLİK GELİŞİMİ
(ÖZGÜVEN KAZANIMI) ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Ali BAKIR**

İSTANBUL, 2007

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**TEMEL EĞİTİMDE TİYATRO ÇALIŞMALARININ
ÖĞRENCİLERİN KİŞİLİK GELİŞİMİ
(ÖZGÜVEN KAZANIMI) ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Ali BAKIR

Öğrenci No:

050712205

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Seval AKBIYIK

İSTANBUL, 2007

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığıma and içerim. 20/09/2007

Aday: Ali BAKIR

TEMEL EĞİTİMDE TİYATRONUN ÇOCUKLARIN KİŞİLİK GELİŞİMİ (ÖZGÜVEN KAZANIMI) ÜZERİNDE ETKİSİ

Ali BAKIR

ÖZET

Bu Tez Çalışmasında; tiyatronun çocukların gelişimindeki önemine yer verilerek, özgüven gelişimleri ile olan ilişki ele alınmaktadır.

Araştırmanın amacı, öğrencilerin sosyal gelişimlerini geliştirmede tiyatrodan yararlanıp yararlanılamayacağını gözlemek, incelemek ve sonuçta etkisini belirlemektir. Aynı zamanda tiyatro çalışmalarına katılan ve daha önce katılmış olan öğrencilerin süreç içinde akademik tutum ve gelişimlerine bir katkısının olup olmadığına da bakılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde çocuk ve eğitim konusu tartışılmış ve ayrıca oyun konusuna değinilmiştir. İkinci bölümde çocuk tiyatro ve eğitim konusu tartışılarak geniş bir alan yazını incelemesine gidilmiştir. Üçüncü bölümde tiyatronun eğitime ve çocuğun gelişimine olan somut katkısı incelenerek tiyatro yoluyla çocukların gelişimine olan katkısı ortaya koyulmuştur.

Veri incelemesinde ikili anket uygulanmıştır. Tiyatro çalışmasına katılan öğrencilerin öğretmen ve velilerine ayrı ayrı uygulanmış ve veriler karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro, Çocuk gelişimi, zihinsel gelişim, yaratıcılık, tiyatronun eğitimsel işlevi.

THE EFFECT OF THE THEATRE OVER CHILDREN'S PERSONAL IMPROVEMENT IN THE PRIMARY EDUCATION (TO ACHIEVE SELF CONFIDENT)

BY ALI BAKIR

SUMMARY

In this thesis presentation analysis of improvement on children's self-confidence is done through the importance of theatre over their growth.

The aim of this research is to observe and examine at the end to determine if the students will get benefit in the theatre to grow their social development or not. At the same time it is studied that whether the student who joined this theatre training and who had been joined previously, give some help in academic way of behaving and improving in this process.

In the first part of research the subject of child and education has been discussed and additionally the topic of play touched upon. In the second part children's education and theatre subjects are being debated and wider research is being referred. In the third part concrete results of theatre over children's education and development are analyzed and improvement of children by theatre is shown.

In the data processing dual pole is applied. The data was applied to all the participating student's teachers and parents and the result were compared.

Key words: Theatre, children's development, mental development, creativity, the educational function of theatre.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler(Abstract)	
Tablolar Listesi.....	V
Şekiller Listesi.....	VIII
Kısaltmalar.....	X
Giriş	1

I. BÖLÜM

1.EĞİTİM YÖNTEM ve AMACI.....	2
1.1. Çocuk ve Tiyatro.....	5
1.1.1. Çocuk Oyunları ve Çeşitleri.....	5
1.1.2. Oyun-Tiyatro İlişkisi.....	9

II. BÖLÜM

2. ÇOCUK TİYATRO ve EĞİTİM.....	12
2.1. Türkiye’de Çocuk Tiyatroları.....	13
2.2. Oyunun Çocuklar İçin Yararları.....	16

III. BÖLÜM

3.1. Eğitimin Aracı Tiyatro.....	19
3.2. Tiyatronun Eğitimsel İşlevinin İçeriği.....	19
3.3. Çocuk Tiyatrolarının Eğitsel İşlevi.....	20
3.3.1. Düşünsel Gelişim Oluşturma İşlevinin Önemi.....	20
3.3.2.Çocuk Tiyatrosunun Etkileyici Gücü.....	21
3.3.3.Toplumsal Sorumluluk.....	22

3.3.4. Çocuğun Düşünsel Gelişim Sürecine Etkileri	23
3.4. Tiyatronun Eğitimde Uygulanmasında Ortaya Çıkan Sorunlar	31
3.4.1. Otoriter Yaklaşım ve Getirdiği Sorunlar	32
3.4.2. Gerçeklik Sorunu	34
3. 5. Düşünsel Gelişim – Eğlence İlişkisi	35
3.6. Eğlence Yoluyla Düşünsel Gelişim Ortamı Oluşturmak.....	37
3.7. Geleceğin Tiyatro, Severlerini Oluşturma.....	40
3.8. Çocuk Tiyatrosunun Toplumsal Değeri	41
3.9. Çocuk Tiyatrosunun Başlangıcı ve Gelişimi	43
3.10. Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu.....	46
3.10.1.Cumhuriyet Öncesi Dönemi	46
3.10.2.Cumhuriyet Döneminde Çocuk Tiyatrosunda Yaşanan Gelişmeler ve Çocuk Tiyatrosundaki İlkler	47
3.10.3. 1980 Sonrasında Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu	49
3.11. Eğitimde Tiyatronun Çocuğun Gelişimine Etkileri.....	50
3.11.1. Zihinsel Gelişime Tiyatronun Etkisi	50
3.11.2. Dil Gelişimine Tiyatronun Etkisi	52
3.11.3. Sosyal Gelişime Tiyatronun Etkisi	55
3.11.4. Duygusal Gelişime Tiyatronun Etkisi	57
3.11.5. Fiziksel ve Motor Gelişime Tiyatronun Etkisi	59
3.12. Tiyatronu Eğitim ve Öğretimde Kullanıldığı Alanlar	61
3.12. 1. Ana Dil Öğretiminde Tiyatro	61
3.12.2.Sözlü ifade	62
3.12.3. Kendimi İfade Etmede Tiyatro	63
3.12.4. Davranış Kazanmada Tiyatro	63

IV. BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırma Yöntemi.....	65
4.1.1. Araştırma Modeli.....	65
4.1.1. Araştırmanın Sınırı	65
4.1.3. Ana kitle ve Örnekleme.....	65

4.1.4.Veriler ve Toplanması	65
4.1.5.Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	66

BUGULAR ve YORUM

4.2. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	66
4.2.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	66
4.2.2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları.....	67
4.2.3. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları	68
4.3. Ankete Katılanların Tiyatronun Çocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Değ.....	69
4.3.1.“Daha Girişken Bir Çocuk Oldu” Sorusunun Cevap Dağılımı	69
4.3.2.“Utangaçlığı Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	71
4.3.3.“Yeni Faaliyetlere Girme İsteği Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	72
4.3.4.“Mevcut Arkadaşları İle İlişkilerini Geliştirdi” Sorusunun Cevap Dağılımı	74
4.3.5.“Yeni Arkadaşlarla Tanışma İsteği Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	75
4.3.6. “Yeni Arkadaşlar Edinerek Çevresini Genişletti” Sorusunun Cevap Dağılımı	77
4.3.7. “Daha Kolay Arkadaş Edinmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı	78
4.3.8. “Problemlerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı	80
4.3.9. “İsteklerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı	80
4.3.10. “Eleştirilere Daha Açık Hale Geldi” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	83
4.3.11. “Daha Sık Öz Eleştiri Yaparak Hatalı Davranışlarını Düzeltmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	84
4.3.12. “Sıkılgan Tavırları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	86
4.3.13. “Saldırgan Tavırları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	87
4.3.14. “Daha Soğukkanlı Davranmaya Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	89
4.3.15. “Sinirli Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	90
4.3.16. “Küsme, Somurtma Gibi Huyları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	92
4.3.17. “Yeteneklerinin Farkına Vardı” Sorusunun Cevap Dağılımı	93
4.3.18. “Başarma İsteği Güçlendi” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	95
4.3.19. “Başarısızlığı Daha Kolay Kabul Etmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı....	97
4.3.20. “Yanlış Yapma Korkusu Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	98
4.3.21. “Okula Devamlılığı Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı.....	99
4.3.22. “Ders Başarısı Yükseldi” Sorusunun Cevap Dağılımı	101

4.3.23. “Derslerine Olan İlgisi Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı	102
4.3.24. “Daha Özenli Bir Çocuk Oldu” Sorusunun Cevap Dağılımı	104
4.3.25. “Daha Dikkatli Bir Çocuk Oldu” Sorusunun Cevap Dağılımı	105
4.3.26. “Eşyalarını Hor Kullanma Alışkanlığı Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	107
4.3.27. “İşbirliği Duygusu Güçlendi” Sorusunun Cevap Dağılımı	108
4.3.28. “Her İş İçin Yardım Arama Alışkanlığı Ortadan Kalktı” Sorusunun Cevap Dağılımı	110
4.3.29. “İşleri Kendi Başına Yapmayı Öğrendi” Sorusunun Cevap Dağılımı	111
4.3.30. “Diğer İnsanlara (Aşırı) Bağımlılığı Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	113
4.3.31. “Çocuksu (Bebeksi) Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	114
4.3.32. “İlgi Çekmeye Yönelik Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	116
4.3.33. “Her Şeyden Şikayet Etme Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	117
4.3.34. “Başkalarını Suçlama Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı	119
4.3.35. “Aşağılık Komplekslerinden Büyük Ölçüde Kurtuldu” Sorusunun Cevap Dağılımı	121
4.3.36. “Beni Seviyor Musunuz” Gibi Sorular Sormaktan Vazgeçti” Sorusunun Cevap Dağılımı	123
ARAŞTIRMANIN GENEL SONUÇLARI	125
SONUÇ	130

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
1.Oyun ile Tiyatro Arasındaki Genel Farklar	10
2.Kız/Erkek Oranı	67
3.Sınıflara Göre Dağılım	67
4.Yaşlara Göre Dağılım	68
5.Tiyatro Çalışmalarının Girişkenliğe Etkisi	70
6.Ki Kare Testi Sonuçları	71
7.Utangaçlığa Etkisi	71
8.Ki Kare Testi Sonuçları	72
9.Yeni Faaliyetlere Girme İsteğine Etkisi	73
10.Ki Kare Testi Sonuçları	73
11.Mevcut Arkadaş İlişkilerine Etkisi	74
12.Ki Kare Testi Sonuçları	75
13.Yeni Arkadaşlarla Tanışma İsteğine Etkisi	75
14.Ki Kare Testi Sonuçları	76
15.Yeni Arkadaşlar Edinerek Çevresini Genişletmesine Etkisi	77
16.Ki Kare Testi Sonuçları	76
17.Daha Kolay Arkadaş Edinmeye Etkisi	78
18. Ki Kare Testi Sonuçları	80
19. Problemlerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi	80
20. Ki Kare Testi Sonuçları	81
21. İsteklerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi	82
22. Ki Kare Testi Sonuçları	83
23. Eleştirilere Daha Açık Hale Gelmeye Etkisi	83
24. Ki Kare Testi Sonuçları	84
25. Daha Sık Öz Eleştiri Yaparak Hatalı Davranışlarını Düzeltmeye Etkisi	85
26. Ki Kare Testi Sonuçları	86
27. Sıkılgan Tavırlarının Azalmasına Etkisi	86
28. Ki Kare Testi Sonuçları	87
29. Saldırgan Tavırların Azalmasına Etkisi	88

30. Ki Kare Testi Sonuçları	89
31. Soğukkanlı Davranmaya Etkisi	89
32. Ki Kare Testi Sonuçları	90
33. Sınırlı Davranışların Azalmasına Etkisi	91
34. Ki Kare Testi Sonuçları	92
35. Küsme Somurtma Gibi Huylarına Etkisi	92
36. Ki Kare Testi Sonuçları	93
37. Yeteneklerinin Farkına Varmada Etkisi	94
38. Ki Kare Testi Sonuçları	95
39. Başarma İsteğine Etkisi	95
40. Ki Kare Testi Sonuçları	96
41. Başarısızlığı Kabul Etmeye Etkisi	97
42. Ki Kare Testi Sonuçları	98
43. Yanlış Yapma Korkusuna Etkisi	98
44. Ki Kare Testi Sonuçları	99
45. Okula Devamlılığa Etkisi	100
46. Ki Kare Testi Sonuçları	101
47. Ders Başarısına Etkisi	101
48. Ki Kare Testi Sonuçları	102
49. Derslere Olan İlgiye Etkisi	103
50. Ki Kare Testi Sonuçları	104
51. Özenli Bir Çocuk Olmaya Etkisi	104
52. Ki Kare Testi Sonuçları	105
53. Dikkatli Bir Çocuk Olmaya Etkisi	106
54. Ki Kare Testi Sonuçları	107
55. Eşyalarını Hor Kullanma Alışkanlığına Etkisi	107
56. Ki Kare Testi Sonuçları	108
57. İşbirliği Duygusuna Etkisi	109
58. Ki Kare Testi Sonuçları	110
59. Her İş İçin Yardım Arama Alışkanlığına Etkisi	110
60. Ki Kare Testi Sonuçları	111
61. İşleri Kendi Başına Yapmayı Öğrenmeye Etkisi	112
62. Ki Kare Testi Sonuçları	113
63. Diğer İnsanlara (Aşırı) Bağımlılığa Etkisi	113

64. Ki Kare Testi Sonuçları	114
65. Çocuksu (Bebeksi) Davranışlara Etkisi	115
66. Ki Kare Testi Sonuçları	116
67. İlgi Çekmeye Yönelik Davranışlara Etkisi	116
68. Ki Kare Testi Sonuçları	117
69. Her Şeyden Şikâyet Etme Davranışlarına Etkisi	118
70. Ki Kare Testi Sonuçları	117
71. Başkalarını Suçlama Davranışlarına Etkisi	119
72. Ki Kare Testi Sonuçları	120
73. Aşağılık Komplekslerinden Kurtulmaya Etkisi	121
74. Ki Kare Testi Sonuçları	122
75. “Beni Seviyor Musunuz” Gibi Sorular Sormaya Etkisi	123
76. Ki Kare Testi Sonuçları	124

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil No</u>	<u>Sayfa</u>
1.Tiyatronun Eğitimsel İşlevinin Temelleri	19
2.Kız/Erkek Oranı	67
3.Sınıflara Göre Yüzde Dağılımı	68
4.Yaşlara Göre Yüzde Dağılımı	69
5.Girişkenliğe Etkisi Yüzde Dağılımı	70
6.Utangaçlığa Etkisi Yüzde Dağılımı	72
7.Yeni Faaliyetlere Girme İsteği Yüzde Dağılımı	73
8.Mevcut Arkadaş İlişkilerine Etkisi Yüzde Dağılımı	74
9.Yeni Arkadaşlarla Tanışma İsteğine Etkisi Yüzde Dağılımı	76
10.Yeni Arkadaşlar Edinerek Çevresini Genişletmesi Yüzde Dağılımı	77
11.Daha Kolay Arkadaş Edinme Yüzde Dağılımı	79
12.Problemlerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi Yüzde Dağılımı	81
13. İsteklerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi Yüzde Dağılımı	82
14. Eleştirilere Daha Açık Hale Gelmeye Etkisi Yüzde Dağılımı	84
15. Daha Sık Öz Eleştiri Yapararak Hatalı Davranışlarını Düzeltmeye Etkisi Yüzde Dağ.	85
16. Sıkılgan Tavırlarının Azalmasına Etkisi Yüzde Dağılımı	87
17.Saldırgan Tavırların Azalmasına Etkisi Yüzde Dağılımı	88
18. Soğukkanlı Davranmaya Etkisi Yüzde Dağılımı	90
19. Sinirli Davranışlarının Azalmasına Etkisi Yüzde Dağılımı	91
20. Küsme Somurtma Gibi Huylarına Etkisi Yüzde Dağılımı	93
21. Yeteneklerinin Farkına Varmada Etkisi Yüzde Dağılımı	94
22. Başarma İsteğine Etkisi Yüzde Dağılımı	96
23.Başarısızlığı Kabul Etmeye Etkisi Yüzde Dağılımı	97
24. Yanlış Yapma Korkusuna Etkisi Yüzde Dağılımı	99
25. Okula Devamlılığa Etkisi Yüzde Dağılımı	100
26. Ders Başarısına Etkisi Yüzde Dağılımı	102
27. Derslere Olan İlgiye Etkisi Yüzde Dağılımı	103
28. Özenli Bir Çocuk Olmaya Etkisi Yüzde Dağılımı	105
29. Dikkatli Bir Çocuk Olmaya Etkisi Yüzde Dağılımı	106
30. Eşyalarını Hor Kullanma Alışkanlığına Etkisi Yüzde Dağılımı	108

31. İşbirliği Duygusuna Etkisi Yüzde Dağılımlı	109
32. Her İş İçin Yardım Arama Alışkanlığına Etkisi Yüzde Dağılımlı	111
33. İşleri Kendi Başına Yapmayı Öğrenmeye Etkisi Yüzde Dağılımlı	112
34. Diğer İnsanlara (Aşırı) Bağımlılığa Etkisi Yüzde Dağılımlı	114
35. Çocuksu (Bebeksi) Davranışlara Etkisi Yüzde Dağılımlı	115
36. İlgi Çekmeye Yönelik Davranışlara Etkisi Yüzde Dağılımlı	117
37. Her Şeyden Şikâyet Etme Davranışlarına Etkisi Yüzde Dağılımlı	118
38. Başkalarını Suçlama Davranışlarına Etkisi Yüzde Dağılımlı	120
39. Aşğılık Komplekslerinden Kurtulmaya Etkisi Yüzde Dağılımlı	122
40. “Beni Seviyor Musunuz” Gibi Sorular Sormaya Etkisi Yüzde Dağılımlı	124

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.d.	Adı Geçen Dergi
a.g.k.	Adı Geçen Kitap.
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
Çev.	Çeviren
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MED	Milli Eğitim Dergisi
M.Ö.	Milattan Önce
s.	Sayfa
TNR	Times New Roman
TV	Televizyon
vb.	Ve Benzeri
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
Yy	Yüz Yıl

GİRİŞ

Günümüzde tiyatro, çocuklar için en etkin öğrenme araçlarından biridir. Çocuk, aynı ortamda bulunduğu yaşlılarıyla, sosyal ve duygusal açıdan bir etkileşim içerisinde. Toplumda uygun ve beklenen davranışları gösterebilme ve bunun yanı sıra kurallara uyabilme yine tiyatro aracılığıyla kazanılan becerilerdir. Tiyatroda görev almak yalnız sosyal değil, çocuğun duygusal ve zihinsel gelişimine de önemli bir katkıda bulunur. Arkadaşlar veya öğretmenlerle paylaşılan bu değerli zaman diliminde çocuk birçok farklı duygu yaşar; heyecanlanır, üzülür, sevinir, öfkelenir. Bir yandan da oyundaki rolüyle ve diğer karakterlerle empati kurar, oyunu ve karakterleri kavramaya çalışır, zihninde olayları değerlendirir.

Tiyatro, çocuklar için etkili bir sosyal öğrenme ortamıdır. Çocuk için sosyal öğrenme sürecidir. Olumlu sosyal davranışların kazanılmasında bir adımdır.

Empati kurabilme, dili ve iletişim becerisi kazanabilme, anlama ve anlatma zevkine varabilme, birey olduğunu, yaşadığı toplum için faydalı olabileceği duygusunu kazandırmada, okula ve eğitime karşı olan tutumun olumlu yönde geliştirilmesinde ve akademik başarıda tiyatro etkinliklerinin ve yaratıcı drama çalışmalarının yararı oldukça çoktur.

Çocukların ve gençlerin özgüvenlerini kazanmış, üretken ve yaratıcı fikirler ortaya koyabilmesi, içinde yaşadığı toplum içindeki diğer kişilerle daha olumlu iletişim kurabilmesi, ötekine toleranslı yaklaşabilmesi, demokratik ve hoş görülü bir toplumun oluşması için eğitim kurumlarında öğrencilerin tiyatro etkinliklerine yönlendirmekle de olabileceğini düşünmekteyiz. Çünkü tiyatro bir konsept olarak birçok alt beceriyi de içselleştirmede kullanılabilir bir yöntemdir, bir tekniktir ve metottur.

Tiyatro, çocuğun sosyal, zihinsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunmaktadır. Çocuklara yeni bir ilgi alanı oluşturmak ve onlarla keyifli bir zaman geçirmek açısından eğitim ortamında tiyatro ve drama çalışmalarından yararlanılmalıdır.

Tezin birinci bölümünde eğitimin yöntem ve amacı, çocuğun gelişim dönemleri, çocuk-tiyatro ve oyun ilişkisi, çocuk oyunları ve çeşitleri, oyun tiyatrosu ilişkisi incelenmiştir.

İkinci bölümde çocuk, tiyatro ve eğitim üçgeninde çocuk tiyatrosunun özü, yapısı, ülkemizdeki çocuk tiyatrosu, çocuk tiyatrosunun eğitimdeki önemi ve oyunların çocuklara yaraları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde tiyatrosunun eğitimdeki işlevlerinin neler olduğu, çocuk tiyatrosunun çocukların gelişimi (düşsel, zihinsel, kişisel, dilsel, sosyal, duygusal, fiziksel...vb.) üzerindeki etkileri, ülkemizde çocuk tiyatrosunda yaşanan gelişmeler incelenmiştir.

Dördüncü bölümde çocukların kişilik gelişiminin de(özgüven kazanımı) tiyatro çalışmalarının etkisi tiyatro çalışmalarına katılan öğrencilerin veli ve öğretmenlerine ayrı ayrı anket çalışması uygulanarak süreç içinde çocukta meydana gelen değişikliklerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmış, anket çalışmasıyla elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Tezimi yazmam sırasında yardım ve desteklerinden dolayı danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Seval Akbıyık ve biricik eşim Ayşe Bakır'a teşekkür ederim.

Ali Bakır

I. BÖLÜM

1.Eğitim Yöntem ve Amacı

“Eğitimin amacı ve yöntem üzerinde duran birçok felsefeci ve eğitim bilimci, kötülük ve yanlışın çocuğun doğasında olmadığını, eğitimcinin bunlara yol açan dış etkenlere karşı koruyarak çocuğun doğaya uygun yetişmesini sağlaması gerektiğini savunmuşlardır.”¹

“Çocuğu çocuk olarak değerlendirmek gerektiğini çocuğunda kendine özgü duyuş, düşünüş , duruş biçimleri olduğunu ileri sürmüştür. Bu tez 19.yy da önem kazanmıştır.”²

Teknoloji bilimin tıbbın gelişimi çocuk, bütün dikkatleri üzerinde toplamıştır.

“Her çocuk diğerinden değişik bir yapıya sahiptir. Çocukların yaşantılarının hem nesnel, hem öznel boyutu vardır. Öznel boyuta “benlik” adı verilmektedir. Çocuğun yaşantısının bir ürünü olan benlik, düşünceler, tutumlar ve zihinsel duygulardan oluşur.”³

Çocuk çevresine sorular yönelterek işe başlar. Bunlar, çocuğun toplumun istediği yönde biçimlenmesini sağlayan en önemli etkenlerdir ve bu yeni üyenin eğitimini başlangıcıdır.

“Çocuğun gelişiminde yetiştirme biçiminin ve toplumsal çevrenin etkileri kuşkusuzdur. Bu etkiler, özellikle çocuğu zekâ gelişiminde ortaya çıkmaktadır. Kalıtım rolü yadsınmamakla birlikte, toplusal çevrenin olumlu ya da olumsuz sonuçlar alınmasında etken olduğu kanıtlanmıştır.”⁴

Çağdaş toplumlarda çocuğun eğitimi iki aşamada olmaktadır. Bu genelde;

1. Aile eğitimi,
2. Okul eğitimi.

---

¹ Rousseau, J.J., Emile, (Çev. Zahir G.), Türkiye Yayınları, İstanbul, 1945, s.278.

² Şirin, M., R., Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun, İz Yayınları, 1989, s.63.

³ Jersild, A., T.,(Çev. Gülseren G.) Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, s.32.

⁴ <http://www.megahafiza.com.tr/urunler/set-czh.htm#top> (incelenilen tarih: 23.02.2007)

Aile eğitimi çocuğu genellikle örf, adet ve gerektirdiği davranışların aşılmasını kapsamaktadır.

“Okul eğitimi de, çocuğun toplumsallaştırılmasını amaçlayan, bilgi veren bir dönemdir. Ancak eğitimin şekli ne olursa olsun en doğru eğitim, uygulamaya, üretime ve yaratıcılığa yönelik eğitimidir.”⁵

Eğitim, çocuğun organik ve doğal gelişimini bozmayacak biçimde verilmelidir.

“Onun terbiye sistemi, “çocuk tecrübe edinmeli, tecrübelerden yaralanarak eğitilmeli” temeline dayanır. Ancak bu şekilde yaşama hazırlanır, hayatın realitesini kendi bütünlüğü içinde algılayabilir, anlamlandırabilir, der. Rousseau’ ya göre eğitim sisteminde, süreklilik ve bütünlükte vazgeçilmezdir.”⁶

“Çocuğun doğduğu günden, içinde bulunduğu toplumda söz sahibi olacağı yaşa kadar devam eden, bu eğitim süresi boyunca öğrendikleri, edindiği alışkanlıklar, toplumu yakından ilgilendirmektedir. Toplum tarafından kabul görmesi için, toplumun gerektirdiği ve istediği şekilde hareket etmesini öğrenmiş olması zorunludur.”⁷

“Çocuklar dünyaya yeni baştan bir de kendileri bulmak, kendileri yaratmak ister.”⁸

Bu nedenle çocuğa bir şeyler yapma, bir şeyler üretme özgürlüğü tanımak zorundayız. Çünkü bu çocuk eğitiminin özüdür.

“Birey olarak her insan, bazı 'biyo-psişik' özelliklerle donanmış bir organizmadır. İç ve dış dinamiklerini (fiziksel, kimyasal, biyolojik), toplumsal ve kültürel öğelerden oluşan bir çevre içine doğmakta; doğduğu çevredeki doğal, toplumsal ve kültürel öğelerle birlikte, onlarla yan yana ve içice yaşamakta; çevresindeki öğelerle az ya da çok fakat sürekli bir

---

5 <http://www.kafder.org.tr/nartcocuk.php> (inceleme tarihi: 11.01.2007)

6 Rousseau, J.J., Emile, (Çev. Z. Güvenli), Türkiye Yayınları, İstanbul, 1945, s. 18 – 19.

7 Eklin, F., Child and Society, Raudom, 1972, s.41.

8 Türk Dili, Tiyatro Özel Sayısı, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1966, s.925.

etkileşim içinde bulunmaktadır. Bu etkileşim süreci içinde insan 'toplumsallaşıp kültürlenerek' oluşup gelişmektedir.”⁹

Elemanları ve nitelikleri farklı olmakla birlikte "birey, döllemeden ölümüne kadar bir çevre içinde yaşamak zorundadır". Doğal, toplumsal ve kültürel öğelerden kurulu bu çevre ile etkileşerek yaşayan birey "bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devî-nişsel yapılarıyla sürekli gelişmektedir. İnsanın bir bütün olarak gelişimi uygunluk (yetişkinlik) dönemine kadar değişik evrelerde değişen niteliği ve boyutuyla büyük önem taşımaktadır.

“Bireyin kişilik oluşturmada geçirdiği bu gelişim süreci;

- *Doğum öncesi çağ
- *Okul öncesi çağ (0-6 yaş)
  - Bebeklik çağı-Süt çağı (0-2 yaş)
  - İlk-Birinci çocukluk çağı (2-6 yaş)
- *Temel eğitim çağı (6-14 yaş)
  - İkinci çocukluk çağı (6-14 yaş)
  - Erinlik çağı (10,12-13,14 yaş)
- *Orta öğrenim çağı (13,14-21 yaş)
  - İlk ergenlik çağı (13,14-17 yaş)
  - Son ergenlik çağı (17-21 yaş) olarak sınıflanmaktadır.”¹⁰

“Başka bir sınıflama da ergenlik dönemine kadar geçen süreç;

- * Prenatal Dönem (Doğum Öncesi Dönem):
  - Oyun Evresi: Dölleme 2. hafta sonu
  - Embriyo Evresi (Embriyon): 3. hafta - 8. hafta sonu
  - Fetus Evresi: 3. aydan-doğuma kadar
- * Postnatal Devre (Doğum Sonrası Dönem):
  - Yeni Doğan Bebek (Neonate): 0-4 hafta
  - Bebeklik: 4. hafta-2. yıl
  - İlk çocukluk: 2.-6. yıl
  - Son çocukluk: 6.-11. yıl (kızlarda); 6.-13. yıl

⁹ Aydın, M., Kültür ve Eğitim, Eğitim Sosyolojisi, Seçilmiş Makaleler, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1987, s.84.

¹⁰ Oktay, A., Okul ve Çocuk, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1994, s.21.

-Ergenlik:

(erkeklerde);

11.-20. yıl (kızlarda);13.-20. yıl
(erkeklerde).

bu şekilde dönemlere ayrılmaktadır.”¹¹

Özetlemek gerekirse, kalıtımla getirdiği görüşlere "belirli bir çevre içine doğan insan, belirli yapı özelliklerini çevresi ile etkileşerek geliştirmektedir. Tiyatro da diğer sanat ve bilim dalları gibi hem bireyin çevresinin bir ögesi hem de bireyin yapısı gereği gelişim boyutunu bazen doğrudan bazen dolaylı etkileyebilen bir etkileşim alanıdır. Başka bir deyişle tiyatro, bireyin kültürel çevresinin bir ögesi olarak onu duyuşsal, bilişsel, devinişsel gelişim, aşamalarında bazen doğrudan bazen dolaylı olarak etkilemektedir.

1.1. Çocuk ve Tiyatro

Bir sanat dalı olarak tiyatronun, etkilemek için yöneleceği hedef insan; dolayısıyla çocuk, kendi oluşumunda yararlanacağı öge de öncelikle yine insan (çocuk) ve onun içinde yaşadığı toplumsal, kültürel çevre olacaktır.

Çocuğun kendisi ve toplumsal çevresi tiyatroya genellikle malzeme üretmede etkin olmaktadır, kültürel çevresi malzeme sağlama yanında kaynak oluşturma özelliğine de sahiptir.

Kültürel çevrenin, çocuk tiyatrosuna temel oluşturan en somut göstergesi de, çocuğun belirli dönemlerde geçirdiği yaşantılarının biçimi olan oyundur.

1.1.1. Çocuk Oyunları ve Çeşitleri

Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları, çocuğun kendi deneyimleriyle öğrenmesi yöntemidir. Oyun, çocuğa kendini tanımayı öğretir. Erişkinler gözüyle oyun, çocuğun eğlenmesine, oyalanmasına yarayan amaçsız bir uğraştır. İşi olmayan ya da dinlenmek isteyen kişi oynar. Oysa oyun çocukların baş uğraşısı ve en önemli işidir.

---

¹¹ Kulaksızoğlu, A., Ergenlik Psikolojisi, Remzi Yayınevi, İstanbul, 2000, s.57.

“Çocuk oyunları ile çocuk tiyatrosu arasında bir ilişki kurmak için oyunu değişik açılardan ele almak gereklidir. Yavuzer çocuk oyunlarını, çocuğa katkıları açısından dört kategoride ele almaktadır; oyunun bedensel değeri, oyunun iyi edicilik değeri, eğitimsel değeri, toplumsal ve ahlaki değeri olduğunu söylemektedir.”¹²

“Çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin oyunlarını kiminin "adına", kiminin "araç-gerecine", kiminin "en önemli eylemine", kiminin de "amaç ve işlevine" göre "doğal bir kümeleme" yoluna gitmiş ve bunları; "1.aşık oyunları, 2. yüzük oyunları, 3. top oyunları, 4. değnek oyunları, 5. taş ve gülle oyunları, 6. koşma-kovalama-kurtarma-zor kullanma oyunlar, 7. atlama-sıçrama-sekme oyunları, 8. saklama-saklanma-oranlama oyunları, 9. dilsiz-şaşırtma-şaka oyunları, 10 dramatik nitelikte-büyülük-törenselle oyunlar, 11. çeşitli oyunlar" başlıkları altında toplamıştır.”¹³

Yukarıda değinilen her iki kümeleme her biri farklı açılardan yapılmakla birlikte oyunun işlevselliğini ve bir kültür ögesi olmasını belirtmesi açısından dikkat çekicidir.

“Çocuk oyunlarını değişik açılardan ele alan ve sınıflandıran bir başka çalışma da Muammer Sun ve Hilmi Seyrek tarafından gerçekleştirilmiştir. "Okulöncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı" olarak yazılan "Çocuk Oyunları" adlı eserde bu sınıflama şöyle yapılmaktadır.”¹⁴

Oyun çeşitlerini başlıca beş kümeye ayrılabilir:¹⁵

- Öz yapılarına göre oyun çeşitleri
- Oynandığı yerlere göre oyun çeşitleri
- Araçsız yapılan oyunlar
- Araçta yapılan oyunlar
- Araçla yapılan oyunlar

“Yukarıda belirtilen beş küme, kuramsal bir bölümlenme olarak düşünülmelidir. Herhangi bir oyun, bu beş kümeden yalnızca birisinin özelliğini değil; bununla birlikte öteki oyun kümelerinden birinin ya da birkaçının özelliklerini de içinde taşıyabilir.Oyunları beş ana

¹² And, M., Oyun ve Büğü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.25.

¹³ And, M., a.g.e., s.32

¹⁴ Sun, M. - Seyrek, H., Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı, Sun Yayınları, 1993, s.12.

¹⁵ Sun, M., a.g.e., s.12.

bölümde ele alan bu sınıflamada ilk iki bölüm kendi içinde olmak üzere alt bölümlere ayrılmaktadır.”¹⁶

Bu iki ana bölüm ve alt bölümleri şöyle belirtilmektedir:¹⁷

* Özyapılarına göre oyun çeşitleri:

- İşlev oyunları
- Ben oyunları
- Düşgücü (hayal) oyunları
- Küme oyunları

* Oynandığı yerlere göre oyun çeşitleri:

_Açık hava oyunları

- Koşmaca oyunları
- Öykünme oyunları
- Öykünme yürüyüşleri ve koşuları
- Halkada oyunlar

_Salon - sınıf oyunları

- Serbest oyun ve etkinlikler saatinde oynanan salon-sınıf oyunları
- Oyun saatinde oynanan salon-sınıf oyunları
  - Isındırıcı
  - Devindirici
  - Dinlendirici

Oyun hakkındaki bu tanımlama, sınıflama ve kümelemeler, genelde oyunun ne olduğuna ilişkin saptamalar idi. Bu saptamalardan sonra oyun ile çocuk arasındaki ilişkinin ne olduğunu belirlemek, giderek de çocukları hedefleyen tiyatrunun oyundan kaynaklanma ve yararlanma noktalarına değinmek yerinde olacaktır. Oyun ile çocuk arasındaki ilişkiden söz açmak çocuğun oyundan ne oranda etkilendiğini ya da oyunun çocuğa nasıl etki ettiğini saptamakla eş anlamlıdır.

“Oyun insanoğluna girişkenlik tanır, kişiye yaratıcı gücünü kazandırır. Çocuk, yaşam için gerekli olan davranış, bilgi, beceri vb şeyleri oyun içinde kendiliğinden öğrenir, insanlık ilişkileri, yardımlaşma, konuşma, bilgi edinme, alışkanlık ve deneyim kazanmak, yaşamın

---

¹⁶ Sun, M. - Seyrek, H., Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı, Sun Yayınları, 1993, s.13.

¹⁷ Sun, M. - Seyrek, H., a.g.e., s.13

(kadın-erkek, ana-baba, öğretmen-öğrenci gibi) rollerini anlama v.b. olguları oyun içinde kavrar, benimser ve pekiştirir. Çocuğun kişiliği oyun içinde daha belirgin çizgilerle ortaya çıkar ve gelişir.”¹⁸

“Çocuk, yaşlılarıyla oynadığı dramatik oyunlarda kendini değişik kişilerin yerine koyar. Baba, öğretmen vb, bu rolleri oynarken, bir bakıma çocuk kendi kişiliğini daha iyi tanır ve kendini başkalarından ayıran özelliklerin bilincine varır.”¹⁹

“Oyun çocuğa kendini tanımayı öğretir. Çocuk, oyun yoluyla kendi güçlerini sınamakta, atılıma girişmektedir. Çocuk oynadıkça duyuları keskinleşir, yetenekleri gelişir, becerileri artar. Çocuk, oyuna yalnızca büyüklerinden gördüğünü aktarmakla kalmaz, kendi algıladıklarıyla, deneyimlerini de katarak sentezler yapar. Oyun çocuğun yaratma ortamıdır.”²⁰

Oyun, "çocuğun en doğal öğrenme ortamı, çocuğun özgürlüğü, çocuğun dili ve en etkili anlatım aracı, çocuğun yaratma ortamı, çocuğun en güçlü ve en doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünü boşaltma aracıdır. Ayrıca oyun, kazanılan önemli özelliklerin pekiştirildiği, geliştirildiği bir ortam ve çocuğun gelişmesi ve kişilik kazanması için sevgiden sonra gelen ikinci en önemli ruhsal besinidir." ²¹

“Kısacası oyun, çocuğun yaşamı ile ilgili tanıma, kavrama, öğrenme, uygulama, pekiştirme, zevk alma, büyüme. ve gelişmesi gibi ihtiyaçlarını giderdiği doğal yaşantı olgusu; çocukluğun değişik dönemlerinde çocuğun yapısına bağlı olarak belirli bakımlardan farklılık içeren yapısı ve işleviyle değişik öğelerden kurulu bir sistemdir.”²²

---

¹⁸ Sun, M., - Seyrek, H., Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı, Sun Yayınları,1993, s.43.

¹⁹ Sun, M., - Seyrek, H., s.44.

²⁰ Sun, M., - Seyrek, H., s.44.

²¹ Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı, Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi, Özgür Yayınları, 1990, s.96.

²² Yörükoğlu, A., a.g.e., s.96

1.1.2. Oyun - Tiyatro İlişkisi

Tiyatro, insanı insana insanca ve insanla anlatma sanatıdır. Büyüsü, tadı, yüceliği bu özelliğinden kaynaklanır. Çetinliği, zorluğu, yamanlığı da. Hayatı, bütün kıyımları, dönüşüm ve değişimleri ile yakalayıp aktarabilmek için, elverişli anlatım araçlarının hepsini kullanır. Bu anlatımlar çeşitli öğeleri içerir: Konuşma, müzik, efekt, jest, mimik, hareket, dans, pantomim, işaretler, yazı, film, resim, dekor, giysi, makyaj, donatım, ışık, kurgu vb..

Çocuk oyunlarının ve çocuk tiyatrosunun yapıları ve uygulamaları farklı olmakla birlikte, oyunun çocuk gerçeğinden kaynaklanması tiyatrosunun da çocuğu hedeflemesi, oyun ve tiyatrosunun işlevleri ve kullandıkları öğeler bakımından ele alınıp irdelenmesini zorunlu kılmaktadır. Başka bir ifadeyle, çocuklar için tiyatro yaratma çabaları, çocuk oyunlarının özelliklerinden yararlanma eğilimi göstermekte ve bu eğilim de oyun ile tiyatro arasında bir ilişki arayışını ortaya çıkarmaktadır.

“Fransız bilgin Caillois oyunları dört bölüme sınıflandırarak ayırmaktadır: "Yarışmaya, çatışmaya dayanan oyunlar, talihe, rastlantıya dayanan oyunlar, yansımaya, taklide, benzetmeye dayanan oyunlar, baş döndüren, coşturan, oyuncunun karışıklıktan, düzensizlikten, ürpertiden tat aldığı oyunlar. Anda göre; yansılama, taklit, benzetme, coşku baş döndürücülük, düzensizlik ve karışıklıktan tat alma gibi özellikler daha çok çocukların oynadığı oyunlarda görülen niteliklerdir.”²³

“Çocuk oyunlarında üç aşama bulunmaktadır. Bunların ilkinde temrin oyunları ya da işlevsel oyunlar denebilir, kaynağında beslenme gibi asal işlevler bulunur. Neden-sonuç bağlantısının araştırılmasına dayanan bu ilkel oyunlar, yararlı eylemin yinelenmesi, yararsızın ise atılması sonucunu doğurur.

İkinci aşama yapıntı oyunları, simgesel oyunlar ya da yansılama oyunları diyebileceğimiz oyunlardır; bunlar ayrıca tiyatroya da yakındır. Sözelimi pantomim çocuk için içten gelme, doğal eylemlerdir. Simgesel yapıntı, büyüklerinden gördüğü öfkelenmek, azarlamak ya da sevgi gösterisi gibi durumların davranışlarını yansımaktır.

---

²³ And, M., Oyun ve Bugü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.90-91.

Üçüncü aşamaya gelince, burada kurallı oyunları buluyoruz. Çocuğun oyununa bir arkadaşın katılımıyla oyunun kuralları oluşur. İki kişiyle oyunda etki-tepki ilişkisi de başlar. Bu arada işin içine dilin kullanılması da girer.”²⁴

“Oyun ile tiyatro arasındaki ilişkiyi üç noktada özetlemek mümkündür: Belirsizlik, ikilik ya da ikiyüzlülük ve yansılama. Gerek oyun gerek tiyatro gerçek ile gerçeğin benzetmecisi arasında yerleşmektedir.”²⁵

“Oyun ile tiyatro arasında iki önemli ayırım söz konusudur: Birincisi, oyunun seyircisiz, tiyatronun seyircili; ikincisi de, oyunun doğal, içten geldiği gibi olmasına karşın tiyatronun metne yaslanmasıdır.”²⁶

Bu farklılıkları aşağıdaki tablo yardımıyla görmemiz mümkündür.²⁷

Tablo 1: Oyun ile Tiyatro Arasındaki Genel Farklar

OYUN	TİYATRO
Spontandır.	Metne dayalıdır.
Estetik hassasiyeti yoktur.	Güzel sanatların da bir kolu olarak plastik ve estetik unsurlar ön planda olmak zorundadır.
İçtendir.	Çoğunlukla yapaydır.
Hayatın bir parçasıdır.	Yaşamında bir tattır.
Çocuk için iştir.	Çocuk için entelektüel bir uğraştır.
Hayatla birebir ilişkili olmaya bilir.	Hayatla ve kişinin ruh dünyasıyla birebir ilişkilidir.
Organizma çevre uyumu için kullanılır. (Mücadele gibi)	Organizmanın ruh dünyasını eğitmek için kullanılır. (Hatalarını görmek gibi)
Dil yaşayan dildir.	Dil entelektüel bir misyonu üstlenir.

²⁴ And, M., Oyun ve Bugü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.111.

²⁵ And, M., a.g.e. s.124.

²⁶ And, M., Osmanlı Tiyatrosu, Dost Yayınevi, Ankara, 1992, s.33.

²⁷ Tablo araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Diğer yandan, oyun ile tiyatro arasında anlatım biçimleri açısından da bir ilişki den söz etmek mümkündür. Çocuk oyunlarında kullanılan doğmaca, söz, davranış ve tavır, bedeni kullanma, müzik ve plastik gibi öğeler tiyatronun anlatım biçiminde de söz konusudur.

Çocuklar için yapılacak tiyatro etkinliklerinde, çocukların yaşamında önemli bir yeri olan oyunların özenle ele alınması gerekliliği ortadadır.

II. BÖLÜM

2. ÇOCUK TIYATRO ve EĞİTİM

“Türkiye’de çocuk tiyatrosu değişik biçimlerde tanımlanıp sınıflanmaktadır. Bir görüşe göre çocuk tiyatrosu, büyüklerin çocuklar için yaptığı tiyatroyu, çocukların rol aldığı çocuk oyunlarını ve okullardaki tiyatro çalışmalarını kapsarken başka bir görüşe göre de çocuk tiyatrosu iki alt başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar çocuklar için tiyatro ve çocukların tiyatrosudur.”¹

“Çocuklar için tiyatro, yetişkinlerin ve özellikle profesyonel oyuncuların çocuk seyirciler için oynadıkları tiyatrodur. Çocukların tiyatrosu ise her yönüyle çocukların yarattıkları tiyatrodur.”²

“Çocuk tiyatrosu kavramının tanımlanması, tasarlayanlara, gerçekleştirenlere, gerçekleştirildiği mekâna, üstlendiği veya üstüne yüklendiği işleve, ilkelere, yöneme v.b. kategorilere göre farklılık göstermekle birlikte, Özünde çocuğa göreliği, çocuğa uygunluğu, çocuk için olmalı ilkesini hep taşımaktadır.”³

Çocuk tiyatrosunun özünü oluşturan çocuktan hareketle çocuk tiyatrosu şöyle tanımlamaktadır. “Çocuk tiyatrosu, en kısa tanımıyla, çocuğun kendine özgü dünyasına yönelen tiyatrodur.”⁴

İster çocuklar tarafından çocuklara, ister büyükler tarafından çocuklara oynansın; ister önceden tasarlanıp sunulsun, ister doğaçlama ürünü olsun; ister okul etkinliği, ister profesyonel kurum işi olsun özünde çocuğa yönelik varsa hepsi çocuk tiyatrosu kapsamında yer almaktadır.

---

¹Kongar, E., Toplumsal Değişmenin Sosyolojisi ve Türkiye, Yeni Toplum, İstanbul, 1998, s.956.

² Kongar, E., a.g.e., s.960

³ Kongar, E., a.g.e., s.982

⁴Kongar, E., a.g.e., s.1003

Aslında çocuk tiyatrosunun tanımı, içeriği, sunuluşu gibi alanlarındaki arayışların ve tartışmaların özünü hep çocuğa görelilik ve çocuğa yönelik oluşturmaktadır. Örneğin, yazarlar çocuk oyununun niteliklerini belirtirken çocuk oyununun da "tıpkı diğer oyunlar gibi, bir bildirisi olan, olayları, durumları, çelişkileri, karakterleri birbiriyle ilişkili ve gelişen bir dramatik kurgu içinde ele alan, sahnede seyirciyle birlikte yaşanarak gerçekleştirilen bir sanat olayı" olduğunu belirtir. Ancak çocuk oyunlarında en önemli koşul, çocuk seyircisidir.”⁵

“Alanla ilgili kuramcı ve uygulayıcıların üzerinde birleştikleri ortak bir nokta olarak saptanan çocuk gerçeğinin ve çocuğa göreliğin, ileri sürülen görüşlere ve gerçekleştirilen uygulamalara bakıldığında iki ana kategoride ele alındığı görülmektedir. Bunlar bilimsel ve sanatsal kategorilerdir.”⁶

“Çocuk tiyatrosunun bilimsel yanını, çocukla ilgili bilimsel alanlar oluşturur ve bunlar da psikoloji, pedagoji ve sosyolojidir. Çocuk tiyatrosundaki çocuğa yönelik bu alanlardaki verilerden yararlanma, bu alanlara katkı sağlama ve bu alanlardan hareketle çocuk tiyatrosunu bilimsel temele oturtma veya pratikte işlevsel kılma arayışlarının süreci görünümündedir”⁷.

Çocuk tiyatrosunda bilimsellik ya da söz konusu bilim dallarından yararlanma bir gerekliliktir.

2.1. Türkiye’de Çocuk Tiyatroları

“Ülkemizde, ilk çocuk tiyatrosunun kuruluşundan bugüne çocuk tiyatrosunun önemi üzerinde sık sık duruldu. Ancak sahne üzerinde çocuklara uygun, çocukların dünyasını, onların düşünce ve duygu yaşamlarını, gereksinmelerini sağlayan uygulamalar tek tük görüldü. Bunda, çocuk tiyatrosu konusunda bilimsel ve sistematik bir çalışmaya gitmemiş olmanın rolü büyüktür. Pedagog, psikolog ve sosyologların bilimsel bulguları, çocuk tiyatrosu ile uğraşacak olan tiyatro adamlarını doğru ve sağlıklı bir yola yöneltecektir”⁸

---

⁵ Kongar, E., Toplumsal Değişmenin Sosyolojisi ve Türkiye, Yeni Toplum, İstanbul, 1998, s.1023

⁶ Almanya ‘da Çocuk Tiyatrosu”, Çocuk Kültürü-Edebiyat-Tiyatro-Medya, Ç.Y.D.D. ve Mavibulut Yayınları, İstanbul 1997, s.51

⁷ A.g.e., s.53

⁸ San, İ., Sanat ve Eğitim, Ütopya Yayınları, Ankara, 2004, s.28

Yukarıya alınan saptamalarda, çocuk tiyatrosunda çocuk gerçeğinin önemi, çocuğu yeterince dikkate alarak gerçekleştirilen oyunların azlığı ve çocuk tiyatrosunun bilimsel verilerden yararlanması gerekliliği özellikle vurgulanmaktadır.

Tiyatro, insana kişilik ve kimlik kazandıran en önemli sanat dallarından biridir. Önceleri büyüklere yönelik bir sanat faaliyeti olarak algılanan tiyatronun, çocuklar açısından da özel bir öneme sahip olduğu yapılan çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır.

“Bazı bilim adamları tez olarak çocuğun hayatında gerçekçi ve hayale dayanan oyunların iç içe olduğunu ileri sürmüştür. Çocuk, dış dünyadan etkilenme sonucunda, taklit yeteneğini kullanarak canlandırma yaparken, hayal dünyasından kattıklarıyla da oyunlarını zenginleştirmektedir. Biyolojik gelişimine paralel olarak, zamanla oyunlarında hayal unsuru azalarak, gerçekçilik daha ön plana çıkmaya başlar.”⁹

“Hayale dayalı oyunlarında, etrafında bulunan ve dikkatini çeken kimseleri taklit eden çocuğun, kimi zaman cansız varlıkları canlıymış gibi tasarlamaktan çok hoşlandığı tespit edilmiştir. Oyunlarında araç olarak kullandığı eşyalara canlılık katmak, kendisini onların yerine koymak, çocuk için normal davranışlar arasında sayılır. Motor gürültüsü, tren sesi çıkarmak gibi... vb.”¹⁰

“Tiyatro, insanın tasarımlarını eyleme dönüştürebildiği bir yoldur. Çocuk bir enerji küpü ise, onda saklı duran enerjiyi harcaması için uygun yöntemler bulmak gerekir. Tiyatro, saklı enerjiyi serbest bırakır ve insanın kendini tanımasını, duyularını, duygularını fark etmesini canının yandığını, duyabildiğini öğrenmesini sağlar. Bu yolla çocuğun davranışlarını da eğitir.”¹¹

“İlk kez Aristoteles’in değindiği ve insanları diğer canlılardan ayıran “yansılama” içgüdüğü, çocukluk çağında oluşan ve devam eden bir gelişim göstermektedir.”¹²

“Yedi yaşına gelen bir çocuk artık dramatik oyun aşamasına gelmiş kabul edilir.”¹³

---

⁹ Osho, Çocuk, (Çev. S. Ovvo), Basım Yayın, İstanbul, 2006, s.37

¹⁰ San, İ., Sanat ve Eğitim, Ütopya Yayınları, Ankara, 2004, s.46

¹¹ K.E: Danilson, Creating Interest in Words with Literature Childhood Education, (Summer, 1990), s. 23-24

¹² Poetika, A., (Çev. İ. Tunalı), Ankara Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 1961, s.16

¹³ Nutku, Ö., Oyun, Çocuk, Tiyatro, Özgür Yayınları, 117, I. Basım, İstanbul, 1998, s.93.

“İnsanın yansılama içgüdüsünden çocukluktan başlayarak iki yönde yararlanır. Biri gerekli davranışları ve bilgileri edinmesi (-ki bu tecrübe yoluyla olacaktır.) diğeri de yeniden yaratışa yönelerek kendisini aşmaya, çevresiyle bütünleşmeye, aynı zamanda da hoşça vakit geçirmeye yönelmesidir.”¹⁴

“Çocuk, hayal dünyasında oluşturduğu bir oyunu, tek başına canlandırdığı gibi, kimi zaman tasarladığı oyununa çevresinde bulunanları da katar. Bazen kişileştirmeler yaparak, canlandırdığı olayları yorumlar. Bu canlandırmada taklit yeteneği bütünüyle en üst düzeyde ortaya çıkar. Sözler ve hareketler, bu taklit yeteneğine bağlı olarak şekillenir.”¹⁵

“Çocuğun başvurduğu diğeri bir oyun şekli de, nesnelere oyunlarında yardımcı unsur olarak kullanarak meydana getirdiği canlandırmalardır. Kimi oyunlarda kendi vücudunu devreden çıkararak, kullandığı nesnelere canlılık kazandırır. Bu tür oyunlar, çocukta tasarım becerisini geliştirdiği gibi, kurgulama, sorgulama ve yorumlama aşamalarını dolaylı bir biçimde geliştirmiş olur. Çocuğun ruh ve beden gelişimini sağlamak için, onun bu ve buna benzer oyunlarını zenginleştirmenin ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır.”¹⁶

“Çocuklar, tek başlarına oynadığı gibi, kendi yaşlılarıyla da çeşitli oyunlar oynar. İki ve daha çok çocuğun bir arada oynadıkları oyunlarda, oyun o anda belirlenir ve uygulamaya geçilir. Çocuklardan biri oyunun yönetmenidir. Diğeri çocuklar, oyunu onun belirlediği sınırlar içinde oynarlar. Roller hemen oracıkta dağıtılır. Diyaloglar ise, oyunun temasına göre şekillenir. Bu tür oyunlar, çocuğun hem kendisi hem de çevresi ile olan ilişkilerini geliştirmede çok büyük katkı sağlamaktadır.”¹⁷ Çocuğun hayatında oyunun yerini ve önemini vurgulayan araştırmalarda da bu noktaya dikkat çekilmiş ve önemi vurgulanmıştır.

“Yani doğası gereği dış dünyayı, deneyimleri sergileyen drama sanatı gerçekten yaşamı bir bütün olarak ele alır.”¹⁸

“Aynı zamanda yaşamı gerçekte olduğu gibi yansıtır. Gerçek yaşamda bir olayın ya da başımızdan geçen bir deneyimin aslında ne anlama geldiğini söyleyebilmemiz çoğu kez

---

¹⁴ Efe F., Drama Sanatı, Yapı Kredi Yayınları, I. Baskı, İstanbul, Haziran, 1993, s.11.

¹⁵ Efe, a.g.e., s.14

¹⁶ Önder, A., Sınıfta Drama, Morpa Yayınları, İstanbul, 2004, s. 23

¹⁷ San, İ., Drama ve Öğretim Bilgisi, Naturel Yayınları, Ankara, Mart 2003, s.48

¹⁸ Efe, a.g.e., s.14

güçtür, hele bir çocuk için. Bugün sıradan saydığımız bir olay, yarın yaşantımızda bir dönüm noktası olabilir.”¹⁹

Çocuğun hayatında önemli bir yer tutan oyunların canlandırılması ile bir tiyatro eserinin hazırlanıp sahnelenmesi arasında büyük bir benzerlik bulunduğu gözlenmektedir. Tiyatronun, bir başka adıyla dramatizasyonun, çocuğun çok yönlü gelişmesinde önemli katkı sağladığı günümüzde çok daha iyi anlaşılmaktadır. Bu çok yönlü gelişim çizgisi içinde çocuğun aktif, kendine güvenen, çevresi ile sağlıklı ilişkiler kuran, öğrendiklerini hayata geçiren bir insan profili ortaya çıkmaktadır.

“Hayal dünyasında geliştirdiği bir oyunu, herhangi bir metne bağlı olmadan, sahne ve dekor ihtiyacı hissetmeden hemen bulunduğu mekânda oynayan çocuk, çok iyi rol yapma becerisine sahip olduğunu da ortaya koyar. Bu yüzden, günlük hayatında sıkça yaşadığı bu tür faaliyetleri sahnede gören çocuk, bir oyunu seyretmekten çok, o oyunda paylaşımcı olmayı daha çok tercih etmektedir. Kendisi için sahnelenen oyunların güzel, sade bir anlatımla sunulmasını isteyen çocuk, sahnede karmaşık olaylar, anlayamadığı ve izlemekte zorluk çektiği anlatım ve konuşmalardan hoşlanmaz.”²⁰

“Çocukların yaratıcı gücünü geliştirmede ve onları toplumsallaştırmada dramının önemli olduğuna inanlar da vardır. Bu öneme özyatıro teziyle açıklık getirenler de olmuştur.”²¹

2.2. Oyunun Çocuklar İçin Yararları

“Çocuk, sahnedeki kişileri bütün yönleriyle tanımak ve anlamak ister. Onların davranışlarının, konuşmalarının sebep ve sonuçlarını algılaması, onun tiyatrodan zevk almasına sebep olur. Çocuklar için oyun yazan sanatçılar, oyun yazarları eserlerini kaleme alırken, bu özellikleri dikkate almaları gerekmektedir. Yazılan bir oyun metninin tek başına başarılı olması yetmez. Aynı zamanda, yazılan oyunu sahnede canlandıran oyuncuların da yetenekli olmaları gerekmektedir. Çocuklar kendileri için hazırlanmış bir

---

¹⁹ Efe F., Drama Sanatı, Yapı Kredi Yayınları, I. Baskı, İstanbul, Haziran, 1993, s. 104.

²⁰ Osho, Çocuk, (Çev. S. Ovvo), Basım Yayın, İstanbul, 2006, s.121.

²¹ Şener. S., İ.H.Baltacıoğlu'nun Okul Tiyatrosu Hakkındaki Görüşleri, Çocuk Tiyatrosu, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Yayınları, No:3, Ankara, 1973, s.87-95.

tiyatro eserinin sahnelenmesinde, her türlü ayrıntıya dikkat edilmiş olmasından mutlu olurlar. Çocuktur, ne verirseniz alır, beğenir düşüncesi ile hareket edilmesi çok yanlıştır.”²²

“Tiyatro ya da drama sanatı yoluyla çocuk eğitiminin temellerini tekrar Rousseau’nun eğitim temellerinde bulmak mümkündür. Eğer kişisel terbiye alanı çocuğa her şeyi öğretmiyorsa, terbiyeci sahneler düzenlenebilir.”²³

İşte bütün bu verileri bir araya getirdiğimizde çocuğa kendi özünde, doğasında olan bir dille, anlatım biçimiyle yaklaşmak doğru olanıdır, kanısına varmaktayız. Bununda tarihte, en etkin yolu çocuk tiyatrosu ile başlar.

“Çocuklar için tiyatronun istenen sonuca ulaşması için, bu faaliyetin metin aşamasından başlayıp, sahnelenme aşamasına kadar geçen süreç içerisinde görev alan herkesin çocukları sevmesi ve onların ruh dünyalarını anlayan kimseler olması gerekmektedir. Böyle olduğu takdirde, çocuklar için yapılan tiyatro faaliyeti, yapaylıktan uzak, doğal ve sıcacık bir güzelliğe sahip olur.”²⁴

“Çocuklar için yazılan tiyatro eserlerinde diyalogların çok fazla uzun olması doğru değildir. Uzun diyaloglar çocukları sıktığı gibi, söylenen sözlerin doğru algılanmasını da engeller. Aşırı yoruma kaçan, nasihatçi bir tutumla, didaktik bir öğeye sahip olan tiyatro oyunları çocukların ilgisini çekmemektedir. Bunun yerine sahnede olanları izlemek, olayın içinde yaşamak, anlatılan olaya katılmak çocuklar için çok daha faydalıdır. Belki normal zamanda uzun bir masalı dinlemek çocuğun hoşuna gider. Çocuk, hiçbir zaman kısa da olsa sahnede bir masalı dinlemekten hoşlanmaz.”²⁵

“Biyolojik gelişim süreci içinde, insanın en hareketli olduğu dönem çocukluk dönemidir. Bu yüzden aksiyon tarzı oyunlar, çocuklar tarafından çok beğenilmektedir. Sahnelenen oyunda bir hareket varsa, o oyun çocuk için izlenirlik açısından etkili olmakta; ağır ve anlatma unsurlarının çok kullanıldığı sahne eserleri, çocuklar tarafından sıkıcı

---

²²Rousseau, J.J., Emile, (Çev. Z. Güvenli), Türkiye Yayınları, İstanbul, 1945, s.18

²³Rousseau, a.g.e., s.19.

²⁴ Nutku, Ö., Oyun, Çocuk, Tiyatro, Özgür Yayınları, 117, I. Basım, İstanbul,1998, s.74

²⁵ Nutku, a.g.e., s.141

bulunmaktadır. Özellikle şarkı, müzik ve dansın sahnede yerli yerince kullanılması çocukları etkilemektedir.”²⁶

“Çocuk eğitiminde oyunun yeri ve önemi tartışılmaz bir gerçektir. Bu yüzden, çocuğa kazandırılacak birçok davranış oyun yoluyla daha etkili bir biçimde verilebilir. Çocuğun hayatında oyunun yeri ve önemi konusunda, batı ülkelerinde önemli araştırmalar yapılmakta ve araştırma sonuçları da okullarda uygulanmaktadır.”²⁷

“Daha çok dolaylı davranış değiştirme oyunları, eğitimin vazgeçilmez unsuru hâline gelmiştir. Türkiye’de ise, birçok alanda olduğu gibi, çocuk tiyatrosunun gelişimi için, yeterli çalışmaların yapıldığını söylemek mümkün değildir. Son yıllarda, okullarımızda tiyatro faaliyetlerinin artmaya başladığını görmek bizi biraz olsun teselli etmektedir.”²⁸

Tiyatronun en önemli işlevlerinden biri de çocuklara dayanışmayı öğretmesidir. Tiyatro, birlikte yapılan bir sanat faaliyeti olduğu için, görev alan çocuklar, birlikte bir işi başarmanın yanında, dayanışmanın ve birbirlerine destek olmanın önemini de kavramış olurlar. Çocuğun daha sonraki dönemlerinde paylaşımcı olması, bir ekip içinde rahatlıkla çalışmasında, tiyatro faaliyetlerinin yeri oldukça fazladır. Tek başına büyümüş, bu tür faaliyetlere aile içinde ve okulda katılmamış çocukların, uyumsuz olmaları ve paylaşımı bilmemelerinin altında yatan gerçek de bu dur.

Çocuklarımızı çok küçük yaştan itibaren, ruhsal ve fiziksel yönden geleceğe hazırlamamız gerekmektedir. Aile içinde başlayan eğitimin, daha sonra okul ve çevre ile birlikte yürüdüğünü dikkate alacak olursak, çocuğun her üç çevrede de üstleneceği rolleri gereğince yerine getirebilmesi için, ona destek olacak eğitim ortamlarının, çok iyi planlanması gerekmektedir.

---

²⁶ Osho, Çocuk, (Çev. S. Ovvo), Basım Yayın, İstanbul, 2006, s. 178

²⁷ Gönen, M., Çocuk Eğitiminde Drama, Epsilon Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, Şubat 1999, s.27

²⁸ Gönen, a.g.e., s.27.

III. BÖLÜM

3.1. Eğitimin Aracı Tiyatro

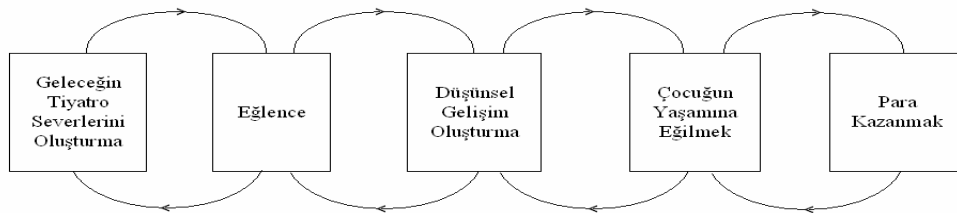
Türkiye’de çocuk oyunlarının niteliği ve özellikleri ile ilgili bilimsel çalışmanın sayısı bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar azdır. Oyun metninden tutun da, bu metinlerin sahnelenmesinde uyulması gereken kuralların yeterince belirlenmemiş olması, hazırlanan çocuk oyunlarının kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Günümüzde birçok çocuk oyunu, büyüklerin bile anlayamayacağı özellikte olmasının asıl nedeni de budur. Çocuk tiyatrosu konusunda bilimsel ve tematik çalışmalar yapıldığı takdirde, sahnelenen oyunların, yazar, yönetmen ve oyuncu üçgeninde istenen boyutları yakalayacağını söyleyebiliriz.

3.2. Tiyatronun Eğitimsel İşlevinin İçeriği

Bir sanat yapıtı, alıcı tarafından algılandığı andan itibaren bir işlev yüklenir. Sanatçı tarafından bir işlev yüklenmese bile kaçınılmazdır bu, çünkü yapıt algılayan kişi tarafından öznelştirilir. Artık yapıt, sanatçının ve algılayıcının ortak bir yaratımına dönüşmüştür.

Sadece sanatçının bakış açısıyla bakılsa bile, yapıtların yüklendikleri tek bir ortak işlevden de söz etmek olası değildir. Beyaz dizi romanlarıyla, toplumcu gerçekçi bir romanın ya da dışavurumcu bir tablo ile naturalist bir tablonun tek bir ortak işleve sahip olamayacağı yadsınamaz. Bu bağlamda, bir sanat dalı olan çocuk tiyatrosunun da bazı işlevleri vardır. Bu işlevleri, birbiri ile etkileşim içersinde temel beş öbekte toplayabiliriz:

Sekil 1: Tiyatronun Eğitimsel İşlevinin Temelleri¹

¹ Bu şekil araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.

3.3. Çocuk Tiyatrolarının Eğitsel İşlevi

Elbette ki, bir çocuk oyununda bu işlevlerin hepsi ya da bir bölümü aynı anda ortaya çıkabilir. Bu noktada karşımıza çıkan çok işlevlilik gereği, bu işlevler arasında var olan organik ilişkilerden kaynaklanır. Bir çocuk oyununun bu işlevlerden sadece birine sahip olduğunu ya da olması gerektiğini söylemek doğru olmayacaktır. Örneğin geleceğin tiyatro sever bireylerini yetiştirme, para kazanma, düşünsel gelişim oluşturma ve çocuğun yaşamına eğilme işlevleri, eğlence işlevinin başarısı ve başarısızlığı ile doğrudan ilişkilidir; tiyatrodan eğlenmiş olarak çıkan bir çocuğun gelecekte tiyatroyu sevmeye olasılığı artar, oyundaki eğlence öğeleri, düşünsel gelişim sağlama alanında ortaya çıkabilecek didaktik havayı dağıtabilir, bir daha tiyatroya gitmeye karar veren izleyici daha fazla kazanç sayılabilir. Ya da çocuğun yaşamına eğilmekle, çocukla her yönden daha sıkı bir ilişki kurulabilir. Düşünsel gelişim oluşturma ereği ise oyunu sığıltan kurtararak diğer işlevler için daha derin bir alan sağlayabilir. Para kazanan çocuk tiyatrolarının, bu kazançlarını yine çocuk tiyatrosuna yönelik harcamalarını ve geniş olanaklara sahip olmalarını ümit edebiliriz. Geleceğin tiyatro sever bireylerini yetiştirme işlevi diğer işlevleri çok somut bir biçimde etkileri seyircisiz çocuk tiyatrosu düşünemeyeceğimiz için her şeyden önce izleyiciye gereksinim vardır. Tiyatroyu seven bir çocuk ileride yetişkin olduğunda hem kendisi tiyatroya gidecek hem de çocuklarını ya da yakınlarını tiyatroya götürecektir. Bunun tersi sonun başlangıcını oluşturur kaçınılmaz olarak.

3.3.1. Düşünsel Gelişim Oluşturma İşlevinin Önemi

“Diğer işlevler arasında düşünsel gelişim oluşturma işlevi çok hassas ve önemli bir konuma sahip. Çünkü düşünsellik insanın en belirgin ayırıcı özelliğidir. İnsanoğlu, sahip olduğu düşünce yetisi sayesinde doğayı denetim altına alıp biçimlendirmeyi başarabilmiştir. İnsan olmaya adım attığı sınırı belirler insanın düşünsel yanı.”²

“Düşünsel evrim ve sosyo-kültürel açıdan Türkiye gerçeği göz önüne aldığımızda ülkemiz açısından düşünsel gelişimin önemi bir kez daha artar.”³

---

² Özsoysal, F., Televizyon Üzerine Eğitimde Tiyatro, Tiyatro Dergisi, sayı: 58, Nisan 1996, s.42.

³ Özsoysal, a.g.d., s.43

“Çocukluktan gençliğe geçtikten hemen sonra gencin kişilik kazanması ve düşünsel açıdan kendine yeten bağımsız bir birey olabilmesi için çocuk tiyatrosunun düşüncel gelişime önem vermesi düşünülebilir. Çünkü, her şeyden önce, ülkemizde uygulanan eğitim sistemi, bireyin düşünsel gelişiminden çok bilgi aktarımına yönelik bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylesi müfredat merkezli bir eğitim sisteminde çocuk, merak, sorgulama ve eleştirel düşünce gibi bireyin gerçeklikle dolaysız ilişki kurmasını sağlayan düşünsel değerlerle tanışmamakta ve okulda kendisine aktarılmaya çalışılan bilgiler arasında yitip gitmektedir.”⁴

“10 – 15 yaşları arasındaki çocukların düşünsel olarak geniş bir bakış açısına sahip olması, duygusal sürüklemeyi etkileme yöntemi olarak kullanan diğer fırsatçı insanlara ve kendisine sunulan her şeye eleştirel bakmasını da sağlayabilir. Bu da dolaysız olarak çocukluktaki yaşantısına bağlıdır: Gerçekliğe duygusal etkilenme yoluyla ulaşan bir çocuk, gençliğinde de duygusal sürüklenme ile karşı karşıyadır. Türkiye'de eğitimde, ailede ve televizyonda yeterince kazanamadığı, duygusal sürüklemeye karşı koyabilecek sorgulama, eleştirel bakış açısı, gibi düşünsel değerlerin oluşumuna tiyatro, olanakları çerçevesinde katkıda bulunabilir.”⁵

Elbette ki, tiyatronun eğitimde tek bir işlevi yoktur. Tiyatro mutlaka düşünsel gelişim gerçekleştirilmelidir gibi bir genellendirmeye ve sınırlandırmaya gidilemez. Fakat sadece çocukları eğlendirmek amacıyla bir oyun yazılmışsa bile bu oyunda çocuğun düşünsel gelişimini olumsuz yönde etkileyecek öğelerin bulunmaması gerekir.

3.3.2.Çocuk Tiyatrosunun Etkileyici Gücü

“Sanata birbirinden farklı birçok işlev yüklenmiştir. Bazı yazarlar sanatı ideolojinin (yapıtın dışındaki gerçeklik) taşıyıcısı olarak görürken, bazı yararlar da sanatın kendi içersinde bir gerçekliğe sahip olduğunu savunarak sanatı ideolojiden soyut bir düzlemde ele alırlar.”⁶

---

⁴ Özsoysal, F., Televizyon Üzerine Eğitimde Tiyatro, Tiyatro Dergisi, sayı: 58, Nisan 1996, s.43.

⁵ Özsoysal, a.g.d., s.44.

⁶ Kocabay, H., Eğitimde Tiyatro Üzerine Bir Proje, Tiyatro Dergisi, sayı: 48 Nisan 1995, s.22.

“Kimi yazarlar da bu iki ucu uzlaştırarak her sanat eserinin hem ideolojik içeriği hem de sanatın kendi iç gerçekliğini sunabileceğini düşünmüşlerdir. Sanata hangi açıdan bakarsak bakalım, sonuçta sanat ile yüz yüze gelen bireyler bir tür değişim geçirirler. Bu değişimle beraber olumlu ya da olumsuz bir gelişimden de söz edebiliriz. Sanatın geniş çaplı değişimlere neden olduğu yadsınamaz bir gerçektir.”⁷

Bu açılardan bakıldığında, bir sanat dalı olarak çocuk tiyatrosunun iki yönden önemli olduğu görülür. Birinci olarak tiyatro üstün bir iletişim gücüne sahiptir, ikinci olarak da çocuk yetişkinlere oranla çok daha yoğun bir gelişimin içindedir.

“Sadece yazılı ya da sözlü ya da görsel kaynakların yanında hem işitsel hem görsel hem de dokunsal (gerektiğinde yazılı) etkileşim özelliğine sahip olan tiyatro, seyircinin tüm duyularına seslenebilir. Koku aracılığıyla dahi iletişim kurulabilmesi, oyuncuların canlı olması, seyircilere sorular sorabilmesi, çocukların yanına oturabilmesi, çocukların değişik yollarla oyuna katılabilmesi gibi, çağımızın en etkili aracı olarak nitelendirilen televizyonda bile varolmayan olanaklar, tiyatronun iletişim konusundaki üstünlüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Böylece sanat yoluyla oluşan gelişim konusunda çocuk tiyatrosu daha da anlamlı bir konuma gelir.”⁸

“Böylesine etkin bir sanat dalının kullanılması beraberinde çok önemli sorumluluklar getirmektedir. Nükleer enerjinin getirdiği sorumluluklara benzemektedir bu bir bakıma. Bazı evrensel gerçekler göz önüne alınarak kullanılmalıdır her ikisi de. Yanlış kullanım geleceğimizi karartacak güçtedir. Çocuklara, çocuk tiyatrosu aracılığı ile olumsuz yönde bir düşünsel gelişim yaratmak, nükleer enerjinin atom bombasına dönüşümünü andırır.”⁹

3.3.3. Toplumsal Sorumluluk

Bu noktada çocuk oyununun içeriği önem kazanmaktadır. Çocuk tiyatrosunda içeriğin tüm boyutları ile irdelenmesi zorunludur. Çocuğa sunulanlar çocuğu yanlış yönlendirmemeli, bazı temel ve evrensel değerler çocuğun değerlendirmesine sunulmalıdır.

---

⁷ İnal, K., Sosyal Bilimler ve Bilim Sanat ve İdeoloji, Evrensel Kültür, sayı:102, Haziran 2000, s.34

⁸ İnal, a.g.d., s. 35

⁹ İnal, a.g.d., s. 43

3.3.4. Çocuğun Düşünsel Gelişim Sürecine Etkileri

“Çocuğun düşünsel gelişimi için kaçınılmaz olarak ele alabileceğimiz alanlarını iki grupta toplayabiliriz;

1. Bireysel gelişim açısından,
2. Toplumsal uzlaşım açısından, düşünsel gelişim alanları.”¹⁰

“Birinci grupta, gerçeklik ile dolaysız ve sağlıklı bir ilişki kurabilmesi için çocuğun birey olma yolunda kaçınılmaz olarak sahip olması gereken düşünsel gelişim alanları bulunmaktadır. Bireyin yalnız başına evrenle hesaplaşması sürecinde temel gerekliliklerdir bunlar. Bu yüzden de bireyseldir. Elbette ki, toplumsal uzlaşma sorununa da dolaylı olarak katkıda bulunacaktır.”¹¹

“Bu değerleri alta görüldüğü üzere

- Hayal gücü ve Yaratıcılık
- Merak, Eleştirel Düşünce ve Sorgulama
- Kadercilik ve Önyargının Olumsuzluğu
- Öz güven, olarak sınıflandırabiliriz.”¹²

“İkinci grup ise tek tek bireylerin oluşturduğu toplumda, toplumun devamı ve gelişimi açısından bireylerin önemli sorumluluklarını içermektedir. Bu bağlamda,

- Hoşgörü
- Militarizmin olumsuzluğu
- Irkçılığın olumsuzluğu
- Dinsel ayrımcılığın olumsuzluğu
- Sömürü bilinçlenmesi
- Her pahasına otoriteye boyun eğmenin olumsuzluğu
- Şiddetin getirdiği çözümsüzlük
- Çevrecilik
- İşbirliği ve sorumluluk duygusu,

gibi düşünsel gelişim alanlarından söz edebiliriz.”¹³

¹⁰ San, İ., Drama ve Öğretim Bilgisi, Naturel Yayınları, Ankara, Mart 2003, s.77

¹¹ San, a.g.e., s.77

¹² San, a.g.e., s.77

¹³ Nutku, Ö., Oyun, Çocuk, Tiyatro, Özgür Yayınları, 117, I. Basım, İstanbul,1998, s.204

Bireysel gelişim, toplumsal gelişimin temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden, ister bireysel gelişim açısından olsun ister toplumsal uzlaşım açısından olsun, tüm bu gelişim alanlarının birbiriyle etkileşim içinde olduğunu yadsıyamayız: Birey gelişmiş olmazsa toplum da gelişmiş olmaz, toplum elverişli olmazsa birey barınamaz.

“İnsanların bir arada yaşama zorunluluğu beraberinde birçok sorumluluk getirmektedir. Tarih, bize bu sorumluluklarımızı hatırlatan başlıca kaynaktır. Birçok tarihsel deneyim insanlığın deneme-yanılma yoluyla edindiği bilgi birikiminin kaynağını oluşturmaktadır. Hoşgörüsüzlüğün, savaşların ya da şiddetin olumsuzluğu, çevrenin korunması gerektiği gibi gerçekleri, onca deneyimden sonra kimse reddetmez.”¹⁴

“İnsanoğlunun elinde artık oldukça geniş ve sağlam bir bilgi birikimi vardır (ya da olması gerekir). Bu bilgi birikimi zahmetli ve kanlı pratiklerden süzüldüğü için bir bakıma evrenselleşmiştir. Çağdaş düşünce ve toplum bu deneyimlerden habersiz olamaz.”¹⁵

Günümüz dünyasında iletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmesi insanlar arasında ilişkinin artmasına neden olmaktadır. Böylece insanların beraber yaşamaya eskisinden daha -fazla gereksinimi vardır. Ancak bu gereksinimi olumsuz yönde etkileyecek birçok düşünsel engeller bulunmaktadır.

“Özellikle, merak, soru sorma, sorgulama, eleştirel düşünce, yaratıcılık ve özgüven davranışları çok önem kazanmaktadır. Çünkü bu davranışlar sadece "bireysel gelişim" sağlayıp bireyin gerçeklikle dolaysız ilişki kurmasını sağlamaz, aynı zamanda "toplumsal uzlaşım açısından düşünsel gelişim alanları"nın oluşumunda belirleyici bir etki üstlenirler.”¹⁶

“Örneğin, eleştirel düşünceye sahip olamayan bir bireyin ırkçılık ya da sömürü gibi toplumsal bir olguyu yeterince kavraması olası değildir ya da öğrendikleri bir telkini benimsemeden öteye gidemez. Bu bireysel gelişim alanları, çocuk oyunu yazarının tavrını

---

¹⁴ www.uygariktarihi.com (inceleme tarihi: 28.12.2006)

¹⁵ www.uygariktarihi.com (inceleme tarihi: 28.12.2006)

¹⁶ Aydın, M., Kültür ve Eğitim, Eğitim Sosyolojisi, Seçilmiş Makaleler, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1987, s.48

etkileyecek boyutlara da sahiptir. Bu duruma bir sonraki başlıkta değinilecektir. Bu yüzden, bu bireysel gelişim alanlarının üzerinde daha fazla durmak o l u m l u olacaktır.”¹⁷

“Merak, soru sorma, sorgulama, eleştirel bakış açısı ve yaratıcılık bilginin ve doğruların kaynağını oluşturur bir bakıma. Doğrular ve bilgi koşullar içersinde statik kalan değerler değildir. Koşulların farklılaşmasıyla beraber yeni koşullar için yeni bilgiler ve doğrular gerekecektir. Değişimi kaçınılmaz bir gerçek olarak ele aldığımızda, koşulların sabit kalması olası değildir. Bu yüzden, her an koşullara uygun doğrular bulmak durumundadır birey, örneğin, yerçekimi ortamdaki doğrular, yer çekimi olmayan bir ortamda bütünüyle geçerli olmayacaktır.”¹⁸

“Koşulların değişmesi ya da farklılaşması ile yeni doğrular bulmak, olgular arasında yeni ilişkiler kurmak durumunda olan bireyin bu değişime koşut olarak hareket eden dinamik bir düşünce sistemine ihtiyacı vardır. Belli bir zaman - mekan boyutuna ait doğruları sorgulayıp eleştirmeden edilgen bir biçimde kabul etmeye dayanan statik düşünce sistemin karşıtıdır dinamik düşünce.”¹⁹

“Koşullara göre değişen doğruları yakalayabilmek için her şeyden önce sorun ortaya koyulmalıdır. Sorunu tanımlama eyleminin önemini Einstein şöyle dile getiriyor; "iyi ortaya konulmuş bir sorun yarı yarıya çözülmüş demektir." Sorunların ortaya koyulabilmesi için bireyin sorgulayıcı ve eleştirici bir düşünce yapısına sahip olması gerekir. Sorgulamak ve eleştirmek var olanları körü körüne reddetmek ya da kabul etmek anlamına gelmez. Tam tersine yapılan, var olanların, belli bir zaman uzam boyutundaki koşullara uygunluğunu araştırmak ve ortaya çıkan sorunları bulgulamaktır.”²⁰

Sorunları ortaya koymada soru sorma davranışının etkisi yadsınamaz. Çocuk tiyatrosu soruların olduğu bir ortam oluşturmalıdır. Soru sorma davranışı ile merak duygusu arasında çok sıkı bir bağ vardır. Merak duygusunu soru yöneltmenin en önemli nedeni olarak ele alabiliriz. Birçok bilim tarihçisi bilimin kökeninin merak ve gereksinim (doğaya egemen olma) olduğunu savunmaktadırlar. İnsanoğlunun doğayı anlama merakı onu uzayın derinliklerine kadar sürükler.

---

¹⁷ Kabapınar, Y., Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2006, s.164.

¹⁸Demirtaş, A., Sosyal Bilimler Öğretimi, YOK Öğretmen Eğitimi Kılavuzu Ankara, 1997, s.3.

¹⁹Demirtaş, a.g.e., s.5.

²⁰ Kabapınar, a.g.e., s.167

Bu gerçeğe karşın, özellikle bizim toplumumuzda merak olumlu bir davranış olarak ortaya çıkmamaktadır ne yazık ki. Merak insanların başına bela açan bir davranıştır. Fakat şu yadsınamayacak bir gerçektir ki, merak ve soru sorma düşünsel etkinliğin temelini oluşturur bir bakıma.

“Çocuğun ya da gencin yaratıcı olabilmesi için olaylara, nesnelere, olgulara ilişkin sürekli sorular sorması, dış dünya ile kendi duygu ve düşüncelerini etkileşime sokması gerekmektedir. Yaratıcı bireyler, yaşama yönelttikleri "çetin" sorularla etkinliklerini başlatırlar. Yaratıcı kişiliklerin okul yaşamında öğretmenlerine sordukları sorular yüzünden sıkıntılar yaşadıkları ya da okulu terk ettikleri bilinmektedir. Thomas Edison ve Einstein'in sorularını öğretmenleri hiç sevmemişti. Bu soruların yanıtlarını yine kendileri bulmak zorunda olduklarını biliyorlardı. Bir diğer görüşe göre ise, asıl gerekli olan soruları sormaktır; yanıcı nasılsa bir gün bir başkası bulacaktır. Ne var ki bu sorulara bulunan yanıtlar yeni birçok soruyu açığa çıkaracaklar. Yani hiç bir zaman yanıt olmayıp, sorulara yanıt yine sorular olacaktır. Bunlara bulunacak yanıtlar da daha üst düzeydeki soruları çağrıştırarak yaşamı değiştirmeyi başaracaklardır.”²¹

“Bu merak ve soru sorma yoluyla sorun bulgulama süreci sonucunda ortaya çıkan sorunları çözmek için yaratıcı düşünceye tekrar gereksinim olacaktır. Çünkü çoğu zaman geleneğin başa çıkamayacağı yepyeni sorunlarla karşı karşıya kalacaktır birey. Bu yüzden, hazır verilerden yoksun olan birey o ana dek olgular arasında kurulmamış yeni ilişkiler kurarak yeni çözümler yaratmak zorundadır. Yaşamın her alanında karşısına çıkacaktır bu zorunluluk. Bu yüzden de, yaratıcılık, sanat ya da bilim gibi alanlarla sınırlı değildir. Yaratıcılığı yaşamın her alanına yayabiliriz; bir ev kadını, bir öğrenci ya da bir işçi de yaratıcı olabilir.”²²

“Yaratıcılık konusunda birçok araştırma yapan Abraham Moslow araştırma sonuçlarını şöyle aktarıyordu: Hemen anladım ki çoğu insanlar gibi ben de, ya ürün anlamında düşünüyorum ve bilinç dışı olarak da bunu, insan etkinliklerinin klasik alanlarına yöneliyordum. Kuramcılar, sanatçılar, bilim adamları, yazarlar yaratıcı olabilirler, başka hiç kimse olamaz.”²³

---

²¹ Fen Bilgisi Öğretimi, YOK Milli Eğitimi Geliştirme Kılavuzu, Ankara, 1997, s. 6.

²² YOK, a.g.k., s.7.

²³ YOK, a.g.k., s.11.

“Ne var ki tüm beklentilerim deneklerin tarafından altüst edildi. Örneğin: Bir denek, eğitimsiz, yoksul, ev kadını ve bir anne idi. Özelde hiç bir yaratıcılığı yoktu. Ama, mükemmel bir aşçı, mükemmel bir anne, mükemmel bir ev yöneticisi idi. Çok az bir para ile evi her zaman olağan üstü güzel, kendi olağan üstü bir ev sahibesi idi. Yemekleri bir ziyafet... Ketenler, gümüşler cam ve döşemeler kusursuzdu. Bu kadın tüm saydığım alanlarda özgün, yenilikçi, dahi, beklenmedik bir buluşçu idi. Derhal ona yaratıcı birey tanısı koydum. Başkaları da onu çok seviyordu. Çünkü 1. sınıf çorba, 2. sınıf bir tablodan her zaman daha iyidir.”²⁴

“Diğer taraftan, kadercı ve ön yargılı bakış açıları, yaratıcılığı ve yaratıcılığa giden yolları tıkayıcı bir işlev sergiler. Kadercı bir insan sorgulamaya, eleştirmeye ve yaratıcı bir eyleme girmeye pek istekli olmayacak ve var olanları kabul etme eğilimi içerisinde olacaktır doğal olarak. Ön yargı ise, bireyi belli kalıpların içine hapsedip diğer seçenekleri değerlendirmesini engelleyecektir. Böylece bireyin düşünsel gelişimi sağlıklı olacaktır.”²⁵

“Elbette ki bireyin çeşitli yollardan sağladığı gelişim, yaşamı doğrudan etkilemelidir. Yaşamdan soyut tutulan bir gelişim birikimini hangi açıdan olumlu bakabiliriz ki? Teorik olarak yaratıcılık, sorgulama, hoşgörü gibi değerlerin tüm temellerini özümsemiş bir bireyin bunları uygulayamaması ve toplumun genel davranış kalıplarını sürdürüyor olması çok olumsuz bir durum gerçekten de. Bu noktada özgüven ögesi oldukça önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor.”²⁶

“Düşünsel gelişim alanları içerisindeki bazı alanlar, diğer düşünsel gelişim alanlarına da temel oluşturacak özelliklere sahiptir. Bunlar, sorgulama, eleştirel düşünce, yaratıcılık ve özgüven çerçevesindeki düşünsel gelişim alanlarını içermektedir. Bunların temel olması, aile, okul ve televizyon gibi çocukların yaşamlarını derinden etkileyen faktörlerin bu alanlarda çok olumsuz bir tablo çizmesinden de kaynaklanmaktadır.”²⁷

“Bir çocuk oyununun her şeyden önce merak duygusunu ve soru sorma eylemini yüceltmesi ve onu hak ettiği yere getirmesi gerekir. Soru sordurmalıdır çocuk tiyatrosu.

---

²⁴Fen Bilgisi Öğretimi, YOK Milli Eğitimi Geliştirme Kılavuzu, Ankara, 1997, s. 11.

²⁵Sanat Eğitimi, YOK Milli Eğitimi Geliştirme Öğretmen Kılavuzları, Ankara, 1997, s.2.

²⁶YOK, a.g.k., s.4.

²⁷YOK, a.g.k., s.5.

Çünkü aile, okul ve arkadaş çevresinde çoğu zaman engellenmekte soru sorma davranışını. Anne babaları tarafından sürekli merak duyguları bastırılan ve buna karşın soru sormayı sürdüren çocuklar, aile bireylerinin ilgisizliğe, hatta kızgınlığa varan tepkileriyle karşılaşmaktalar.”²⁸

“Birçok anne-baba, çok erken yaşlardaki çocuklarının fantezilerine müdahale ederler. Böylece de onların merakını söndürmek için ellerinden geleni yapmış olurlar. Onlar için fantezi müdahale edilmesi gereken sağlıksız bir durumdur. İmgesel rol oynama, fantastik hikayeler, alışılmamış resimler çocuk düşüncesinin normal ürünleridir. Bitip tükenmek bilmeyen, değişkenlik düzeyi yüksek sorular ardı arkası kesilmeyen deneyler pek yerinde olmayabilir, üstelik ana babalar çocuklarının kendi kendilerine gözlem yapmalarını da pek uygun bulmazlar. Dayanılmaz sorular onları çileden çıkarabilir.”²⁹

“Ve çocuklar:

- Git başımdan
- Benim canımı sıkmayı bırak, öğretmene sor.
- Ah! Bırak canım ne olursa olsun, seni ilgilendirmez.
- İşine bak, seni ilgilendirmeyen şeylere burnunu sokma.
- Bu gereksiz şeyleri sorma bana ...

gibi tepkiler ortaya koyarlar.”³⁰

Okullarda genelde müfredat ve ezbercilik kaygılarıyla monolog halinde geçen dersler soru sorma davranışı için gerekli zemini oluşturamamaktadır.

Çocukların sık sık yüz yüze geldiği okul ve aile çevrelerini göz önüne aldığımızda, çocuk oyunlarının soru sorma davranışı için uygun ortamlar oluşturması düşüncesi toplumsal bir gereksinim haline gelmektedir.

“Sorgulayıcı, eleştirel ve yaratıcı bireyler yetiştirme konusunda da aile ve örgün eğitim sistemleri genelde olumsuz bir tablo çizmektedir.”³¹

---

²⁸Jones, M., (Çev. Ayda Ç.), Çocuk ve Oyun, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2005, s.4

²⁹Yavuzer, H., Okul Çağı Çocuğu, Remzi Kitabevi, 11.baskı, İstanbul, 2004, s.56

³⁰Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı, Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi, Özgür Yayınları, 1990, s.86

“Ülkemizdeki eğitim sisteminin bu konuda olumlu olduğunu söyleyemeyiz. Her şeyden önce, Türk eğitim sisteminde müfredat merkezli bir eğitimin benimsenmekte ve öğrenci ikincil bir alanda ele alınmaktadır. Böylece, belli bir zaman ve uzam boyutu için hazırlanmış, ayıklanıp paketlenmiş hazır bilgiler vermek hedef haline gelmiş, öğrencinin bireysel gelişimi göz ardı edilmiştir. Bu durum, klasik "aç olan birisine balık tutmayı öğretmek ya da balık vermek" benzetmesini gündeme getirebilir: Bilgi ya da doğrulara ulaşmaya gereksinim duyan bireylere her defasında bilgi sunmak yerine onlara bilgiye ve doğrulara dolaysız ulaşma yöntemi öğretilmelidir. Bu bilgi ve doğruya dolaysız ulaşma yöntemi, bireylere eğitim yoluyla her şeyden önce sorgulayıcı, eleştirici ve yaratıcı bir bakış açısı kazandırmaktan geçer. Çünkü, merak eden, sorgulayan ve eleştiren yaratıcı bireyler hangi yaşta ya da konumda olursa olsun belli bir zaman uzam boyutundaki gerçeğe ulaşma yolunda donanımlı olacaktır. Bu durumda, müfredat ikinci alanda kalmalıdır doğal olarak.”³²

Eğitim sisteminin bu eksikliğini tiyatro faaliyetlerinin de devam ettirmemesi gerekir. Aksine bu konuda çok önemli bir seçenek olmalıdır tiyatro faaliyetleri. Eğitim sistemimizde yaygın olarak olduğu gibi, varılan sonuçları çocuklara kabul ettirmek yerine, sahne üzerinde olup bitenlerle çocukların düşünsel tepkisi çekilmeli, böylece çocukların oyuna sorgulayıcı ve eleştirel bir tavırla yaklaşması sağlanmalıdır. Bu konu, ileride değineceğimiz, otoriter ve irdeleyici (katılımcı) eğilimlerin kapsamına girecektir.

Bireyin sorgulama, eleştiri ve yaratıcılık yoluyla ulaştığı bilinci yaşam içinde kullanabilmesi için, özgüvene gereksinimi vardır şüphesiz, özgüveni baltalayan en önemli etken girişim korkusudur. Girişim korkusunu başarısızlık korkusuyla beraber düşünebiliriz. “Aile ve okul ortamı çoğunlukla çocuğu başarısızlık duygusuna itmekte ve kendini gerçekleştirmesini engellemektedir. Ailedeki aşırı korumacılığı ve büyüklerin her zaman çocukları hakkında en doğru kararlar verdiğinin, çocukların ailelerinden bağımsız olarak herhangi bir girişimde bulunmasının çok tehlikeli olduğunun anlatılması, çocuklarda öz güvenin gelişimini engellemektedir. Bunların dışında davranıp büyüklerine danışmadan kendi başına bir eyleme giren çocuk birçok ailede tepkiyle karşılaşır. Sıkça kullanılan

---

³¹ Fisks, E.D. – Mandell, C.J., (Çev. Gönül A.), Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi, Ankara, 2002, s.79.

³²Fisks, E.D. – Mandell, C.J., (Çev. Gönül A.), Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi, Ankara, 2002, s.80.

"bacaksıza bak" deyimini çocuğun zaten sınırlı olan bireyselliğine yöneltilen bir sövgüdür bir bakıma. Birçok ailenin, öz güveni ve yaratıcılığı kısıtladığı gerçeği psikolojik verilere göre de ortaya koyulmaktadır. Bu konuda olumsuzluklara neden olan ailelerde çoğunlukla otoriter rolü benimseyen babanın varlığı da önem kazanmaktadır. Bu verilere göre yaratıcı bireyler çoğunlukla ana-babalarından birine daha çok babaya sahip olmayan kişilerdir. Dean Keith Simonton'un 1988 yılında yaptığı araştırmalar, çağdaş bilim adamlarından %15'inin 10 yaşından önce babalarını kaybettiğini ortaya koymuştur. Lenin babası öldüğünde ön ergenliğe yeni girmişti. Napolyon babasını 15, Beethoven annesini 16 yaşında yitirmişti. Newton doğduğunda babası yoktu. Böyle, Huygen, Lavosier, Rumford, Kelvin, Maxwell ve Marie Curie erken yaşlarda anne babalarından birini yitirmişlerdi."³³

"Okulda ise not korkusunu, dayağı, hakaret etmeyi eğitim ve öğretim yöntemi olarak seçen otoriter öğretmenlerin ve idarecilerin elinde çocuk, başarısızlık korkusuyla dolu bir yaşantı geçirir. Not, dayak, küçük düşme gibi baskılar altında ezilen çocuk için başarısızlık ve girişim korkusunu yenmesi ve özgüven kazanması pek olası değildir."³⁴

"Bu konuda da televizyon, çocukları imkansızlıklar içersinde kısıktırak yakalar. Karate, kovboy ya da polisiye filmleri gibi şiddet ağırlıklı programlar kendine fazlasıyla güvenen kahramanlarıyla çocukları kuşatırlar. Bu programlara şiddet deposu olarak nitelendirebileceğimiz birçok çizgi filmi de ekleyebiliriz. Bu programlardaki kahramanlar genelde abartılmış gerçek üstü bir özgüvene sahiplerdir. Çocuklar kahramanlıklarına ve öz güvenlerine hayran oldukları bu karakterlerle özdeşleşerek öz güvenin şiddetle yoğrulmuş biçimini öğrenirler."³⁵

"Bu alanda da tiyatro kendini önemli bir seçenek olarak ortaya koymalıdır. Girişim ve başarısızlık korkularını irdelemelidir. İlerleme için deneme yanılma yönteminin kaçınılmazlığı ortaya koyulmalıdır. Zor değildir bu tiyatro için. Büyüklerin denetim alanından bağımsız olarak girişimlerde bulunup başarısızlığa uğramış insanların yılmadan çabalarına devam edişi, başarısızlıklarından olumlu sonuçlar çıkarıp bunları lehlerine

---

³³Sanat Eğitimi, YOK, Ankara,1997, s.42

³⁴ Mutlu, E., Televizyon, Çocuklar ve Şiddet, İletişim Fakültesi Dergisi, 1997, s. 41,

³⁵Mutlu, a.g.d., s. 45.

çevirişleri gösterilebilir çocuklara. Başarısızlıkların aslında insana çok şey öğrettiği gerçeği savunulabilir. Böylece çocuk özgüvenin kaynağına inmiş olacaktır.”³⁶

“Diğer taraftan, ülkemizde toplumda ve eğitim sisteminde, çocuğun yaratıcı gizil gücü yok edilmektedir. Çünkü gerek ailede, gerekse okulda çocuğa yaratıcılıklarını ortaya çıkarıp geliştirebilecekleri ortamlar sunulmamaktadır. Üstelik yaratıcı çocuklar yetişkinler için birer tehdit sayılmaktadırlar.”³⁷

“Öğretmenler, ana babalar ve akran grubu, yüksek düzeyde yaratıcı çocuk karşısında kendilerini tehdit edilmiş hissederler. Kimi sorular, deneyler ve yeni düşünceler onların canını sıkar. Bu yetişkinler alışılmamış düşünceleri nasıl değerlendireceklerini, nasıl yanıtlayacaklarını da pek bilmezler. Yaratıcı davranış, saldırgan hatta düşmanca yorumlanır, özellikle küçük yaştaki çocukların yaratıcılığına toplumun tepkisi zalimcedir. Akran grubu da yaratıcı arkadaşlarını "aptal", "garip", ve "anlaşılmaz" bulurlar. Bu durumdaki yaratıcı çocuk, ergen ve yetişkin tarafından motive edilmek ister.”³⁸

Çocuk tiyatrosu, eğitim sisteminin ve toplumun tersine hem yaratıcılığı kışkırtacak ortamlar sunabilir çocuğa, hem de az ya da çok yaratıcılığını ortaya çıkarabilme olanağı bulmuş çocuklar için gerekli motivasyonu sağlayabilir.

3.4. Tiyatronun Eğitimde Uygulanmasında Ortaya Çıkan Sorunlar

“Çocukça durumlar içerdiği sanılan rastgele bir metin hiç bir zaman çocuk oyunu olamaz. Çocuk oyunu yazarının ve yönetmeninin, çocuğun düşünsel gelişimi konusunda kaygılar ve sorumluluklar taşıması gerekir. Çocuk tiyatrosunda ve yazınında, yazarın düşüncesi ortaya koyuşundaki tavrı belirleyici bir öneme sahiptir. Bu konuda iki eğilimden söz edebiliriz: Otoriter ve irdeleyici (katılımcı) olarak adlandırabiliriz bu eğilimleri. Otoriter eğilim bu konuda önemli sorunlar ortaya koymaktadır. Bu sorunların ortaya çıkması için her otoriter eğilim hem de irdeleyici (katılımcı) eğilim üzerinde durmak yerinde olacaktır.

---

³⁶Aytaş, G., Okullarda Drama ve Tiyatro Eğitimi, Bilim ve Aklın Işığında Eğitim, Yıl: 4, Sayı: 37, Mart 2003, Ankara, s.46.

³⁷Aytaş, G., Okullarda Drama ve Tiyatro Eğitimi, Bilim ve Aklın Işığında Eğitim, Yıl: 4, Sayı: 37, Mart 2003, Ankara, s.51.

³⁸Çağlar, D., Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004, s.235

Ele alınış aşamasında, düşünsel gelişim konusunda karşılaşılan sorunların diğer bir bölümü de oyunlarda başlı başına çağdaş evrensel değerlerle uyuşmayan olumsuz değerlerin sunulmasından kaynaklanmaktadır.”³⁹

Diğer taraftan, düşünsel gelişim alanlarıyla oyunun bütünlüğü arasında organik bir bütün oluşturulamadığında, dramatik kuruluşla ilgili sorunlar ortaya çıkmaktadır.⁴⁰

“Düşünsel gelişim alanlarının yapay ve zorlama gerçeklik içinde ele alınması da bazı sorunlar yaratmaktadır.”⁴¹

“Sunuluş sırasını vererek özetleyecek olursak, düşünsel gelişim alanlarının bir çocuk oyununda ortaya çıkışında;

*Otoriter yaklaşım ve getirdiği sorunlar

*Olumlu bir alternatif olarak irdeleyici eğilim

*Oyun içinde olumsuz düşünsel değerlere yer verilmesi

*Düşünsel gelişim alanlarının oyunla organik bir bütünlük oluşturamaması

*Gerçeklik sorunu

gibi sorunlarla karşılaşmaktayız.”⁴²

3.4.1. Otoriter Yaklaşım ve Getirdiği Sorunlar

“Sanatta otorite, sanat eseri dolayısıyla sanatçı ile algılayıcı arasındaki ilişkinin bir sonucudur. Algılayıcının katılımına gerek duymayan, algılayıcıyı edilgen bir varlık olarak gören bir tutum sergiler otoriter sanat. Diğer bir deyişle katılımcı sanata karşıt bir Özellik sergiler. Katılımcı sanatta, algılayıcıya sanat eserine katılma, katkıda bulunma ve onu kendi dünyası içinde tamamlama olanağı verilir. Herkesin kabul etmesi gereken sonuçlandırılmış ve gerçek olduğu savunulan tek bir yorum sunulmaz katılımcı sanatta.

---

³⁹Kocabay, H., Eğitimde Tiyatro, Türkiye’de Sosyal Bilimlerin Gelişmesi ve Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sempozyumu, 24-26 Nisan 1996, Ankara, s.309-310

⁴⁰ Kocabay, H., Eğitimde Tiyatro, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi (1998), s. 213.

⁴¹San, İ., Drama ve Öğretim Bilgisi, Naturel Yayınları, Ankara, Mart 2003, s.113

⁴² San, a.g.e., s.113

²⁶ Sanat Eğitimi, YOK, Ankara,1997, s.44

Böyle bir yapıt karşısında edilgen değil etkendir algılayıcı; gözlemler, soru sorar, eleştirir, o da yaratıcılığını kullanılır, sonuçta yapıtı irdeleyip kendi yorumuna ulaşır.”⁴³

“Otoriter eğilim, çocuk tiyatrosunda ve yazınında sıkça karşılaştığımız bir tarzdır. Otoriter yazarlar ve yapıtlar deneyim açısından olanakları kısıtlı olduğundan çocuğa çok daha fazla edilgen bir algılayıcı olarak görürler. Yaşamın eğrilerini doğrularını bulmuş ve sırası geldiğinde bu eriştiği doğru sonuçları genç kuşaklara aktarmaya hazır bir yetişkin konumundadır yazar. Otoriter bir çocuk oyunu karşısında, çocuğun düşünsel açıdan hareket alanı sınırlıdır. Yazarın ortaya koyduklarını eleştirmeye fırsat bulamadan kabul etmek durumundadır çocuk. Çünkü otoriter yazar çocuğa elverişli bir eleştiri alanı bırakmaz aksine sürükler izleyici.”⁴⁴

“Bu otoriteyi sağlamada bazı yollara başvurulabilir yazar; bu konuda, nasihat, ödül - ceza, meşru güç kaynaklarına boyun eğme, uzmanlık, özdeşim ve cazibe gücü gibi etkenleri sayabiliriz. Bunlar aynı zamanda yaşam içinde bireyin toplumsallaşmasını sağlayan etkenlerdir. Bu etkenlerin, yaşadığımız toplum içindeki kullanımı toplumsal bir otorite, bir çocuk oyununda kullanımı ise otoriter bir yazar ya da otoriter bir oyun oluşturur.”⁴⁵

“Bu etkenlerin tümü izleyiciyi duygusal açıdan sürükler ve izleyiciler, sahnede olanları tüm boyutları ile eleştirmede gerekli ortamı bulamazlar. Örneğin, izleyici ile özdeşleşebilecek gizil güce sahip bir karakterin başından geçenler izleyicileri kolaylıkla duygusal etki altına alabilir. Böylece, özdeşleşmeyle başlayan bu duygusal etki yoluyla, izleyiciler kahramanın tezlerini onaylamaya itilebilir; bir oyunda, babası "hunharca" öldürülen bir kahraman yoluyla, intikamı ve beraberinde gelen şiddet eylemlerini çok haklı gösterebilir yazar. Gerçekte, soyutlanmış bir olgu olarak şiddet ya da intikam olumlu değerler değildir, fakat yazarın bu eylemleri özdeşilebilecek bir karakterin yarattığı duygusal etki ile biçimlendirmesi izleyicinin eleştiri mekanizmalarına uyuştur. Çünkü kahramanın babasının "hunharca" öldürülmesi olayı ile duygusal bir sürüklenme yaşamaktadır izleyici, özdeşleşmenin yanı sıra, yukarıdaki örnekte şiddet ve intikamın

---

⁴⁴ Sanat Eğitimi, YOK, Ankara,1997, s.46

⁴⁵Şirin, M., Ruhi, Çocuk ve Televizyon, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998, s.82

ahlaklaştırılması da söz konusudur. Yazar, böylece, otoritesini kullanabileceği alanı fazlasıyla elde edebilir.”⁴⁶

Yukarıda değindiğimiz gibi yazarların bilinçli ya da bilinçsiz olarak otorite sağlamada sıkça kullandıkları yollar vardır. “Bunlardan bir bölümünü de nasihatçi yaklaşımlar oluşturur. Birçok çocuk oyunu nasihatçi bir yaklaşım sunmaktadır. Otoriter bakış açısının en yalın biçimi olarak karşımıza çıkan nasihat, bir bireyin deneyimlerinden çıkan bir sonucun diğer bireylere telkin yoluyla aktarımıdır. Burada aktarılan, deneyimin süreci, nedenleri ve sonucu değil, sadece sonucudur. Bu nedenle nasihat, nedenselliğin kesip atıldığı köksüz ya da temelsiz bir telkinden öteye geçemez. Çoğu nasihatlerde (neden?) sorusunu sorarak yanıt bulmak olası değildir. Örneğin, neden çocuk anne babasından ya da öğretmeninden dayak yediğinde bunu olumlu görmek zorundadır, neden gül biter onların vurduğu yerde?”⁴⁷

“Diğer taraftan nasihatler kabul edilmek için sunulurlar. Nasihatleri, emirlerin yumuşak bir biçimi olarak görmek olasıdır. Sorgulamak ve eleştirmek, istenmeyen bir durumdur. En azından sorgulama ve eleştiri için uygun ortam hazırlamazlar. Bu durum bireyin düşünsel gelişimini ve hareket alanını kısıtlayıcı bir nitelik taşır. Oysa, çocukların nasihat dinlemekten çok hoşlandıklarını söyleyemeyiz. Çocukların televizyon ve reklâmlara karşı gösterdikleri tepkiler üzerine yapılan araştırmalara göre, çocuklar reklâmlarda karşılına çıkan eğitici figürünü sert bir şekilde reddederken, bunun tersi nitelikteki görüntülerden hoşlanmaktadır. Yetişkini, yukarıdaki koltuğundan aşağıya indirip onu kendileri gibi biraz çocuk, hatta "aptal bir çocuk" olarak gösteren filmleri çok seviyorlar çocuklar. Onları saran gerçeklerden kaçış şeklindeki bu dengeleme eğilimi içinde, yetişkinlerin değer verdikleri ürünleri de kötü durumda gösteren filmlerden (örneğin, parça parça olan son model araba) çok hoşlanmaktadırlar.”⁴⁸

Söylenecek şey olumlu bile olsa, eğer orada nasihatçi bir yaklaşım kullanılıyorsa, bu olumlu ileti otoriter bir telkine dönüşüp, sığ bir durum olabilir.

---

⁴⁶ Tuncer, N., Kitap, Çocuk ve Televizyon Üzerine Bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi, Kütüphanecilik Bölümü, Ankara, 1992, s.33

⁴⁷ Akarcalı, S., Televizyon ve Şiddet, Yeni Türkiye, Eylül – Ekim 1996, sayı 11, yıl 2, s.553

⁴⁸ Akarcalı, a.g.e., s.560

3.4.2. Gerçeklik Sorunu

“Bir sanat yapıtı, fantezi dolu kurmaca bir dünya yansıtabileceği gibi yaşam içinde karşımıza çıkan durumları gerçekçi bir eğilimle de ortaya koyabilir. Fantastik yapıtlar da bir ölçüde gerçekliğe gönderme yapsa da, ya da gerçekçi yapıtlar zaman zaman fantastik öğelere başvursa da, yine de genel eğilimlerine göre yapıtları gerçekçi ya da fantastik diye sınıflandırabiliriz.”⁴⁹

“Birer sanat yapıtı olan çocuk oyunlarını da gerektiğinde fantastik ya da gerçekçi oyunlar olarak sınıflandırabiliriz. Fantastik oyunların, gerçekliğe gönderme yapsa da, gerçekçi durumlarla örtüşmesi beklenmez. Oysa gerçekçi oyunlar tümüyle olmasa da sonuçta yaşamın gerçekliğine uyma, bir ölçüde bu gerçekliği gündeme getirme görevi üstlenirler.”⁵⁰

“Ancak, gerçekçi eğilimle yazılmış çocuk oyunlarında, gerçekliğin kendisi konusunda bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların önemli bir bölümü, gerçekliğin, yazarın bakış açısına göre çarpıtılmasından ya da yapaylaştırılmasından kaynaklanmaktadır. Görünüşte yaşamın gerçekliğini yansıtan bir oyunda yazarın kurmaca gerçekliği, kolaylıkla yaşamın gerçekliğiyle karışıp çocuk izleyicileri yanıltabilir. Çocuk, fantastik bir oyunda kurmaca olanın yaşamda olamayacağını sezebilirken, ana eğilimi gerçekçi olan bir oyunda yapay ya da çarpıtılmış gerçekliğin ayırtına varamayabilir.”⁵¹

Yazarın gerçekliği kendi bakış açısına göre yapaylaştırması ve bunu yaşamın bir gerçekliği olarak ortaya koymasını, otoriter tavrının bir uzantısı olarak düşünebiliriz. Bu otoriter eğilim doğal olarak düşünsel gelişim ortamı oluşturma konusunda olumsuz bir etken olarak karşımıza çıkacaktır.

---

⁴⁹ Çaplı, B., Çocuk ve Televizyon, Yeni Türkiye, Kasım – Aralık 1996, sayı 12, s.1334

⁵⁰ Çaplı, B., Çocuk ve Televizyon, Yeni Türkiye, Kasım – Aralık 1996, sayı 12, s.1334

⁵¹ Çaplı, a.g.e., s.1336

3.5. Düşünsel Gelişim – Eğlence İlişkisi

Çocuğun bakış açısıyla bakılacak olursa, çocuk tiyatrosu etkinliğinin temelini büyük ölçüde eğlence oluşturur. Buna yaşamını ve sorunlarını paylaşma gereksinimini de ekleyebiliriz. Bu etkinliğe düşünsel gelişim, para kazanma ve geleceğin tiyatro sever bireylerini yetiştirme boyutlarını ekleyenler büyüklerdir. Bu yüzden tiyatrodaki çocuğun eğlenme ihtiyacı karşılanmalıdır. Bu konuda da televizyon ve diğer eğlence araçlarına karşı kendini iyi bir alternatif olarak ortaya koymak durumundadır tiyatro.

“Yapılan anketlere göre, çocuklar eğlenmek ya da zaman geçirmek için en çok televizyonda büyükler için hazırlanmış programlara yönelmektedir. Bunun en büyük nedeni çocuklar için çok sınırlı ve kalitesiz programların oluşu ve çocukların seçeneksiz kalışıdır. Ayrıca televizyonda bilinçsiz bir kapılma durumu da söz konusu; çünkü çocuk televizyonda kendine seslenen programlara bilinçli bir şekilde yönelmiyor (bu büyükler için de geçerli), sadece karşısına çıkan seyretmek zorunda kalıyor ve bu arada çocuğa seslenmeyen başka alanlara sürükleniyor. Sonuçta da televizyonun olumsuz etkilerine hedef oluyor çocuk. En başta çocuğun düşünme etkinliği zarar görmekte. Çünkü düşünmek özerlik ve eleştirel mesafe, sistematik şüphe ve kişisel yargı gerektirir.”⁵²

“Ancak televizyon bu ön koşulların bir araya getirilmesini engeller. Eğlence ve televizyon bağlamında çizgi filmler de tekrar gündeme gelmektedir doğal olarak. Çünkü televizyonda çocuklara yönelik olarak hazırlanan en temel eğlence yapımlarıdır çizgi filmler. Ancak çocuklar tarafından ölesiye sevilen birçok çizgi filme eleştirel gözle baktığımızda, çocukların çok olumsuz bir durumla karşı karşı olduğu ortaya çıkmaktadır. Şiddetin ahlaklaştırılması sürecinde önemli bir araç olarak belirir çizgi filmler. Eğlenmek ya da zaman geçirmek için ekranın başına geçen çocuk televizyonun olumsuzluğunu yaşarken, sinema bir alternatif olarak akla gelebilir.”⁵³ Ancak sinemaya gitmek seçeneğinden de yararlanamıyor çocuk; gerçekte sinemaya gitmek, televizyonun, karşısına oturan insanları esir almasına ve onları kapıp sürüklemesine bir tepkidir bir bakıma. “Sinemaya gitmek temelde bilinçli bir seçim ve yöneliştir. Ancak çocuklar böylesine bir tepkiyi ortaya koymada bile olanaksızlık yaşamaktadır, çünkü çocuğa yönelik sinemadan

⁵² Çaplı, B., Çocuk ve Televizyon, Yeni Türkiye, Kasım – Aralık 1996, sayı:12, s.1335.

⁵³ Mutlu, E., Televizyon, Çocuklar ve Şiddet, İletişim Fakültesi Dergisi, 1997, s.241.

uygulamada söz etmek olası değildir. Çocuk, televizyonda olduğu gibi sinemada da büyükler için hazırlanmış filmleri seyretmek zorunda kalıyor ve seyrediyor da.”⁵⁴

“İşte bu noktada, eğlence açısından da çocuk tiyatrosunun önemi daha çok ortaya çıkmaktadır. Eğlence konusunda çok iyi bir alternatif olabilir çocuk tiyatrosu.

Çocuklara yönelik eğlence açısından televizyon ya da sinema gibi kitle iletişim araçlarının olumsuz bir nitelik sergilemesinin en büyük nedeni bu araçların düşünsel gelişim ile ilgili kaygılar taşımamasıdır. Bu yüzden çocuk tiyatrosu, düşünsellikle eğlenceyi bir araya getirerek olumlu bir seçenek durumuna gelmelidir.”⁵⁵

“Çocuk tiyatrosunda eğlencede düşünselli konusuna iki değişik açıdan yaklaşılabilir;

- Eğlence yoluyla düşünsel gelişim ortamı yaratmak,
- Eğlendirici öğelerin evrensel düşünsel değerlere ters düşmemesi.”⁵⁶

3.6. Eğlence Yoluyla Düşünsel Gelişim Ortamı Oluşturmak

“Çocuk izleyicinin düşünsel gelişim sürecine girebilmesi için uygun bir ortam bulması gerekir. Oyun, çıplak bir düşünsellikle örülü olduğunda, aşırı didaktik bir biçim alacağından, çocuk izleyiciler için can sıkıcı ve kuru bir biçim alacağından, çocuk izleyiciler için can sıkıcı ve kuru bir deneyime dönüşebilir. Girdiği birçok eylemde eğlenmek dönüşebilir. Girdiği bir çok eylemde eğlenmek düşüncesinden hiç vazgeçmeyen çocuk için, düşünsel gelişim ortamı yaratmak üzere oyunda eğlendirici öğelere yer vermek önemli bir olanaktır.”⁵⁷

Eğlendirici öğeler yoluyla sahne ve izleyici arasındaki ilişkinin daha da sıcaklaştığını yadsıyamayız. Böylece, oyunda eğlendirici öğelerin yer almasıyla her şeyden önce sahne ve izleyici birbirlerine daha da yaklaşacaktır. Bu yaklaşma, izleyicinin oyuna katılımını da kolaylaştıracaktır doğal olarak. İzleyicinin bu katılımı düşünsel gelişim açısından çok uygun bir ortam oluşturacaktır.

---

⁵⁴ Çaplı, a.g.e., s.1336.

⁵⁵ Çaplı, a.g.e., s.1336.

⁵⁶ Çaplı, a.g.e., s.1337.

⁵⁷ Çaplı, B., Çocuk ve Televizyon, Yeni Türkiye, Kasım – Aralık 1996, sayı:12, s.1336.

“Diğer taraftan eğlendirici öğelerin oyundaki işlevi her zaman olumlu olmayabilir. Eğer eğlendirici ve düşünsel öğeler oyunda tüm boyutlarıyla dikkatlice hesaplanmış bir denge içinde yer almazsa oyundaki eğlence öğeleri oyunun düşünsel yönünü perdeleyebilir. Eğlendirici öğelerin düşünsel gelişimi olumsuz etkilemesi çocuk izleyicilerin oyun sırasında dikkatlerini tam olarak denetleyememelerinden kaynaklanmaktadır. Eğer bir çocuk oyununda eğlendirici öğeler düşünsel öğelerden daha fazla ilgi çekerse, izleyici dikkatini eğlendirici öğelere yöneltecek ve oyunun düşünsel yanını gözden kaçırabilecektir. Böylece izleyici, düşünsel gelişim oluşturma gereğiyle oyunda yer alan bölümlerde eğlendirici öğeler arama eğilimi içine girebilecektir.”⁵⁸

“Bu duruma çocuk reklâmlarında da sıkça karşılaşılmaktadır. Reklâmların da (çoğu zaman masalımsı) bir dramatik yapısı vardır; tüm masallar, reklâmlar gibi, kısıtlı sayıda birkaç kahramanın ortaya çıkmasıyla başlar. Bunu bir gerilim anı izler ve ardından büyük olasılıkla, bir büyü oyunu sayesinde mutlu biten bir sonla noktalanır.”⁵⁹

“Bu koşutluktan yararlanarak, reklâmlardaki deneyimlerin bir bölümünü çocuk tiyatrosu açısından da ele alabiliriz. Reklâmın etkisi konusunda önde gelen Fransız uzmanlarından biri olan Jean-Nöel Kapferer eğlendirici öğelerin, dikkatsizce davranılan bazı durumlarda ortaya konmak istenenleri desteklemek yerine örttüğünü savunur. Ona göre, çoğu zaman eğlendiriciler, mesajın özünü ve markayı örter. Bu olgu, "yaratıcılığın vampirliği" olarak adlandırılır... Örneğin, reklâm filmi içinde çok fazla eğlence öğesi olduğu zaman çocuklar bunlar arasında boğuluyor ve reklâm filmini iyi anımsayamadıkları ortaya konmuştur.”⁶⁰

“Eğlendirici öğeler tek başına ele alındığında da düşünsel açıdan kaygılar taşınmalıdır. Çocuk, bu öğeleri değerlendirip anlamaya davet edilmelidir; işlevsiz ve sığ eğlence anlayışı çocuk tiyatrosunun amaçlarını ve işlevlerini çok sınırlayacaktır. Eğlendirme işlevi doğrultusuyla yola çıkan birçok çocuk oyununda, komik öğelerden yararlanılmaktadır. En çok başvurulan yöntem düşme, kalkma ve aptal vb. taklidi gibi hareket komedileridir. Bu tür komedilerde, bu bölümleri oyundan çıkarsak bile oyunun gelişiminde önemli sorunlara

---

⁵⁸ Özsoysal, F., Televizyon Üzerine Eğitimde Tiyatro, Tiyatro, Tiyatro Dergisi, sayı 58, Nisan 1996, s. 42

⁵⁹ Çaplı, a.g.e., s.1337.

⁶⁰ Özsoysal, F., Televizyon Üzerine Eğitimde Tiyatro, Tiyatro, Tiyatro Dergisi, sayı 58, Nisan 1996, s. 43

neden olmaz. Üstelik bu tür sığ güldürüler çocuğun düşünsel algılamasını da sığ bir düzeye indirmiş olur.”⁶¹

“Çocuk tiyatrosu gibi dramatik yapılı yapıtlarda şiddet gibi olumsuz öğeler genelde iyi ve kötü kutuplarının savaşımında ortaya çıkmaktadır. Bu tür çocuk oyunlarında genelde, oyun iyilerin üstünlüğü ile sona erer. Burada sorulması gereken çok önemli bir soru vardır: Acaba, iyiler kötülerini hangi yöntemleri kullanarak nasıl yenmiştir? Ve oyunun ne yönde kullanılmaktadırlar ya da sihir gibi olumsuz bir yöntemle sağlanmış ise ve oyunun sonunda kötülerini şiddet kullanarak cezalandırıyor, izleyicileri eğlendirse bile oyunun düşünsel açıdan olumlu olduğunu söyleyemeyiz. Eğer iyiler oyunun sonunda kötülerin yöntemlerini kullanıyorlarsa o zaman oyunda ciddi bir sorun var demektir, çünkü bu kez iyilerin kötülerden farkı kalmıyor ve iktidar el değiştiriyor demektir.”⁶²

Çocuğun yaşamına eğilme yoluyla, düşünsel gelişimin etkinliği büyük ölçüde arttırılabilir.

“Her şeyden önce, çocuğun yaşamına yer veren bir çocuk oyunu, çocuğun yaşamına değinmeyen bir oyundan daha fazla izleyicinin ilgisini çekecektir. Oyunun başarısını temelden etkileyen bir durumdur bu. Eğer bir çocuk oyunu izleyicinin ilgisini yeterince çekemezse, en yapmacıksız ve acımasız izleyici topluluğu olan çocukların gecikmeyen tepkisiyle karşılaşabilir. Oyun sırasında konuşan, koşan, oyun oynayan çocuklar aynı zamanda oyunun ilk eleştirisini de yapmaktadırlar.”⁶³

“İkinci olarak, çocuğun yaşamına eğilmekle, ortaya konulan düşünsel gelişim alanları çocuklar açısından daha da somutlaşacaktır. Önceki bölümlerde, çocuğun algılama sorunları olduğu belirtilmişti. Bu algılama sorunları, çocuğun yaşamına eğilerek azaltılabilir. Çünkü böyle bir oyunda izleyici sahnedekiler ile kendi yaşamı arasında daha rahat koşutluk kuracak ve iletişim kolaylaşacaktır. Çocuğun yaşamına eğilme sayesinde ulaşılan iletişim kolaylığı yoluyla, çocuğun, oyunda sunulan düşünsel gelişim alanlarını irdelemesi de kolaylaşacaktır.”⁶⁴

---

⁶¹ Özsoysal, a.g.d., s.43

⁶² Özsoysal, a.g.d., s.44

⁶³ Kocabay, H., Türk Çocuk Oyunlarında Ritüel Öğeler, Çocuk Kültürü, 1997, s.416.

⁶⁴ Mutlu, E., Televizyon, Çocuklar ve Şiddet, İletişim Fakültesi Dergisi, 1997, s.243.

“Çocuğun yaşamına eğilmekle elde edilecek olumlu gelişmeler çocuğun oyundan sonraki yaşamını daha yoğun etkileyebilir. İzleyici çocuklar, oyun yoluyla özümstediklerini yaşama daha rahat uygulayabilirler. Çünkü, çocuğun yaşamına eğilmek, onların uygulama alanında karşılaşılabilecekleri yaşama dolaysız olarak yaklaşmak demektir.”⁶⁵

“Tam tersi bir durum, aynı oranda olumsuzluklar doğuracaktır doğal olarak. Çocuğun yaşamına ait olmayan öğeleri çözümlenmek, kendi yaşamına uyarlamak, ayrıntıya takılma gibi önemli algılama sorunları olan çocuk izleyiciler için zor olacaktır. Dahası, oyun, izleyicinin ilgisini çekme konusunda zorlanabilir.”⁶⁶

“Çocukların yaşamına eğilme açısından birçok çocuk oyunu olumsuz nitelikler taşımaktadır. Bu olumsuzluğa, masalımsı oyunlarda sık sık karşılaşmak olası. Düş gücünü olumlu yönde etkilemelerine ve olay örgüsü içersinde sağlam bir dramatik işleve sahip olmalarına karşın, masalımsı oyunların klişeleşmiş karakterleri, oyunu çocuğun yaşamından uzaklaştırmaktadır çoğu zaman. Çocuk ve yaşamı, genelde peri ve cadılardan oluşan mistik güçlerin arasında kaybolmaktadır.”⁶⁷

“Üzerinde birçok anket uygulaması yapılan ve maliyeti çok yüksek rakamları bulan reklâm alanında da, çocuğun yaşamına eğilme bir gereklilik olarak görülmektedir. Saniyelik reklâm gösterimleri için çok yüksek paralar harcandığı için, sonucu önceden tahmin etmek amacıyla çok yoğun ve ayrıntılı deneysel araştırmalar yapılmaktadır. Birçok reklâm filmiyle çocuk izleyici kitlesi hedeflendiği için araştırma sonuçlarından çocuk tiyatrosu açısından da yararlanmak olasıdır. Yapılan araştırmalara göre, çocuğun beğendiği reklâmlar aynı zamanda içinde kendinden bir şeyler bulabildiği ya da kendisiyle özdeşleştirdiği reklâmlardır. Buna karşılık çocuklar kendilerinden bir şey bulmadıkları mesajları sevmemektedirler: Örneğin, bir fabrikadan iş görüntüleri veya çalışanlarla yapılan görüşmeler. İzleyicinin ilgisini çekme ve iletişim kurabilme bağlamında bu veriler, çocuk tiyatrosu alanında izleyicinin yaşamına eğilme gerekliliğinin doğruluk payını arttırmaktadır.”⁶⁸

---

⁶⁵ Kocabay, a.g.e., s.418.

⁶⁶ Kocabay, a.g.e., s.419.

⁶⁷ Kocabay, H., Türk Çocuk Oyunlarında Ritüel Öğeler, Çocuk Kültürü, 1997, s.430

⁶⁸ Kocabay, a.g.e., s.435

3.7. Geleceğin Tiyatro, Severlerini Oluşturma

Kuşkusuz izleyicisiz bir tiyatro düşünmek olanaksızdır. İzleyici olmazsa “tiyatronun eğitime katkısı” kaygımız da olamaz. Bu yüzden gelecekte tiyatroya gidecek ve çocuklarını ya da yakınlarını tiyatroya götürecek izleyicilere gereksinimimiz vardır. “Bu yüzden düşünsel gelişim ve geleceğin tiyatro severlerini oluşturma işlevleri arasında sonucu kökten etkileyecek bir ilişki olduğunu yadsıyamayız.”⁶⁹

“Gelecekte tiyatroya gidecek izleyiciler olmazsa düşünsel gelişim de olmaz düşüncesi gerçekten de önemli bir nokta. Fakat düşünsel gelişim ve geleceğin tiyatro severlerini oluşturma işlevlerinin ilişkisi bu kadarla sınırlı değildir kuşkusuz. Geleceğin tiyatro severi ile neyin amaçlandığı da önem kazanmaktadır. Burada üzerinde durduğumuz tiyatro severin bilinçli bir tiyatro sever olması birçok şeyi değiştirecektir doğal olarak. Bilinçli izleyiciler yetiştirmek için ise tiyatroya düşünsel bir boyut katmak gerekmektedir. Bu noktada, düşünsel gelişim ve geleceğin tiyatro severlerini yetiştirme işlevlerinin ilişkisi tekrar gündeme gelmektedir. İzleyiciye düşünsel boyutlu oyunlar yerine sığ eğlence yüklü oyunlar sunarsak ileride bulvar tiyatrosu izleyicisi de yetiştiriyor olabiliriz. Günümüzde, düşünsellikten ve estetikten uzak sığ güldürülere dayanan bulvar tiyatrolarına ilgi oldukça büyük. Bu sonuçta çocuk tiyatrolarının da sorumluluğu vardır bir ölçüde.”⁷⁰

“Ayrıca, sadece izleyici değil, eleştiren izleyici oluşturmak durumundadır çocuk tiyatrosu. Bu bağlamda da düşünsel gelişim gündeme gelmektedir. Çocuk tiyatrosuyla düşünsel gelişim ortamı sağlayarak düşünsel gelişim oluşturulduğunda, aynı zamanda geleceğin düşünsel açıdan gelişmiş izleyicilerine de ulaşmış olabileceğiz. Böylece, yaşamdaki her olaya eleştirel bakabilmeyi öğrenen bir izleyici ileride izlediği bir oyuna da eleştirel bakabilecektir. Tiyatro eleştirmenlerinin tiyatroya sağlayabilecekleri katkılara benzer bir etki doğuracaktır eleştiren izleyiciler. İzleyicinin, çocuk tiyatrosunda sunulan düşünsel gelişim ortamından yararlanıp, farklı düşünsel değerlerle beraber eleştirel ve yaratıcı bir kimlik kazanması, toplumun yanı sıra, bir bütün olarak tiyatronun niteliğini de arttıracaktır.”⁷¹

---

⁶⁹ Kocabay, a.g.e., s.437

⁷⁰ Kocabay, H., Türk Çocuk Oyunlarında Ritüel Öğeler, Çocuk Kültürü, 1997, s.437

⁷¹ Kocabay, a.g.e., s.440

Para kazanma kaygısı geniş olarak ödeneksiz özel tiyatrolarda yaygındır. Ödenekli tiyatrolarda ise para kazanma kaygısı memur bakış açısı biçiminde karşımıza çıkıyor. Sonuçta, memur olan kişi, sorumluluk taşıyan gayretli ve yaratıcı olanlar dışında, genellikle emekli olana dek geçimini sağlama kaygılarıyla o konumda bulunmaktadır.

3.8. Çocuk Tiyatrosunun Toplumsal Değeri

Çocuğun yaratıcılığını, sanat ve kültür yönünü, en önemlisi dünya görüşüm etkileyen çocuk tiyatrosunun toplumsal değeri üzerinde önemle durulmalıdır.

Çocuk tiyatrosu çocuğun yaratıcılık alanının gelişmesinde önemli bir etkidir. Çünkü çocuğun yaratıcılık alanı çevresiyle sınırlıdır.

“Çocuk, tiyatro aracılığı ile değişik olaylar, kişiler ve yerlerle karşılaşacak, düşlem yeteneğini ve alanını bulacaktır.”⁷²

Çocuğun aile ve okul eğitiminin yanı sıra, tiyatro yoluyla eğitilebileceği gerçeği, çocuk tiyatrosunun toplumsal değerini arttırmaktadır.

Doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü, güzel ile çirkini belli olaylar dizisi içinde sunmak, çocuğun gelecekte oluşacak dünya görüşüne ve kişiliğine önemi katkılarda bulunacaktır. Çocuk tiyatrosunun bir başka toplumsal değeri de, çocukların ruhsal sağlığı açısından söz konusudur.

“İnsanlarda birlikte yaşamamanın, çeşitli toplumsal sınırlamaların, baskıların ve sorunların yol açtığı birçok rahatsızlıklar görülmektedir. Bu rahatsızlıklar giderek kişinin ruhsal yaşamını etkilediğinden, ruh hastalıkları dediğimiz çeşitli oluşumlar ortaya çıkmaktadır. Freud ve Adler'e göre ruhsal bozuklukların başlangıcı, insanın toplumsallaşmayı öğrendiği çocukluk evresine rastlamaktadır.”⁷³ “Çocukluk evresindeki çeşitli nedenlerden kaynaklanan ruhsal yaralanmalar, yetişkin insanda ruh hastalıklarına dönüşebilmektedir.

⁷² Sağlam, T., Eğitimde Tiyatro, Bilim ve Aydınlığın Yolunda Eğitim, Mart 2003, Yıl: 4, Sayı: 37, Ankara, s.211

⁷³ Terr, L., (Çev. M. Köseoğlu), Oyun Yetişkinler İçin Neden İhtiyaçtır, Literatür Yayınları, İstanbul, 2000, s.13

Bu nedenle çocuk tiyatrosu yolu ile çocukların ruhsal yaralanmalarının bir dereceye kadar giderilmesi ve çocuğun kendisini yaralayan orun veya olayı aşması sağlanabilir. Çünkü çocuklar içinde yaşadıkları gerçek dünyanın yara ve üzüntülerine hayal yolu ile daha kolay katlanmakta, gelecekleri için her şeyin gönüllerince gerçekleşeceği bir yaşam düşleyerek mutlu olmaktadır.”⁷⁴

“Doğru bilgiye oturtulmuş yaşam oyunu, çocuğu doğruyu anlamaya ve doğru düşünmeye yöneltecektir.”⁷⁵ Tiyatronun bilgiyi yaşama çeviren, somutlaştıran, ona canlılık ve inandırıcılık kazandıran yöntemlerinden yararlanılmalıdır.

“Bireyleri çözüme yönelten, toplumsal sorunlarını dramatik bir yapı içinde çözümleyen tiyatrodaki ve onun bir anlamda devamı niteliği taşıyan radyo ve TV’deki dramatik yapıları çocuk programlarında çocuk bir bilgi yığınyla değil, bilgi ışığında yorumlanmış, sonrada sanatsal olarak düzenlenmiş bir yaşam oyunu ile karşı karşıya gelmelidir.”⁷⁶

3.9. Çocuk Tiyatrosunun Başlangıcı ve Gelişimi

“Çocuğa yönelik seyirlik oyunların en önce oluştuğu yer hiç şüphesiz Uzak Doğu'dur. M.Ö.1000 yıllarında büyük bir yetkinliğe eriştiği bilinen Çin gölge tiyatrosu, Hindistan ve Java'da ne zamandan beri var olduğu kesin olarak bilinmeyen gölge ve kukla tiyatroları biçim ve öz açısından çocuğa yönelik özellikler içermektedir.”⁷⁷

“Bunun da nedeni, efsane destan ve mitolojik olay ve öyküleri konu almasıdır.”⁷⁸

Çocuk tiyatrosunun ilk kaynaklarından birisi, gölge ve kukla oyunlarıdır⁷⁹. Uzak Doğu tiyatro sanatı öz ve biçim açısından çocuklara yönelik görülmektedir. Çünkü Çin, Hint ve Japon tiyatrolarının en belirgin ortak özelliği, anlatımın genellikle simgelere dayanmasıdır⁸⁰.

⁷⁴ Tanaltay, S., Çocuk Sevgidir, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1997, s.281

⁷⁵ Nodding, N., (Çev. Z. Bilgin), Eğitim ve Mutluluk, Kitap yayınevi, İstanbul, 2006, s.91

⁷⁶ Nodding, a.g.e., s.91

⁷⁷ <http://www.devtyatro.gov.tr/web/cocuk/turkiyedecocuk.htm> (inceleme tarihi: 23.02.2007)

⁷⁸ <http://www.devtyatro.gov.tr/web/cocuk/turkiyedecocuk.htm> (inceleme tarihi: 23.02.2007)

⁷⁹ Zengin, A., Y., Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, Truva Yayınları, Mart 2007, s.471

⁸⁰ Zengin, a.g.e., s.44

Tiyatro tarihi içinde çocuğa yönelik öğeleri ararken, bugünkü anlamda ilk gelişmiş tiyatro kabul edilen Antik Yunan tiyatrosunda da çocuğa yönelik öğelere rastlanmaz.

“Yalnız M.Ö.5.yy.da başlatılmış olan tiyatro şenliklerine çocukların izleyici olarak katıldıkları kabul edilirse, komedinin tragedyadan daha çok çocukların ilgisini çekmiş olduğu düşünülebilir. Roma'da da durum Yunanistan'dan pek farklı değildir. "Attelean Oyunları"(Fabula Attelana)ve bunun gelişkin şekli Roma komedisi de çocuğa yönelik unsurları içermez.”⁸¹

“Ortaçağın halka açık, Hıristiyanlığı yaymayı ve öğretmeyi amaçlayan kilise oyunlarına gelince; izleyiciler arasında çocukların ön sıralarda olduğu görülür. Ayrıca Ortaçağın çocuk tiyatrosu yönünden en ilginç özelliği, çocuk oyuncuların kurulmuş toplulukların ortaya çıkmasıdır.”⁸²

“Çocuk oyuncuların olduğu bilinen ilk topluluk, İngiltere'de St.Paul okulu öğrencilerinden kurulmuştur. Bu topluluk 1378'de bir Miracle (dinsel oyun) oynamıştır. Bu olay Ortaçağda tiyatroların okullarda yer aldığını gösterir. Dinsel içerikli oyunların okullarda eğitim amacıyla gerçekleştirildiğinden kuşku duymamak gerekir.”⁸³

Tiyatro tarihi kapsamında başlangıçtan bu yana ilk kez görülen bu olay, çocuk tiyatrosu tarihçesi açısından oldukça önemlidir. Okulda tiyatroya yer verilmesi, çocuk oyuncuların kurulu bir topluluğun oyun oynaması, çocuk tiyatrosunun habercisi görünümündedir.

“Çocuk tiyatrosuna benzer çalışmaların gerçekleştirildiği bir başka dönemde, 16.-17.yy.lardır. 1558 – 1584 yılları arasında İngiltere'de, yetişkinlere oyunlar yalnız çocuk oyuncuların kurulu topluluklar tarafından oynanmış ve bu topluluklar "Master of Children" adlı yöneticiler tarafından yönetilmiştir.”⁸⁴

“Çocuk tiyatrosu tarihçesi içinde yer alması gereken bir başka önemli girişim de, 17.yy.da, Almanya'da eğitimci ve ozan Christian Weise'nin yaptığı çalışmalarıdır. Oyunlarında görevli çocuklarını, oyunculuk yönünden de eğitmiştir.”⁸⁵

---

⁸¹ Fuat, M., Tiyatro Tarihi, MSM Yayınları, İstanbul, 2003, s.23.

⁸² Özdemir, N., Dünya Tiyatrosu Tarihi Cilt 1, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul, Mayıs 2003, s.247

⁸³ Zengin, A., Y., Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, Truva Yayınları, Mart 2007, s.471

⁸⁴ Kocabay, H., Eğitimde Tiyatro Üzerine Bir Proje, Tiyatro Dergisi, sayı: 48 Nisan 1995, s.112

⁸⁵ Kocabay, a.g.m, 1995, s.113

“Fransa'da 18.yy.da başlayan çocuğa yönelik tiyatro çalışmaları, 19.yy.da da sürmüş, 1829'da Joly tarafından "Theatre du Gymnase Dramatique" in kapsamında yer alan ve bir çocuk tiyatrosu olan "Gymnase Enfantin" kurulmuştur.”⁸⁶

“Çocuk tiyatrosu çalışmalarına,19.yy.ın ikinci yarısında Fransa'dan sonra, İngiltere’de de rastlanmaktadır. Willi Edouin ve beş kardeşinin pantomim gösterilerinin yanı sıra, Londra ve Brighton'da oynadıkları çocuk oyunları bu çalışmaların başlangıcıdır. 19.yy.da gerçekleştirilen bu çalışmalar, 20.yy.da çocuğun toplum içindeki değerinin bilincine ulaşılmasının etkisi ile giderek yaygınlaşmış, çeşitli ülkelerde çocuk tiyatroları oluşturulmuştur.”⁸⁷

“1927'de İskoçya'da, Miss Bertha Waddell, sadece çocuklar için hazırlanmış oyunları sahneleyen bir tiyatro kurmuştur. Çocuk tiyatrosu çalışmalarında değişik yaş gruplarına ayrı ayrı yönelme gereğini ortaya atan ilk kişidir. Bu nedenle bu kuruluşun çalışmaları iki ayrı yaş grubuna yönelik olmak üzere düzenlenmiştir. 1.grup; 5-9 yaş, 2.grup; 9-12 yaş çocukları kapsamaktadır.”⁸⁸

“ABD'de ilk çocuk tiyatrosu örnekleri 19.yy.ın ikinci yansında görülmektedir. 1875–1890 arasında "Tom Sawyer”, “Little Lord Fauntleroy' ve "The Prince and The Pauper" gibi çocuk oyunları sahneye konmuştur.”⁸⁹

“1900'lerde New York'ta özel tiyatroların çocuk oyunları oynamaya başlamalarıyla, çocuk tiyatrosu çalışmaları ABD'de yaygınlaşmaya başlamış; bu yaygınlaşma amatör ve profesyonel amaçlı olmak üzere, iki yönde gelişmiştir. Aralarındaki en önemli ayırım amatör çalışmalarda eğitime daha çok ağırlık verilmesidir.”⁹⁰

“1920'den başlayarak, özel çocuk tiyatrolarının devletleştirilmesine başlanmış, ABD'de çocuk tiyatrosu çalışmaları büyük önem kazanmış; bu çalışmalar üniversite ve yüksek

---

⁸⁶ Nutku, Ö., Dünya Tiyatrosu Tarihi Cilt 1, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul, Mayıs 2003, s.39

⁸⁷ Kuyumcu, N., Çocuk Tiyatrosu, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul, Ocak 2000, s.5.

⁸⁸ Kuyumcu, N., Çocuk Tiyatrosu, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul, Ocak 2000, s.23

⁸⁹ Kuyumcu, a.g.e. 2000, s.24

⁹⁰ Kuyumcu, a.g.e. 2000, s.24

okullarca yürütülmüştür.”⁹¹ Bunun nedeni de çocuk tiyatrosu çalışmalarının eğitim yönünden belli bir temele ve görüşe dayandırılmak istenmesidir.

“Tiyatro sanatının tarihsel gelişimi içinde, 18.yy.dan başlayarak 19.ve 20.yy.larda yaygınlaşan, çocuk tiyatrosu çalışmaları günümüzde büyük önem kazanmıştır.”⁹²

Türkiye'de de çocuk tiyatrosu kavramının oluşumunu incelemek bugüne kadar kat edilen aşamaları anlamak açısından önemlidir.

3.10. Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu

3.10.1.Cumhuriyet Öncesi Dönemi

Günümüzdeki anlamı ile Türkiye'de çocuk tiyatrosu kavramına gelmeden önce Cumhuriyet öncesinde bu konudaki gelişmelerin nasıl yaşandığına ve ilk adımlarının nasıl açıldığına bakmak gerekmektedir.

“Osmanlı’da. 17.yy.da başlayan Batılılaşma akımı, zamanla yaşamın her alanında etkili olmuş, sanat ve kültürü de etkilemiştir. 1839'dan sonra hızla gelişen Batı etkisindeki tiyatro çalışmaları, Türk aydınları tarafından da benimsenmiştir.”⁹³

“Toplum içinde yaşanan bu değişim rüzgârları, eğitim alanında da yöntem ve kapsam değişikliklerine neden olmuş, çocuğun toplumsal değerinin batılılaşma ile yeni bir boyut kazanması; tiyatro sanatının eğitsel ve kültürel yönünün kavranması; Meşrutiyet döneminde çocuk tiyatro ilişkisinin eğitsel ve kültürel değerlerin ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır.”⁹⁴

“Batılılaşma hareketinden önceki dönemde, geleneksel Türk tiyatrosu kapsamında yer alan Karagöz, Ortaoyunu ve Kukla oyunları çocukların ilgilendiği gösterilerdir.”⁹⁵

---

⁹¹ And, M., Oyun ve Büğü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.28

⁹² And, M., a.g.e., s.28.

⁹³ And, M., Oyun ve Büğü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.29.

⁹⁴ And, M., a.g.e., s.28.

⁹⁵ Çalışlar, A., 20. yy.da Tiyatro, Mitosboyut Yayınları, İstanbul, 1993, s.5.

“Çocuk tiyatrosu düşüncesi ilk kez Meşrutiyet döneminde, çocukların tiyatro ile uğraşmaları, okullarda tiyatro çalışması yapılması biçiminde ortaya atılmıştır. Rüştîyelerde çeşitli gösterilerin yer aldığı ve çocukların katıldığı günler düzenlenmeye, yazarlar “Mektebi Temsil”, “Mektebi Temsili” ve “Mektep Tiyatrosu” gibi genel başlıklar altında oyunlar yazmaya ve çevirmeye başlamışlardır. Ayrıca bunların dergilerde yayımlanması Meşrutiyet döneminin önemli yeniliklerindedir.”⁹⁶

“Yine bu dönemde Milli Eğitim Bakanlığında okullarda tiyatro çalışmalarına yer verilmesini öngörmesi ve bu konuda bir yönetmelik hazırlanması önemli bir atılımdır.”⁹⁷

Böylece tiyatro eğitimi ve öğretici nitelikleri nedeniyle ders olarak kabul edilmiş ve çocuk eğitimindeki önemi devlet tarafından kabul edilerek tiyatro çalışmaları, ulusal eğitim kapsayan bir resmiyet kazanmıştır.

3.10.2.Cumhuriyet Döneminde Çocuk Tiyatrosunda Yaşanan Gelişmeler ve Çocuk Tiyatrosundaki İlkler

“Cumhuriyet'in ilk yıllarında 1934'te "Hâkimiyeti Milliye" gazetesinde "Çocuk Tiyatrosu İçin Bir Kongre" adıyla yayımlanan yazı, çocuk tiyatrosu konusunda kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığının önemli bir kanıtıdır.”⁹⁸

“Ancak ilk on yıl içinde yayımlanan bu yazılarla çocuk tiyatrosunun ne olduğu, nasıl olması gerektiği gibi konulara tam bir açıklık getirilememiştir.”⁹⁹

“Türkiye'de bu konuyu ilk kez açıklığa kavuşturan 1935'te yayımlanan "Çocuk Tiyatrosu" başlıklı yazısıyla Muhsin Ertuğrul olmuştur. Bundan sonraki, gelişmelerle Almanya ve Sovyet'lerdeki çocuk tiyatrosu çalışmalarından etkilenildiği gözlemlenir.”¹⁰⁰

---

⁹⁶ Çalışlar, a.g.e., s.7.

⁹⁷ Çalışlar, a.g.e., s.8.

⁹⁸ And, M., Oyun ve Büyü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.11,

⁹⁹ And, a.g.e., s.11.

¹⁰⁰ Çalışlar, A., 20. yy.da Tiyatro, Mitosboyut Yayınları, İstanbul, 1993, s.27

“Türkiye’de ilk çocuk tiyatrosu Muhsin Ertuğrul’un önderliğinde 1935-1936 döneminde, İstanbul Şehir Tiyatrosu kapsamında kurulmuştur. Küçük seyircilere, tiyatronun ne olduğu nasıl davranılması gerektiğini açıklayan ve öğreten bir oyunla işe başlanmıştır. "Çocuklara İlk Tiyatro Dersi" adlı oyunun 1 Ekim 1935’te Tepebaşı Tiyatrosu’nda sahnelenmiştir.”¹⁰¹

“1946-1947 döneminde çocuk tiyatrosu çalışmalarında ilkokul ve ortaokul düzeyindeki çocuklara ayrı ayrı yönelme karar alınmıştır. Alınan bu yeni karar doğrultusunda çocuk tiyatrosu çalışmalarında yeni bir başlangıç özelliği güçlenmektedir.”¹⁰²

“Ancak 1947-1948 döneminde 1946’da alınan, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki çocuklara, değişik içerikli oyunlarla yönelme kararından vazgeçilmiş; tekrar karmaşık yaş gruplarına yönelik oyunlar sahnelenmiştir.”¹⁰³

“Değişik kararların uygulanması nedeniyle 1946-1961 yılları çocuk tiyatrosu açısından kararsızlık ve dağınıklık dönemi olarak adlandırılmıştır. 1961–1962 dönemi, önemli aşamaların başlangıcı olmuş ve Şehir Tiyatrosu çalışmalarını yaygınlaştırma politikası izlenmiştir.”¹⁰⁴

“1959’da Muhsin Ertuğrul’un İstanbul Şehir Tiyatroları başyönetmenliğine atanması ile Şehir Tiyatrolarının "Altın Çağı" denilen dönemine girilmiştir. Bunun nedeni oyun dağarcığında yerli oyunlara öncelik verilmesi, ücretlerin ucuzlatılması, sanatçı kadrosunun gençleştirilmesi ve yeni tiyatrolar açılarak çalışmaların yaygınlaştırılmasıdır.”¹⁰⁵

“Türkiye’de kurulmuş ikinci ödenekli tiyatro olan İzmir Şehir Tiyatrosu kapsamında başlatılan çocuk tiyatrosu çalışmaları, düşüncenin yerleşmiş benimsenmiş olduğunu, göstermesi bakımından önemlidir.”¹⁰⁶

“İzmir Şehir Tiyatrosu’nun ilk çocuk oyunu "Altın Kalem" 1946’da oynanmıştır. İstanbul Şehir Tiyatrosu kapsamında başlatılan çalışmaların devamı sayılabilecek gelişim Ankara Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi’nde sahnelenen oyunlarla yaşanmıştır.”¹⁰⁷

---

¹⁰¹ Çalışmalar, a.g.e., s.27

¹⁰² Çalışmalar, a.g.e., s.27

¹⁰³ Çalışmalar, A., 20. yy.da Tiyatro, Mitosboyut Yayınları, İstanbul, 1993, s.28

¹⁰⁴ Çalışmalar, a.g.e., s.29.

¹⁰⁵ And, M., Oyun ve Büyü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.29

¹⁰⁶ And, a.g.e., s.30

“1948’de "Altın Bilezik" oyunuyla Tatbikat Sahnesi çocuk tiyatrosu alanındaki çalışmalarına başlamıştır.”¹⁰⁸

“Devlet Konservatuarı Tatbikat Sahnesi Çocuk Tiyatrosu çalışmaları 1947 –1945 döneminden 1948–1949 döneminin sonuna kadar sürmüş, 1949’da Devlet Tiyatrosu'nun kurulmasıyla sona ermiştir.”¹⁰⁹

“Devlet Tiyatrosu çocuk tiyatrosu çalışmalarının ilk oyunu "Yıldız Ece "1949’da sahnelenmiştir.”¹¹⁰

“Devlet Tiyatrosu çocuk tiyatrosu çalışmaları, başlangıçtan 1957–1958 döneminin sonuna kadar, yalnız Ankara’da sürdürülmüştür.”¹¹¹

“1955–56 dönemimle Ankara’daki Devlet Tiyatro Sahneleri'nin sayısı artmış ve ilk bölge tiyatrosu çalışmaları başlatılmıştır.”¹¹²

“Böylece İzmir ve Bursa Devlet Tiyatroları açılmıştır. Bu gelişmeler çocuk tiyatrosu çalışmalarını olumlu yönde etkilemiş, 1958 – 1959 dönemimde, İzmir Devlet Tiyatrosu, 1959 -1960 dönemimle Bursa Devlet Tiyatrosu,1971–72 döneminde İstanbul Devlet Tiyatrosu kapsamında çocuk oyunları sahnelenmiştir (İzmir Devlet Tiyatrosunda ilk sahnelenen oyun "Mektup" tur. Bursa Devlet Tiyatrosunda ilk sahnelenen oyun ise."Pollyanna"dır.)¹¹³

---

¹⁰⁷ Çalışlar, a.g.e., s.38

¹⁰⁸ Çalışlar, a.g.e., s.38

¹⁰⁹ Çalışlar, a.g.e., s.38

¹¹⁰ Çalışlar, A., 20. yy.da Tiyatro, Mitosboyut Yayınları, İstanbul, 1993, s.28

¹¹¹ Çalışlar, a.g.e., s.45.

¹¹² Çalışlar, a.g.e., s.45.

¹¹³ Çalışlar, a.g.e., s.47.

3.10.3. 1980 Sonrasında Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu¹¹⁴

80li yıllarda çocuk tiyatrosu etkinlikleri büyük ölçüde Devlet ve Şehir Tiyatrolarının çalışmalarıyla sınırlı kaldı. Televizyon yayınlarının gelişmesiyle, tiyatro salonlarının ve tiyatro topluluklarının azalması bunun başlıca nedenleri olmuştur.

Şimdi bu gelişmelere göz atacak olursak karşımıza 80'li yılların sonunda 9 Eylül Üniversitesi Grafik Sahne Sanatları Deneme Topluluğunun başlattığı çocuklar için sokak tiyatrosu projesi çıkar. Bu proje kapsamında İzmir'in çeşitli semtlerinde müzikli danslı gösteriler düzenlenmiştir.

İzmir'in sürekli çocuk tiyatrolarından biri de, kadrosu eğitilmiş genç oyuncuların kurulu olan ve Şakir Demir Pehlivan'ın yönetiminde Pınar Süt'ün sponsorluğu ile çalışan İzmir Çocuk Tiyatrosu'dur.

Bunun dışında 1991'de Özdemir Nutku, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yardımıyla Türkiye'de ilk kez "Kamyon Tiyatro" projesini gerçekleştirilmiş ve Ülkü Ayvaz'ın "Yaşasın Gökkuşakı" adlı çocuk oyununu şarkılı ve danslı olarak sahnelenmiştir

Kamyon Tiyatrosunun kadrosu eğitimli genç profesyonel oyuncular ile tasarımcılardan kurulmuştur. Ancak bu proje belediye başkanı tarafından sona erdirilmiştir. İkinci bir Kamyon Tiyatro, Milli Piyango İdaresince Devlet Tiyatroları için yapılmıştır. 1992–93 döneminde, Sönmez Atasoy'un "Yedi Köyün Yargıcı" adlı oyunu Ankara'da sahnelenmiştir.

Bundan sonraki çabalar ne yazık ki sonuç vermemiş ve Kamyon Tiyatrolarının çalışmaları sona ermiştir.

---

¹¹⁴Bu bölüm Aziz Çalışlar'ın 20. Yüzyılda Tiyatro adlı telif eserinin özetidir.

3.11. Eğitimde Tiyatronun Çocuğun Gelişimine Etkileri

Tiyatro her yaş düzeyi için istenilen amaç doğrultusunda planlanan programla pek çok kazanım sağlayabilen bir yöntem özelliği taşır. Hangi amaçla gerçekleştiriliyor olursa olsun, tiyatronun gelişim alanlarına etkisi vardır. Her çocuğun gelişim özellikleri farklıdır. Ancak tiyatro her çocuğu, özelliklerine uygun olarak geliştirilebilir. Bu bölümde eğitimde tiyatronun çocuğun gelişimine etkileri ele alınacaktır.

3.11. 1. Zihinsel Gelişime Tiyatronun Etkisi

“Tiyatronun kullanımında temel amaç, insanın kendini bir başkasının yerine koyarak, kendini ve çevresini daha iyi tanıyabilmesidir. Modern eğitimciler de çocuğun en iyi şekilde yaşayarak, oynayarak öğrendiğinden söz ederler. Çocuk oynayarak ve yaşayarak öğrenirken, zihinsel gelişimini de gerçekleştirir.”¹¹⁵

“Çocuk oynarken en gerekli malzeme hayal gücüdür. Olmayan bir şeyi, görerek, duymak, hissetmek, dokunmak, tadını almak veya koklamak şeklinde gerçekleştirilen hayal etme, zihinsel işlemleri gerektirir. Bunların yapılması çocuğun zihinsel kapasitesini geliştirir. Böylece birçok konu daha canlı, yaşantısal hale gelir. Çeşitli konulardaki birçok kavram, bu kavramlara ait tanımlayıcı, açıklayıcı bilgiler tiyatro ile daha çabuk ve kalıcı olarak öğrenilebilir.”¹¹⁶

“Hayal gücü, bir bakıma zihinde canlandırma olduğundan bilişsel gelişimin bir yönü, zihindeki görüntüdür. Zihindeki görüntü için verilen yönergeler, hatırlama miktarını artırır. Zihinde canlandırma ise ayırt etmeyi sağlar. Ayrıca çocuklar, sunuların ötesini görmeye davet edildiklerinden yeni durumlar keşfetmeye, farklı yaşantılar yaşamaya başlarlar. Bu durum da, çocuğun yaratıcılığını geliştirir.”¹¹⁷

“Çocuk yaratıcılık potansiyelini kullanırken yaşadıklarının farkına vararak, onlara tepki vererek kendi küçük evrenini yeniden şekillendirir. Kendisini yaratıcı olarak ifade ederken dener, riske girer, yaşantılar geçirir, keşfeder, uyarıcılara karşı duyarlı olur ve fikirlerle

¹¹⁵Tülin, S., Eğitimde Tiyatro, MEB Eğitim Dergisi, yıl 4, sayı 37, Mart 2003, s.13.

¹¹⁶Nodding, N., (Çev. Z. Bilgin), Eğitim ve Mutluluk, Kitap yayınevi, İstanbul, 2006, s.90.

¹¹⁷Nodding, a.g.e., s.90.

oynayabilir, fikirlerle oynama çocuğa çözmesi için değişik problem durumları verildiğinde yaratıcı düşünceyi geliştirebilir. Grup içinde yapılan fikir alış verişi ise değerlendirme, yargılama, eleştirme gibi düşünsel boyuttaki çalışmaların yapılmasını sağlar.”¹¹⁸

“Yaratıcı düşünme bireyin zihinsel fonksiyonlarının başarı ve itibarını artırıcı bir güçtür. Böylece, çocuklar kendilerini ve arkadaşlarını daha iyi tanıma, gerçekçi düşünceler geliştirme imkânını bulur. Bireylerin yaratıcı düşünme gücü hızlı değişime ayak uydurmakta kolaylıklar sağlar.”¹¹⁹

Günümüzde iyice karmaşıklaşan fiziksel ve sosyal çevredeki çeşitli problem durumlarının çözülebilmesi ve böylece uyum sağlanması açısından, bireylerin yaratıcılıklarının çocukluktan başlayarak geliştirilmesi önemli bir eğitim amacı olarak kabul edilir, çünkü tiyatro etkinliklerinde bireyin düşünme gücünün gelişmesi, zenginleşmesi keşifler yoluyla yeni ve farklı öğrenme yolları bulması, yeni ve orijinal fikirler üreterek yaratıcılığın gelişmesi önemlidir. Birey bağımsız ve eleştirel düşünebilme yeteneği sayesinde bir yandan bağımsız kişilik kazanırken, bir yandan da toplumsal kimlik kazanır¹²⁰.

“Çocuğun merak duygusunu uyatarak başlanan tiyatro etkinliklerinde önemli olan çocuğun soru sormasıdır. Sorulara cevap bulmak için çocuğun gözlem, inceleme ve araştırma yapması ve vardığı sonuçları tartışması gerekir. Problem çözme davranışı mantıksal sonuçlar çıkarma ve sonuçları benzer olaylara genelleme becerisinin gelişimini sağlar. Özgür düşünme becerisi zihinsel gelişimde önemli bir yer tutar. Tiyatro tamamen bir grup çalışması olmasına karşın, bireye kendi fikrini söyleme cesaretini verir. Bu da eleştirel düşünceye egzersiz sağlayarak özgür düşünmeyi geliştirir. Özgür düşünme becerisi çocukta karar verme becerisinin gelişimine yardımcı olur.”¹²¹

“Role bürünmek diye tabir edilen kavram oyunculukta esastır ve izleyici için asıl can alıcı noktada budur zaten. Sahnedeki oyuncunun role bürünmüş olup olmadığı, rolünü kaldırabilip bilmediği, tiyatronun inandırıcılığını da artırır. Burada oyuncunun rolünü aldıktan sonra gözlem yapması, geçmiş tecrübelerini hatırlaması, bu rolün hayattaki

---

¹¹⁸ Nodding, a.g.e., s.90.

¹¹⁹ Çağlayan, A., Evimizdeki Öğretmen, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.4.

¹²⁰ Çağlayan, a.g.e., s.5.

¹²¹ Çağlayan, A., Evimizdeki Öğretmen, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.6.

karşılığını keşfedip ortaya çıkarıp onun davranışlarını konuşmalarını analiz etmesi aslında bir zihinsel süreç becerisidir.”¹²²

Görüldüğü gibi tiyatro etkinlikleri sayesinde zihinsel süreçte meydana gelen etkiler, gözle görülür bir şekilde bireyin davranış ve tutumlarına yansır. Dolayısıyla zihinsel gelişim alanında meydana gelen değişiklikler sosyal, duygusal, dil gibi tüm gelişim alanlarını da etkiler.

3. 11. 2. Dil Gelişimime Tiyatronun Etkisi

“Çocuklar duygu ve düşüncelerini ifade etmek için özellikle oyun gruplarında karşılıklı iletişim kurar ve dili kullanarak etkileşimde bulunurlar. İletişim sanatlarından biri olan eğitim amaçlı tiyatro etkinliklerinin dil gelişiminde etkili olduğu söylenebilir. Son yıllarda dil bilimciler ve eğitimciler sözel ve sözel olmayan iletişim becerisine yönelik sanatların dil gelişimi üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Tiyatronun sadece sözel değil, sözel olmayan iletişim becerilerini de geliştirdiğini vurgulamışlardır.”¹²³

“Çocuğun tiyatro çalışmaları içinde etkin olduğu, sözel ve sözel olmayan dili çok etkin bir şekilde kullandığı görülür. Çocuk bu etkinlikler içinde yer alırken, düşünme, konuşma, dinleme, anlatma ve birbiriyle iletişim kurma becerilerini de kazanır. Bütün bu beceriler plan hazırlama, problem çözme, kendi içinden ve diğerlerinden gelen uyanlara doğal tepkiler verme durumunda ortaya konabilir¹²⁴. Tiyatro etkinlikleri sırasında çocuk sözel iletişimi başlatarak çeşitli durumlarda hayali karakterlerle karşılıklı diyaloglar kurar, doğal ve içinden geldiği gibi hayal gücünü kullanarak konuşur. Yine organize edilmiş etkinlikler sayesinde çocuk sesinin tonunu, yüksekliğini, alçaklığını ve hızını ayarlayabilir. Bir devi, bir prensi, bir kralı, yaşlı bir adamı veya hayvanı oynarken çocuk ton ve ifadelerini geliştirme imkânı bulur.”¹²⁵

---

¹²² Sağlam, T., Dramatik Çalışmaların Eğitimde Önemi, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, sayı 17, Ankara, 2004, s.1

¹²³ Sağlam, a.g.d., s.7.

¹²⁴ Aydın, B., Bireysel Özgürlük ve Erdem, 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, Dem Yayınları, İstanbul, 2004, s.77.

¹²⁵ Sağlam, T., Dramatik Çalışmaların Eğitimde Önemi, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, sayı 17, Ankara, 2004, s.17

“Tüm bunlar sonucunda çocuk etkileşime girerek, kendine güven duygusunu pekiştirir. Kendine güven duygusu aynı zamanda çocuğun dil gelişiminde önemli bir faktör olarak rol oynar.”¹²⁶

“Çocuklar iletişimleri sırasında birçok şeyi anlayabildiği halde, sınırlı kelime hazinesi nedeniyle kendisini sözel olarak anlatmada güçlük çeker. Bu nedenle farklı anlatım biçimlerini seçer ve dener.”¹²⁷

“Tiyatro etkinlikleri ise dili kullanma yeteneğini geliştirerek dili kullanma sıklığını artırır. Çocukların kelime hazineleri, yaratıcı tiyatro veya doğaçlamada daha fazla sözcük kullanımı, gramer bilgisi, renk, biçim, sayı gibi çeşitli kavramlara ait sözcüklerin kullanımıyla genişler. Kelimeler doğru ve yerinde kullanılarak sözlü anlatım gelişir ve böylece kelime dağarcığının zenginleşmesi sağlanır.”¹²⁸

“Tiyatroda, etkinliklerde rol almak, duygu ve hareketler yoluyla kelimeler arasında ilişki kurmak da kelime hazinesini genişletir. Aynı zamanda kullanılan materyaller ve hazırlanan eğitim ortamları da çocuğun dil kullanım alanlarını ve kalitesini artırır. Her etkileşim ortamı çocuklara yeni deneyimler ve yeni kavramlar kazandırır. Kendi içinde bir dil biçimi olan davranış çocuğa, kendine ve başkalarına karşı eleştirel değer biçme fırsatı sunar. Bu ortamda çocuk kendini baskı altında hissetmediği için düşüncelerini rahat bir şekilde ifade eder. Bu durum, özellikle sıkılgan çocuklar için elverişli bir ortam yaratır. Ayrıca, tiyatro etkinlikleri sırasında çocuğun vücut hareketleri esnasında vücut parçalarını, gözünü, başını, yüzünü, ellerini, kollarını kullanması çocuğun sözsüz iletişimi de öğrenmesine fırsat verir. Çocuk kelimeler olmadan müzik, jest ve vücut hareketleriyle nasıl konuşacağını keşfeder.”¹²⁹

“Öğrenme ortamı içinde üç tip dil kullanımı görülür:

- * Bazı özel bilgilerin, işlemlerin ifade edildiği resmi olmayan dil,
- * Kişisel duygu, düşünce ve fikirlerin ifade edilmesine yarayan ifade edici dil,

---

126 Humphreys, T., Çocuk Eğitiminin Anahtarı Özgüven, 4.baskı, (Çev.T. Anapa), İstanbul, Epsilon Yayınları, 2002, s.23,

127 Yavuzer, H., Okul Çağı Çocuğu, Remzi Kitabevi, 11.baskı, İstanbul, 2004, s.35.

128 Önder, A., Eğitimde Drama, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2002, s.55.

129 Önder, A., Eğitimde Drama, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2002, s.55.

* Fikirlerin, bilgilerin, anlamların tartışıldığı etkileşimci dil.”¹³⁰

“Bu üç dil tipinden en çok resmi olmayan dil kullanılır. Fakat dilin zenginleşmesinde ve gelişmesinde ifade edici dil ile etkileşimci dil önemli bir yer tutar. Bu dil türleri de en kolay tiyatro etkinlikleri içinde kazanılır.”¹³¹

“Tiyatro yönteminde üç tip sözlü dil kullanılır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

***Karar Verme ve Hazırlanma:** Bir hareketin değişik biçimlerini ortaya koymak ve anlamlandırmak için grupta bulunması gereken bir özelliktir. Roller, ilişkiler ve gözlemler hakkında kesin karar alabilme ve fikir bütünlüğüne varabilmede dilin kullanılması gerekir.

***İnceleme ve Şekil Verme:** Tiyatroda ilgiler farklı görüş açılarından değerlendirilerek dikkat konu üzerine toplanır. Burada çeşitli konular dil aracılığıyla incelenir ve ona şekil verilir.

***Yansıtma ve Değer Biçme:** Çeşitli sorular sorularak tiyatroya katılanların eleştirel bir tutum geliştirmelerine yardımcı olunur. Değişik karakterler, değişik şekilde yansıtılır ve değerlendirilir.”¹³²

Tiyatro içinde sözel dil kullanımı çocuğun fikir ve davranışlarının değişmesine göre şekillenebilir. Aynı zamanda değişik olaylar karşısında kullanılan dilin kültürel yapısı da gelişir. Böylece çocuk kendini, başkalarını ve kendi kültürünü tanımaya başlar.

Görüldüğü gibi tiyatro etkinlikleri çocuğun dili kazanması ve zenginleştirmesinde önemli bir araç görevi görür. Tiyatro dil gelişimiyle ilgili hedeflere sahiptir. Bu hedefler şu şekilde sıralanabilir:

- Konuşurken kendine güven duymasının gelişmesi,
- Konuşmanın gelişmesi,
- Akıcılığın gelişmesi,
- Kelime hazinesinin artması,
- Fikirlerin ifade edilmesi,
- İnsanlarla ilişki kurma becerisinin kazanılması,
- Dinleme becerisinin kazanılması,
- Farklı durumlarda farklı dilin kullanılması,

¹³⁰ Güçlü, N., Sınıf Yönetimi, İletişim Bölümü, Nobel Yayınları, Ankara, Mart 2004, s.205

¹³¹ Güçlü, a.g.e., s.205

¹³² Arıkan, Y., Uygulamalı Tiyatro Eğitimi, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2002, s.188

- Tanımlama, tartışma ve değerlendirme becerisinin gelişmesi,

Tüm bu hedefler uygulamada dilin geliştiğini göstergesidir.

3.11.3. Sosyal Gelişime Tiyatronun Etkisi

“Sosyal gelişim bireyin doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu sosyal çevrenin ve kültürün değerlerine ve davranışlarına uyum sağlama sürecidir. Sürekli, karmaşık ve bireye özgü gelişme süreci içinde bireyin algılama biçimlerine uyması söz konusudur. Çocuk sosyal çevresindeki kişileri bu süreçte tanır ve onlarla ilişki kurar.”¹³³

Tiyatro sayesinde çocuk çeşitli etkinliklerin özelliğine göre tartışan, konuşan, olayları yaşayan ve yaratan kişi olarak çevresinde olup bitenleri daha iyi anlar ve anlamlandırır. Anlam kazanan bir sosyal çevre, kaygıyı azaltır ve öğrenme güdüsünü de yükseltir.

“Tiyatroda çeşitli sosyal problemler ve sosyal roller incelenebilir. Çocuk belirli sosyal problemleri rol oynayarak canlandırırken, toplumu ve toplumdaki insan etkileşimlerini daha iyi anlayabilir. Bu etkileşimlerdeki problemlerin çözüm yollarını irdeleyebilir. Böylece çocuk içinde yaşarken tam olarak farkına varamadığı unsurları fark edebilir. Farkına varma yalnızca olup biteni gerçeğe yakın olarak yerli yerine yerleştirme değil, aynı zamanda gelecekte benzer durumlara hazırlık yapmayı sağlar.”¹³⁴

“Ayrıca tiyatro bir grup çalışması olduğu için grup üyeleri duyarlı olmayı, birbirlerini kabul etmeyi, değerlendirmeyi ve teşvik etmeyi öğrenir. Burada çocuğun yalnızca kendine güvenmesi değil, başkalarına güvenmesi de sağlanabilir. Çünkü sosyal ilişkilerde başarılı olmak yalnızca kendine güvenle elde edilemez. Diğerlerinin çalışmalarına karşı tolerans ve saygı gösterme, planlama yaparken, oynarken, paylaşırken, seyirci konumunda iken kazanılır. Bireyler kendi fikir ve önerilerinin grup tarafından kabul edildiğini ve kullanıldığını görürler. Başkalarını nasıl etkileyeceklerini, başkalarının onları nasıl etkilediğini görürler. Hem rol yaparken, hem de rol yapan arkadaşlarını izlerken olaylara çok boyutlu yaklaşmayı ve işbirliği içinde çalışmayı geliştirirler.”¹³⁵

---

133 Albrecht, K., (Çev. S. Göktan), Sosyal Zeka, Timaş Yayınları, İstanbul, 2004, s.54

¹³⁴ Demirbolat, A., Sınıf Ortamı ve Grup Etkileşimi, Nobel Yayınları, Ankara, 2004, s.41

¹³⁵ Demirbolat, A., Sınıf Ortamı ve Grup Etkileşimi, Nobel Yayınları, Ankara, 2004, s.42

“İşbirliği yapabilme, grubun bir şeyi birlikte yapabilmesidir. Çeşitli sosyal farklılıklara rağmen birlikte oynamanın hazzını alan çocuklarda işbirliği duygusu gelişir. Bu da grubun başarısına katılma ve o başarıyı kabullenme için fırsat sağlayacaktır. Ayrıca gruptaki kişiler aktif, pasif veya grubun içinde, dışında nasıl bir rol alacaklarına bazen kendileri, bazen grup, bazen de lider karar verir. Bu da grubun kendi düşüncelerinin gelişmesine yardım eder. Böylece grupta ortak bir anlayış ve duyarlılık gelişir. Ortak anlayış sayesinde çocuk, zamanla farklı bireylerin kim olduğuna, neden öyle davrandığına, diğer insanlarla nasıl ilişki kurduğuna, problemlerini hangi yolla ele alarak çözdüğüne karar verir.”¹³⁶

“Tiyatroda önemli bir boyut olan insanlar arası karşılıklı davranışların öğrenilebilir ve öğretilebilir oluşu, çocuğun pasifliğini, içine kapanıklılığını giderme yollarından biridir. Kukla ile konuşma, grupta konuşmadan yan yana oturma sosyal beceri geliştirmek için birer adım olabilir.”¹³⁷

“Güç ve hassas durumları karşılaştırarak ve ekip halinde çalışarak çocuk hem kuvvetli, hem de dikkatli olmayı anlayabilir. Çocuklar belirgin olmayan bazı durumlarda ise problemler yaşayabilir. Ancak çocuğun karşılaşabilecekleri hakkında fikrinin olması, tecrübe edindiklerini aramasına ve istekli olmasına yardım edecektir.”¹³⁸ Böylece çocuk hem yaşama hazırlanacak, hem de olumlu özellikler kazanacaktır.

“Yaşama hazırlık için geçmiş yaşantıların önemi yadsınamaz.”¹³⁹“Bu bağlamda tiyatro yoluyla geçmişte asla ziyaret edilemeyen yabancı ülkeler ziyaret edilir, kişiler yeniden canlandırılır. Yeniden canlandırma yoluyla birey kendisini ve zamanını daha iyi anlar. Kendi kültür ve geleneklerinde meydana gelen değişim ve büyümeyi, sıradan insanı, kendi kültürel mirasını anlamak, içinde yaşanılan toplumun bir parçası olduğunu anlamayı sağlayacaktır.”¹⁴⁰

Tiyatro çalışmalarında güncel bir olayın anlamlandırılıp canlandırılmasında bir konudan yola çıkarak çocuklar duyarlı hale getirilebilir. Çocukların çağrışım yapmalarını sağlamak amacıyla edebi eser ve kişiliklerin kullanılması da mümkündür. Böylece çocuklar kendi

---

¹³⁶ Demirbolat, a.g.e. 2004, s.43

¹³⁷ Komisyon. Çocuk Oyunları, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1999, s.38

¹³⁸ Demirbolat, a.g.e., s.44

¹³⁹ Albrecht, K., (Çev. S. Gökten), Sosyal Zeka, Timaş Yayınları, İstanbul, 2006, s.58

¹⁴⁰ Demirbolat, A., Sınıf Ortamı ve Grup Etkileşimi, Nobel Yayınları, Ankara, 2004, s.52

kültürlerinin ve diğer kültürlerin yetkin eserlerini ve kişiliklerini tanıma fırsatı bularak kültürel açıdan zenginleşirler. Tiyatro sanat toplumunun bir üyesi olan insanın yetişmesine olanak tanır.

3.11.4. Duygusal Gelişime Tiyatronun Etkisi

“Tiyatro çalışmaları eğitsel ve estetik birçok yararı sağlarken, katılanların psikolojik açıdan rahatlamasına da yardımcı olur. Çocuğun her alanda kendisini daha fazla tanımasına olanak sağlayan tiyatro, çocuğu duygusal olarak rahatlatır. Çocuk, yapabildiklerini ve yapamadıklarını keşfederek, kendi yaşantısıyla ilgili yeni düzenlemeler yaparak ruhsal yapıyı dengede tutar.”¹⁴¹

“Çocukların yorum, tartışma ve hareketlerle kendilerini rahatlıkla ifade etmeleri, onlara özgüven duygusu aşılar.”¹⁴² Yapılan etkinlikler çocukların içlerinden geldiği gibi bağırıp rahatlamalarını sağlar. Kişinin kendisinin ve başkalarının duygularının farkına varması ise kişiler arası ilişkiler kadar psikolojik sağlık üzerinde de olumlu etkilere sahiptir. Bu açıdan çocukta empati duygusunun gelişmesinin en rahat ve en uygun ortamı tiyatro çalışmalarıdır. Ayrıca başkalarının duygularının ayırt edilmesi ve adlandırılması da empati sayesinde gerçekleşmektedir. Böylece çocuk hem kendisinin, hem de başkalarının duygularına duyarlılık geliştirir.”¹⁴³

Tiyatro etkinlikleri sırasında çocuk iç dünyasını yansıtmakta, arkadaşlarıyla kaynaşmakta, gruba katıldığı ve bastırılmış duygularını dışarı vurduğu için rahatlamaktadır, çocuğun kızgınlık, kaygı, korku, öfke gibi duygularını ifade etmesine fırsat vermek saldırganlık, hırçınlık gibi olumsuz davranışların oluşmasına engel olur. Eğitimde çocuğa ezbere dayalı bilgi vermek değil, kendisiyle barışık, uyumlu, bağımsız, güçlü kişilik yapısına sahip bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Aynı şekilde tiyatro etkinliklerinde de çocuğun kişilik gelişimini desteklemek, tiyatrodan estetik bir hız almasını sağlamak, iletişimine yardımcı olmak ve duygusal yönden rahatlamasını sağlamak amaçlanmaktadır.

---

¹⁴¹ McMurry, F., M., Öğrenmeyi Öğretmek, Yeryüzü Yayınevi, Ankara, 2004, s.12

¹⁴² Hambly, K. (Çev.:B. Bıçakçı), Özgüven, Rota Yayınları, İstanbul, 2001, s.15

¹⁴³ Kabapınar, Yücel. Empati Becerisini Geliştirmede Bir Metot: Tarih Ders Kitapları, Değerler Eğitimi Dergisi, sayı, 4, İstanbul, 2005, s.39

Tiyatro etkinlikleri sayesinde çocuk kendini tanır. Kendi düşüncelerini savunur ve içinde yaşadığı grubun fikir birliğine karşın, bağımsızlığını koruyabilir. Uyumlu bir çocuk, grupta kendini tanıma uğraşını sürdürürken, aynı zamanda kendine gereken alışkanlıkları edinebilme yollarını sunan tiyatro sayesinde kişiliğini şekillendirir.

Toplumun kabul ettiği bir kişiliğe sahip olmadan, bireyin çevresindeki kişilerle ilişkiler kurup sürdürmesi, grup çalışmasına katılabilmesi, yapıcı olması, sorumluluk yüklenebilmesi ve birlikte yaşamının getirdiği kurallara uyabilmesi mümkün değildir. Grup etkinliği olan tiyatro, toplumun kabul ettiği sosyal bir kişilik yapısının gelişmesine yardımcı olur. Ayrıca çocuğun çevresine güven duymasında, bir şeyi paylaşarak yapmasında ve başladığı bir işi bitirmesinde tiyatronun etkisi olduğu bilinen bir gerçektir. Bakkal, anne, postacı rollerine giren çocuk kendini ifade etmekle birlikte, kendi duygularını disipline etmeyi ve kontrol altına almayı da kazanır.

“Duyguların disiplin ve kontrolü gerekli olduğu kadar, sağlıklı boşalım ve kontrolü de önemlidir. Birey büyüdükçe duygusal tepki verebilme fırsatı azalmaktadır. Duygusal tepki verebilmede aktif katılım önemli bir yer tutar. Tiyatroda her bireyin aktif katılımı söz konusudur. Aktif katılma bireye duygusal tepkilerini gösterme fırsatı sağlarken, gerektiğinde duygularını denetleme alışkanlığını da kazandırır. Bu açıdan kişinin kendine, başkalarına ve dünyaya karşı pozitif duygular geliştirmesinde tiyatro önemli bir yer tutar. Bu nedenle erken çocukluk döneminde tiyatronun duygusal gelişime olan katkıları yadsınamaz.”¹⁴⁴

3.11.5. Fiziksel ve Motor Gelişime Tiyatronun Etkisi

“Hareket çocuğun yapabileceği tamamıyla doğal olan birkaç davranıştan biridir. Motor gelişimde büyük ve küçük kasların gelişimi önemlidir. Büyük kasların motor gelişimi baş, gövde, kollar ve bacakların hareketini kapsar. Küçük kasların gelişimi ise el ve ayak parmaklarının gelişimiyle ilgili becerileridir. Bu becerilerin kazanımında tiyatro etkili olur.”¹⁴⁵

---

¹⁴⁴ Sağlam, T., Türk Çocuk Oyunlarında Ritüel Öğeler, Çocuk Kültürü, 1997, s.416.

¹⁴⁵ Kocabay, H., Eğitimde Tiyatro Üzerine Bir Proje, Tiyatro Dergisi, sayı: 48 Nisan 1995, s.144

“Tiyatro sırasında çocuk gözlediği ve yaşadığı olayları değişik rollerde canlandırırken, sıkıntılarını, tedirginliklerini, korkularını, özlemlerini çeşitli vücut hareketleriyle anlatır. Bu çocuğa vücudunu koordineli bir şekilde istediği amacı uygun olarak kullanma fırsatı verir. Önceden öğrenilen kıvrılma ve dönme gibi temel hareket becerileri, daha sonra tiyatro ile geliştirilir.”¹⁴⁶

“Becerilerin gelişmesinde, çocuğa kendi vücudunun özelliklerini tanınması için yardım etmek gerekir. Tiyatroda ritim ve hareketle ilgili oyunlar (ısınma çalışmaları) başlangıç için en uygun etkinliklerdir. Bu alışmalar sırasında çocuk doğal hareketler yoluyla, kendi bedenini tanır ve beden dilini kullanmayı öğrenir.”¹⁴⁷

Yetişkin bir kişi düşüncelerini kelimeler yoluyla ifade edebilir. Ancak çocuklar kendilerini, düşüncelerini hareketlerle ifade edebilirler. “Müziğe göre hareket etme ve yaratıcı dans gibi etkinlikler çocukların kas gelişimini ve kontrolünü destekler.”¹⁴⁸

“Çocukların şarkı, tekerleme veya çalınan bir müzik parçasının ritmine göre hareket etmeleri erken dönemde başlayan duyarlılığın göstergesidir.”¹⁴⁹ Bu duyarlılık tiyatro programıyla geliştirilebilir.

“Müziğin seçimi, dinlenmesi ve sonra çocukların düşlediklerini sözle ve hareketlerle anlatmaları vücut hareketlerinin geliştirir. Bununla birlikte yaratıcılığı ortaya çıkarır. Düşündüğünü ifade etme ve dinleme becerisini geliştirir.”¹⁵⁰

“Birçok tiyatro etkinliğinin müzik eşliğinde yapılması yaşantıların, duyguların ifade edilmesine güç katar. Aynı zamanda duygusal rahatlama ve dikkat çekme aracı olarak kullanılır. Müzik hareketten harekete, durumdan duruma geçiş kolaylaştırır. Özellikle vücutla müziğin yorumlanması olan yaratıcı dans için müzik yardımcı bir araçtır. Yaratıcı dans ile vücut kısımlarından farklı biçimlerde yararlanma öğrenilir. Çocuk şu veya bu dans tekniğini öğrenmeden kendi eşsiz stilini geliştirir. Ayrıca enerjinin dışı vurularak

---

¹⁴⁶ Sağlam, T., Türk Çocuk Oyunlarında Ritüel Öğeler, Çocuk Kültürü, s.416-440, 1997

¹⁴⁷ Demirci, A., İlköğretimde Beden Eğitimi Uygulamaları, Değişim Yayınları, İstanbul, 2006, s.103

¹⁴⁸ Jones, M.,(Çev. A. Çayır), Çocuk ve Oyun, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2005, s.95

¹⁴⁹ Jones, a.g.ç., s.95

¹⁵⁰ Ayhan, İ., Seslerle Tanışalım, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995, s.5

kullanılması gerilimi azaltır ve rahatlatır. Yine bu çalışmalarda çocuk el ve parmaklarını da en iyi şekilde kullanır. Böylece çocuklar hareketlerini daha iyi kontrol edebilir.”¹⁵¹

“Denge oyunları, toplarla çalışmalar ve atıp - tutma egzersizleri dış çevreye karşı çocuğu acemi olmaktan kurtaran diğer tiyatro etkinlikleridir. Hareketi tekrarlama ve alıştırmalar çocuğun karşısına çıkabilecek engeli kolayca aşabilme yeteneğini, gücünü yerinde ve zamanında kullanma alışkanlığını kazandırır.”¹⁵²

“Tiyatrodaki bazı hareketler çocuklara birbirleriyle ilişki kurmaları açısından da yardım eder. Bu tip hareketler sayesinde çocuklar birbirlerine güvenmeyi, anlamayı ve iyi bir ekip ilişkisi içine girmeyi öğrenirler. Aynı zamanda fiziksel yönden iyi gelişen bir çocuğun toplumsal becerileri öğrenmesine de olanak sağlar.”¹⁵³

“Bu tür etkinlikler çocuklara, oyun arkadaşı olmadığı zamanlarda da kendine zevk veren etkinlikler ile uğraşma gücünü kazandırır. Çocuğun hareket gelişimi sayesinde kazandığı fiziksel güven, daha sonra psikolojik güvene dönüşerek diğer alanlarda da avantajlı duruma geçmeyi sağlar.”¹⁵⁴

3.12. Tiyatronu Eğitim ve Öğretimde Kullanıldığı Alanlar

Tiyatro çok çeşitli alanlarda kullanılır. “Tiyatro özellikle yabancı ülkelerde ana dili öğretiminde en temel metot olarak kullanılmaktadır. Türkiye’de ise daha çok yılsonu müsamerelerinde, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmak, onlara, duygu ve düşüncelerini ifade etmekte uygun ortam oluşturmak, okul velilerine yetiştirilen öğrencilerin tanıtımını yaparak, okulun dolaylı başarısını göstermek için yapılır.”¹⁵⁵

Oysaki tiyatronun çocuk için bir oyun olduğunu ve okulöncesindeki oyunlarının bir anlamda devamı olabileceğini söylemiştik. Nasıl ki çocuk oyunda öğrendiği kelimeleri kullanıyorsa tiyatrodada ana dilini kullanmaktadır. Tiyatro, ona ana dilini ustaca, kurallara uygun ve etkili bir biçimde kullanma fırsatını vermektedir.

---

¹⁵¹ Ayhan, a.g.e., s.9

¹⁵² Demirci, A., İlköğretimde Beden Eğitimi Uygulamaları, Değişim Yayınları, İstanbul, 2006, s.11

¹⁵³ Demirci, a.g.e., 2006, s.17

¹⁵⁴ Demirci, a.g.e., 2006, s.17

¹⁵⁵ Kocabay, H., Eğitimde Tiyatro Üzerine Bir Proje, Tiyatro Dergisi, sayı: 48 Nisan 1995, s.146

3.12. 1. Ana Dil Öğretiminde Tiyatro

“Tiyatronun en sık kullanıldığı alanlardan birisi de dil öğretimidir. Gerek yurt dışında ve gerek yurt içinde bu konuda birçok araştırma yapılmıştır. Özellikle rol oynama tekniği yabancı dil öğretiminde de kullanılmaktadır. Yurdumuzda yapılan bilimsel araştırmalar, tiyatronun yabancı dil öğretiminde de etkili olduğunu göstermektedir.”¹⁵⁶

“Dil, dört temel beceriyi içine alır. Bunlar; Dinleme Konuşma Okuma Yazmadır.”¹⁵⁷

“Dinleme ve okuma becerileri, anlama; konuşma ve yazma becerileri de anlatmayı oluşturur.”¹⁵⁸ İşte tiyatro yöntemi, Türkçemizin etkili bir şekilde öğretilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Çünkü tiyatro baktırarak, anlatılarak değil yaptırarak öğretmek demektir.

Tiyatro yönteminin, öncelikle tüm teknikleri ile öğrenciye Türk dilinin sevdirelmesinde önemli bir yeri vardır. Tiyatro teknikleri kullanılarak ilköğretimin birinci kademesinde Türkçenin dil yapısı sezdirebilir. Birinci kademedden başlamak üzere ileri sınıflara kadar özellikle anlatım bozukluklarını önleme olmak üzere Türkçe dersinde işlenen tüm konular rahatlıkla tiyatro çalışmaları yapılarak zevkli hale getirilebilir.

“Kültür Koleji'nde yapılan çalışmalar öğretmenlere bu yönde ışık tutmaktadır. Kültür Koleji'nde öğrencilerin ana dilini öğrenmelerinde, bir şiirden, bir fotoğraftan, bir müzik parçasından hareketle, öykü yazma, yazılan öyküyü senaryolaştırma, oluşan senaryonun tiyatro gibi çalışmaları yapılmaktadır. Yapılan çalışmalar görüntü kasetlerine alınmakta ders aracı olarak kullanıma hazır duruma getirilmektedir. Elde edilen görüntü kasetleri, daha sonra ana dili zümresi çalışma odasındaki televizyon ve video aracılığı ile öğrencilere gösterilmektedir. Gösterimde, öğrencilerin doğaçlama sırasında yaptıkları dil yanlışları, anlatım bozuklukları, görüntü dondurularak anında vurgulanmakta, anlatım bozukluğu olan cümle, tahtaya yazılarak incelenmektedir. Böylece öğrencilerin yapmış olduğu dil yanlışları, anlatım bozuklukları yaşam içinde gösterilmekle, nedenleri açıklanmaktadır.”¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ Kocabay, a.g.d., s.145

¹⁵⁷ Kocabay, a.g.d., s.146

¹⁵⁸ Kocabay, a.g.d., s.146

¹⁵⁹ <http://www.kultur.k12.tr/kkbin/index.htm> (inceleme tarihi: 14.01.2007)

3.12.2.Sözlü ifade

Okul ve sonraki hayatta en önemli rolü oynar sözlü ifade. Türkçe öğretiminin temelidir. Okuduğunu, dinlediğini güzel ve doğru anlatmak, sözle ifadenin düzgünlüğü ile mümkündür. Ayrıca çocuklar, sözle ifadede bulunurken nerelere ilgi gösterdiklerini, bilgi seviyelerini, karakterlerini ortaya koymakta olduklarından, onların bu yeterliliklerini, kabiliyetlerini anlamak imkânı sözle ifade ile mümkün olur.

Cümle tekniğinde bir başka çalışma ise Türkçe ve diğer derslerde sık sık başvurduğumuz anlatma ve özetleme görevleridir. Bu görevler, öğrencilere farklı tarzlarda yaptırılarak değişik tekniklerin denenmesi sağlanabilir. Öğrencilerin cümle kurma cesaretlerinin artırılması ve değişik cümle kalıpları üzerinde hâkimiyetlerinin sağlanması bütünü ile Türkçe dersinden beklenen en önemli davranışlarının arasındadır.

3.12.3. Kendini İfade Etmede Tiyatro

“Çocukların, kendini ifade etmeleri ilköğretim çağına gelene kadar belirli aşamalardan geçer. Çocukların, ilk doğduğu andan itibaren farkında olmaksızın açlık ve rahatsızlık sebebi ile sesler çıkartması kendini ifade etmede kullandığı ilk tekniktir. Çocuk on ikinci aya girdiğinde artık bir veya iki heceden oluşan ilk kelimelerini konuşmaya başlar. Bu ilk kelimelerden sonra çevresinden duyduğu sözcükleri taklit etmeye başlar. Bu taklit onlara zevk verir. Özellikle bir takım sözcükleri taklit etmesi aileleri tarafından ödüllendirdiğinde ise çocuk konuşmak için adeta fırsat arar. Eğer çocuk sosyal bir çevrede yaşıyorsa her geçen gün yeni kelimeler öğrenecek ve bu kelimeleri yeri geldiğinde kullanacaktır. Araştırmalar sosyal bir çevrede yetişen çocukların dil gelişimlerinin hızlı olduğunu ve kendini ifade etmeye başarılı olduklarını ortaya koymaktadır.”¹⁶⁰

“Normal dil gelişimine sahip olan bir çocuk konuşmaya nasıl başlayacağını, nasıl devam ettireceğini, söyleyeceklerini dinleyicilere ve farklı durumlara göre nasıl uygun hale getirileceğine ilişkin kuralları zaman içinde öğrenecektir. Çocukların dil gelişimlerinin hızlı bir biçimde geliştiği bu dönemlerde ilköğretim okulları, onlara yeni kelime ve kavramların öğretmenin yanında öğrendikleri kelimeleri kullanabilme fırsatını da

---

¹⁶⁰ Sağlam, T., Dramatik Çalışmaların Eğitimde Önemi, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, sayı 17, Ankara, 2004, s.19

vermelidir. Öğretmenler, öğrencilerin dil gelişimlerini her geçen gün daha ileriye götürmeli ve onların başkaları ile sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamalıdır. Bunu sağlamanın yolu ise yaşantıya dönük uygulamalar, etkinlikler yapma ve metotlar uygulamaktan geçer. Tiyatro, gerçek veya hayal mahsulü yaşantıların bir numunesi durumunda olduğundan öğrencilerin kendini ifade etme becerilerinin geliştirilmesinde mümkün olduğunca kullanılmalıdır.”¹⁶¹

3.12.4. Davranış Kazanmada Tiyatro

İlköğretim ortamına yeni gelen çocuklar okulda hem eğitilirler hem de ileride onlar için gerekli olan temel bilgileri edinirler. Bu eğitime sırasında ilköğretimin birinci sınıfından son sınıfına kadar bir takım davranışları kazanırlar. Okula giden çocuklar okulöncesinde iyi bir aile eğitimi almış ise bu davranışların kazandırılmasında bir zorluk çekilmezken iyi bir aile eğitimi almadan okula gelen öğrencilere sosyal becerilerin ve davranışların kazandırılması uzun bir süreyi bulmakta hatta çoğu zaman kazandırılmamaktadır. İlköğretimde velilerin çocukları ile yeteri kadar ilgilenmedikleri bir gerçek olarak düşünüldüğünde öğretmenlerin bir takım davranışları kazandırmalarının ne kadar zor olduğu ortaya çıkmaktadır. Tiyatro yöntemi ve teknikleri öğrencilere bu davranışları kazandırmada büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin öğrendiği sosyal becerileri kullanabileceği sahne ortamları oluşturmalıdır.

Bir takım davranışların kazandırılmasında, mesela anne, baba ve büyüklerin sözünü dinlemenin faydaları ve bunun tersi olduğunda zararlarının neler olabileceği ile ilgili hemen kısa bir hikaye sınıfça canlandırılıp, canlandırma sonrasında "İşte, çocuklar gördüğünüz gibi büyüklerinin sözünü dinlemeyenler başarısız olurlar" türünden açıklamalar yerine ve hikaye ile ilgili tartışmaları başlatarak çözüme kendileri ulaşmalı ve davranışın kazandırılmasında otoriter tutum değil otokontrol yaklaşımı tercih edilmelidir.

Öğrencilerin sosyal çevre, sosyal yaşam ile ilgili bilgilerin ve davranışların kazandırılmasında grup içinde ve yaşayarak Öğrenmelerine daha çok yer verilmesi gerekir. Tiyatro yöntemi veya kullanıma göre tekniği de çocuğa yaşayarak öğrenme ve davranış kazanma fırsatı vermiş olur.

---

¹⁶¹Kocabay, H., Eğitimde Tiyatro Üzerine Bir Proje, Tiyatro Dergisi, sayı: 48 Nisan 1995, s.148

IV. BÖLÜM

4.1. Araştırma Yöntemi

Bu bölümde, sırasıyla araştırmanın modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

4.1.1. Araştırma Modeli

Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Tiyatro çalışmalarının öğrencilerin özgüvenlerine etkileri incelenmiştir.

4.1.2. Araştırmanın Sınırı

Araştırma İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesi Arman Polat İlköğretim Okulunda yapılmıştır. Birçok okulda düzenli tiyatro çalışmalarının yapılmayışı ve düzenli bir topluluğun olmayışından dolayı araştırma bir okulla sınırlı kalmıştır. Araştırmada bir süreç ve o süreç içindeki değişimler değerlendirildiğinden, analiz en az 1 yıl tiyatro çalışmalarına katılmış olan 41 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Çocukların yaşlarının küçük oluşu ve süreç içinde kendilerinde meydana gelen değişimleri değerlendirmelerinin zor oluşundan dolayı anket öğrencilerin öğretmenleri ve velilerine uygulanmıştır.

4.1.3. Ana kitle ve Örneklem

Araştırmanın ana kitlesi ilkokul öğrencileridir. Araştırma İstanbul İli Gaziosmanpaşa İlçesi Arman Polat İlköğretim okulunda yapılmıştır. Bu çerçevede tiyatro topluluğunda en az 1 yıldır yer alan 3, 4, 5, 6, 7, 8'nci sınıflarda öğrenim gören 41 öğrenci araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir.

4.1.4. Veriler ve Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan ve 4'ü demografik olmak üzere toplam 40 maddeden oluşan "Özgüven Anketi" yardımıyla toplanmıştır.

Ankette “Yanlış”, “Fikrim Yok”, “Doğru” ve “Geçerli Değil” seçeneklerinden oluşan dörütlü bir ölçek kullanılmıştır. Anket öğrencinin hem velisi hem de çocuğun tiyatro çalışmalarından önceki durumunu bilen ve şimdiki durumunu gözlemleyen öğretmenine olmak üzere toplam 82 kişiye uygulanmıştır.

4.1.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Öncelikle katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular tanımlayıcı istatistikler yardımıyla özetlenmiş ve frekans dağılımları çıkarılmıştır.

Daha sonra ankete katılanların tiyatronun çocukların özgüvenine etkilerine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar yüzdeleri arasındaki farklılıklar Ki-Kare testi yardımıyla karşılaştırılmıştır. Araştırmada elde edilen tüm bulgular $P < 0,01$ ve $P < 0,05$ anlamlılık düzeylerinde sınanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veri ve bilgiler amaçlarımız doğrultusunda SPSS 13.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı yardımıyla değerlendirilmiştir

BUGULAR ve YORUM

4.2. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

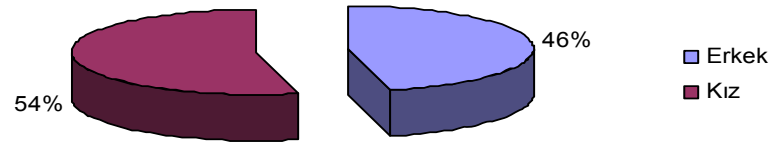
Öğrencilerin demografik özellikleri cinsiyet sınıf ve yaş değişkenleri baz alınarak incelenmiştir.

4.2.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları % 46’sı erkek, % 54’ü kızdır.

Tablo 2. Kız/Erkek Oranı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Erkek	38	46,3	46,3
Kız	44	53,7	100,0

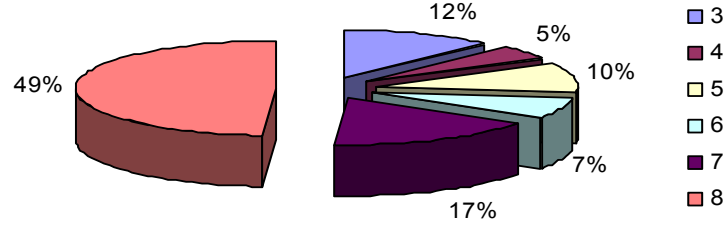
Şekil 2. Kız/Erkek Oranı

4.2.2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre dağılımları: %12'si 3 ncü sınıf, % 5'i 4 ncü sınıf, % 10'u 5 nci sınıf, % 7'si 6 ncı sınıf, % 17'si 7 nci sınıf ve % 50'si 8 nci sınıftır.

Tablo 3. Sınıflara Göre Dağılım

Sınıf	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
3	10	12,2	12,2
4	4	4,9	17,1
5	8	9,8	26,8
6	6	7,3	34,1
7	14	17,1	51,2
8	40	48,8	100,0

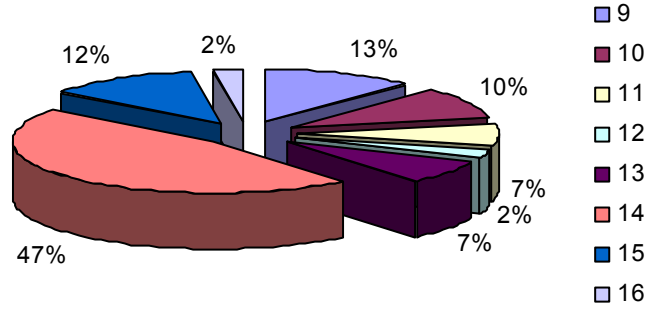
Şekil 3. Sınıflara Göre Yüzde Dağılımı

4.2.3. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları: Öğrencilerin %12'si 9 , % 10'u 10, % 7'si 11, % 2'si 12, % 7'si 13, % 46'sı 14, % 12'si 15, % 2'si 16 yaşındadır

Tablo 4. Yaşlara Göre Dağılım

Yaş	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
9	10	12,2	12,2
10	8	9,8	22,0
11	6	7,3	29,3
12	2	2,4	31,7
13	6	7,3	39,0
14	38	46,3	85,4
15	10	12,2	97,6
16	2	2,4	100,0

Şekil 4. Yaşlara Göre Yüzde Dağılımı

4.3. Ankete Katılanların Tiyatronun Çocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Değerlendirmeleri

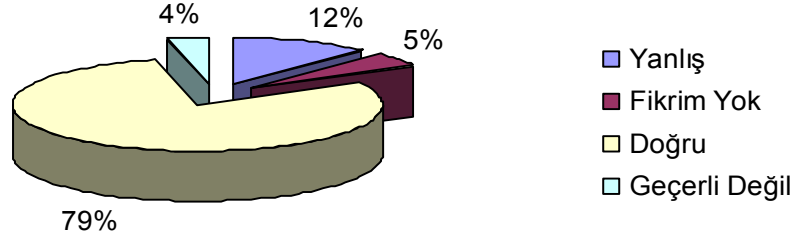
Katılımcıların tiyatronun çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin değerlendirmeleri öncelikle frekans ve yüzdeler şeklinde özetlenmiş daha sonra söz konusu farklılıkların anlamlılık düzeyi Ki-Kare testi yardımıyla sınanmıştır.

4.3.1 “Daha Girişken Bir Çocuk Oldu” Sorusunun Cevap Dağılımı

Ankete katılanların verdiği cevaplar sonucunda; Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 79’u bu çalışmalar sonrası daha girişken bir çocuk olurken, % 12’lik bir bölümü tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığını, % 5’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 4’ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 5. Tiyatro Çalışmalarının Girişkenliğe Etlisi

Daha girişken bir çocuk oldu	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	10	12,2	12,2
Fikrim Yok	4	4,9	17,1
Doğru	65	79,3	96,3
Geçerli Değil	3	3,7	100,0

Şekil 5. Girişkenliğe Etkisi Yüzde Dağılımı

Daha girişken bir çocuk oldu ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların girişkenliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Ki Kare Testi Sonuçları

1	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	10	37,5	-27,5	40,33	0,00
Doğru	65	37,5	27,5		

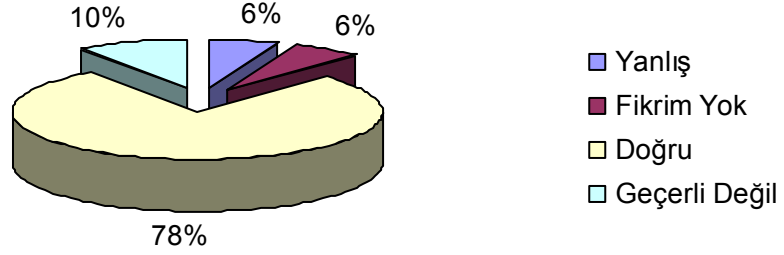
4.3.2 “Utangaçlığı Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 78’inin bu çalışmalar sonrası utangaçlığı azalırken, % 6’lık bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 6’sı konu hakkında fikir belirtmezken, % 10’u söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 7.Utangaçlığa Etkisi

Utangaçlığı azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	5	6,1	6,1
Fikrim Yok	5	6,1	12,2
Doğru	64	78,0	90,2
Geçerli Değil	8	9,8	100,0

Şekil 6. Utangaçlığa Etkisi Yüzde Dağılımı

Utangaçlığı azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların utangaçlığını azalttığı tespit edilmiştir.

Tablo 8. Ki Kare Testi Sonuçları

2	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	5	34,5	-29,5	50,44	0,00
Doğru	64	34,5	29,5		

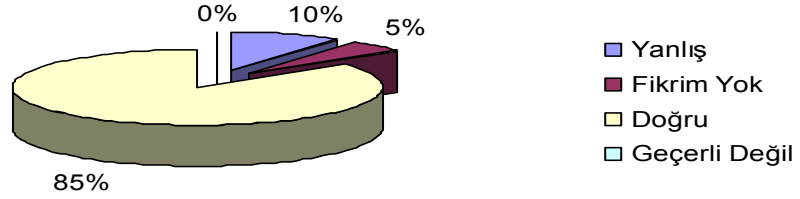
4.3.3. “Yeni Faaliyetlere Girme İsteği Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 85’inin bu çalışmalar sonrası yeni faaliyetlere girme isteğinin arttığı, % 10’luk bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların % 5’i konu hakkında fikir belirtmemiştir.

Tablo 9. Yeni Faaliyetlere Girme İsteğine Etkisi

Yeni faaliyetlere girme isteği arttı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	8	9,8	9,8
Fikrim Yok	4	4,9	14,6
Doğru	70	85,4	14,6
Geçerli Değil	0	0,0	100,0

Şekil 7. Yeni Faaliyetlere Girme İsteği Yüzde Dağılımı

Yeni faaliyetlere girme isteği arttı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların yeni faaliyetlere girme isteğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10. Ki Kare Testi Sonuçları

3	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	8	39,0	-31,0	49,28	0,00
Doğru	70	39,0	31,0		

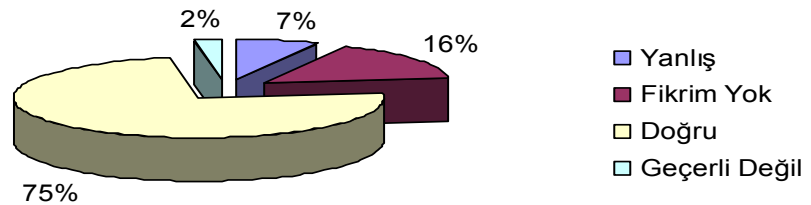
4.3.4. “Mevcut Arkadaşları İle İlişkilerini Geliştirdi” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 74’ünün bu çalışmalar sonrası mevcut arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdiği, % 7’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 16’sı konu hakkında fikir belirtmezken, % 2’si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 11. Mevcut Arkadaş İlişkilerine Etkisi

Mevcut arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdi	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	6	7,3	7,3
Fikrim Yok	13	15,9	23,2
Doğru	61	74,4	97,6
Geçerli Değil	2	2,4	100,0

Şekil 8. Mevcut Arkadaş İlişkilerine Etkisi Yüzde Dağılımı

Mevcut arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdi ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların mevcut arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Ki Kare Testi Sonuçları

4	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	6	33,5	-27,5	45,14	0,00
Doğru	61	33,5	27,5		

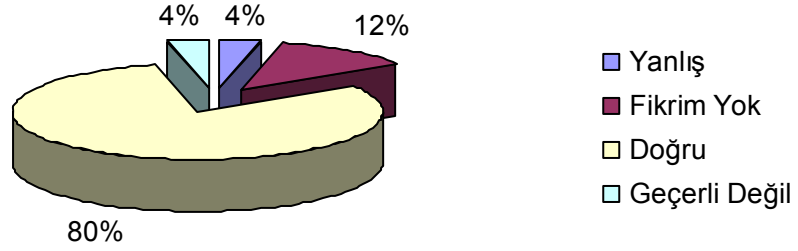
4.3.5. “Yeni Arkadaşlarla Tanışma İsteği Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 81’inin bu çalışmalar sonrası yeni arkadaşlarla tanışma isteğinin arttığını , % 4’lük bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 12’si konu hakkında fikir belirtmezken, % 4’ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 13. Yeni Arkadaşlarla Tanışma İsteğine Etkisi

Yeni arkadaşlarla tanışma isteği arttı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	3	3,7	3,7
Fikrim Yok	10	12,2	15,9
Doğru	66	80,5	96,3
Geçerli Değil	3	3,7	100,0

Şekil 9. Yeni Arkadaşlarla Tanışma İsteğine Etkisi Yüzde Dağılımı

Yeni arkadaşlarla tanışma isteği arttı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların yeni arkadaşlarla tanışma isteğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14. Ki Kare Testi Sonuçları

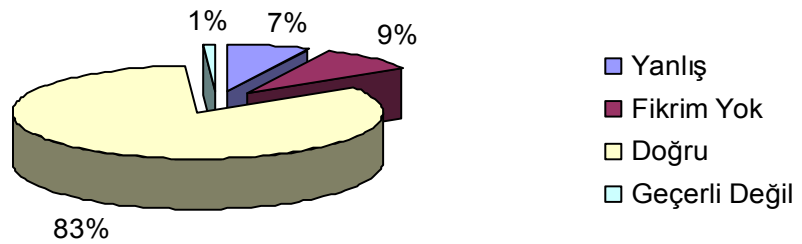
5	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	3	34,5	-31,5	57,52	0,00
Doğru	66	34,5	31,5		

4.3.6.“Yeni Arkadaşlar Edinerek Çevresini Genişletti” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 83’ünün bu çalışmalar sonrası yeni arkadaşlar edinerek çevresini genişlettiği, % 7’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir . Ayrıca katılımcıların % 9’u konu hakkında fikir belirtmemiştir.

Tablo 15. Yeni Arkadaşlar Edinerek Çevresini Genişletmesine Etkisi

Yeni arkadaşlar edinerek çevresini genişletti	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	6	7,3	7,3
Fikrim Yok	7	8,5	15,9
Doğru	68	82,9	98,8
Geçerli Değil	1	1,2	100,0

Şekil 10. Yeni Arkadaşlar Edinerek Çevresini Genişletmesi Yüzde Dağılımı

Daha girişken bir çocuk oldu ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların girişkenliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 16. Ki Kare Testi Sonuçları

6	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	6	37,0	-31,0	51,94	0,00
Doğru	68	37,0	31,0		

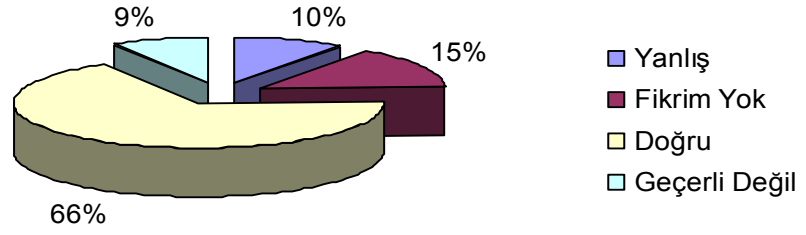
4.3.7.“Daha Kolay Arkadaş Edinmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 67’sinin bu çalışmalar sonrası daha kolay arkadaş edinmeye başladığı, % 10’luk bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 15’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 9’u söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 17. Daha Kolay Arkadaş Edinmeye Etkisi

Daha kolay arkadaş edinmeye başladı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	8	9,8	9,8
Fikrim Yok	12	14,6	24,4
Doğru	55	67,1	91,5
Geçerli Değil	7	8,5	100,0

Şekil 11. Daha Kolay Arkadaş Edinme Yüzde Dağılımı

Daha kolay arkadaş edinmeye başladı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların daha kolay arkadaş edinmeye başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 18. Ki Kare Testi Sonuçları

7	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	8	31,5	-23,5	35,06	0,00
Doğru	55	31,5	23,5		

4.3.8.“Problemlerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı

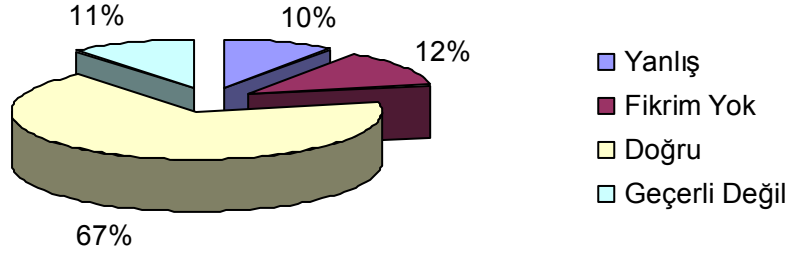
Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 67’sinin bu çalışmalar sonrası problemlerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığı, % 10’luk bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 12,2’si konu hakkında fikir belirtmezken, % 11’i söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 19. Problemlerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi

Problemlerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	8	9,8	9,8
Fikrim Yok	10	12,2	22,0
Doğru	55	67,1	89,0
Geçerli Değil	9	11,0	100,0

Şekil 12 . Problemlerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi Yüzde Dağılımı

Problemlerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların problemlerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 20. Ki Kare Testi Sonuçları

8	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	8	31,5	-23,5	35,06	0,00
Doğru	55	31,5	23,5		

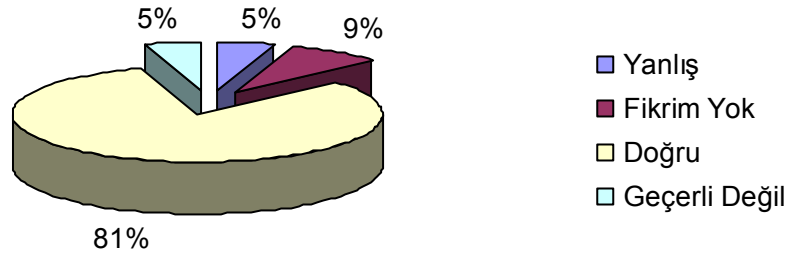
4.3.9.“İsteklerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 82’sinin bu çalışmalar sonrası isteklerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığı, % 5’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 9'u konu hakkında fikir belirtmezken, % 5'i söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 21. İsteklerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi

İsteklerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	4	4,9	4,9
Fikrim Yok	7	8,5	13,4
Doğru	67	81,7	95,1
Geçerli Değil	4	4,9	100,0

Şekil 13. İsteklerini Daha Net Bir Şekilde İfade Etmeye Etkisi Yüzde Dağılımı

İsteklerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların isteklerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 22. Ki Kare Testi Sonuçları

9	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	4	35,5	-31,5	55,90	0,00
Doğru	67	35,5	31,5		

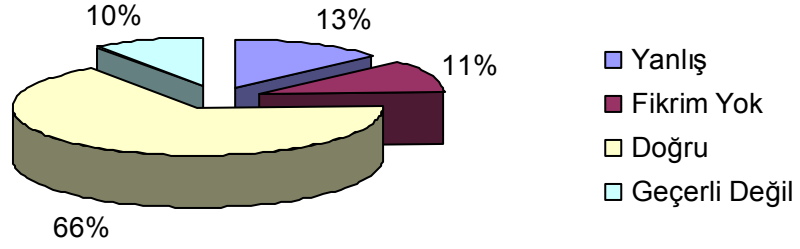
4.3.10. “Eleştirilere Daha Açık Hale Geldi” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 66’sının bu çalışmalar sonrası eleştirilere daha açık hale geldiği, % 13’lük bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 11’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 10’u söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 23. Eleştirilere Daha Açık Hale Gelmeye Etkisi

Eleştirilere daha açık hale geldi	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	11	13,4	13,4
Fikrim Yok	9	11,0	24,4
Doğru	54	65,9	90,2
Geçerli Değil	8	9,8	100,0

Şekil 14 . Eleştirilere Daha Açık Hale Gelmeye Etkisi Yüzde Dağılımı

Eleştirilere daha açık hale geldi ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların eleştirilere daha açık hale geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 24. Ki Kare Testi Sonuçları

10	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	11	32,5	-21,5	28,44	0,00
Doğru	54	32,5	21,5		

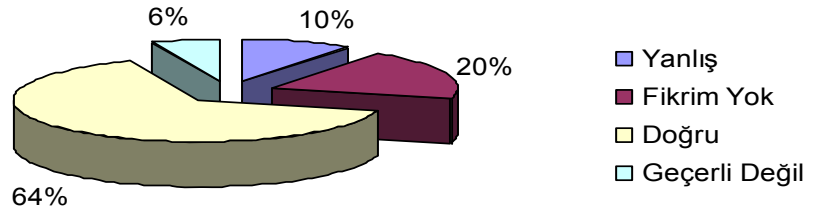
4.3.11.“Daha Sık Öz Eleştiri Yaparak Hatalı Davranışlarını Düzeltmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 65’inin bu çalışmalar sonrası daha sık öz eleştiri yaparak hatalı davranışlarını düzeltmeye başladığı, % 10’luk bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %

20'si konu hakkında fikir belirtmezken, % 6'sı söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 25. Daha Sık Öz Eleştiri Yaparak Hatalı Davranışlarını Düzeltmeye Etkisi

Hatalı davranışlarını düzeltmeye başladı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	8	9,8	9,8
Fikrim Yok	16	19,5	29,3
Doğru	53	64,6	93,9
Geçerli Değil	5	6,1	100,0

Şekil 15. Daha Sık Öz Eleştiri Yaparak Hatalı Davranışlarını Düzeltmeye Etkisi Yüzde Dağılımı

Daha sık öz eleştiri yaparak hatalı davranışlarını düzeltmeye başladı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların daha sık öz eleştiri yaparak hatalı davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 26. Ki Kare Testi Sonuçları

11	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	8	30,5	-22,5	33,19	0,00
Doğru	53	30,5	22,5		

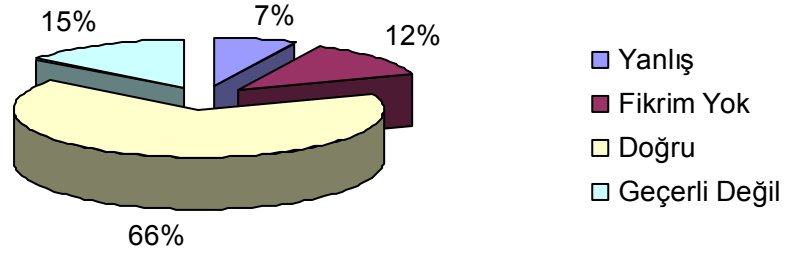
4.3.12. “Sıkılğan Tavırları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 66’sının bu çalışmalar sonrası sıkılğan tavırlarının azaldığı, % 7’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 12’si konu hakkında fikir belirtmezken, % 15’i söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 27. Sıkılğan Tavırlarının Azalmasına Etkisi

Sıkılğan tavırları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	6	7,3	7,3
Fikrim Yok	10	12,2	19,5
Doğru	54	65,9	85,4
Geçerli Değil	12	14,6	100,0

Şekil 16. Sıkılğan Tavırlarının Azalmasına Etkisi Yüzde Dağılımı

Sıkılğan tavırları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların sıkılğan tavırlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 28. Ki Kare Testi Sonuçları

12	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	6	30,0	-24,0	38,4	0,00
Doğru	54	30,0	24,0		

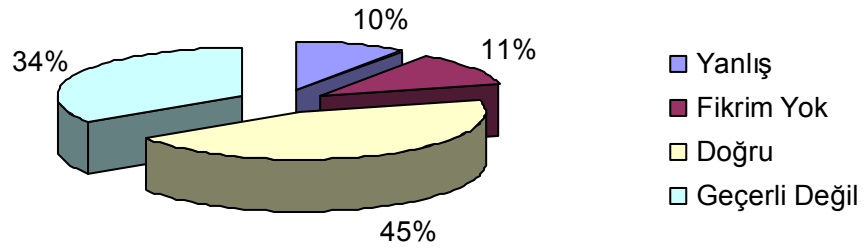
4.3.13. “Saldırğan Tavırları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 45’inin bu çalışmalar sonrası saldırğan tavırlarının azaldığı, % 10’luk bir bölümüne tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 11'i konu hakkında fikir belirtmezken, % 34'ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 29. Saldırgan Tavırların Azalmasına Etkisi

Saldırgan tavırları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	8	9,8	9,8
Fikrim Yok	9	11,0	20,7
Doğru	37	45,1	65,9
Geçerli Değil	28	34,1	100,0

Şekil 17. Saldırgan Tavırların Azalmasına Etkisi Yüzde Dağılımı

Saldırgan tavırları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların saldırgan tavırlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 30. Ki Kare Testi Sonuçları

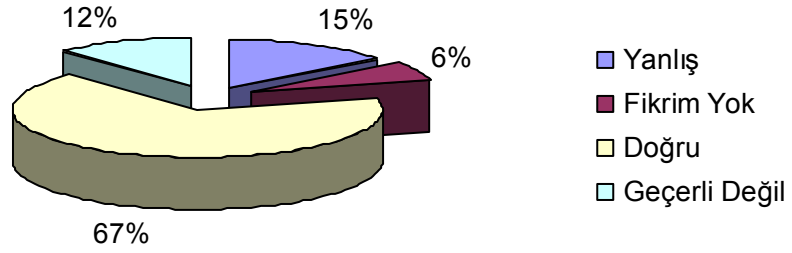
13	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	8	22,5	-14,5	18,68	0,00
Doğru	37	22,5	14,5		

4.3.14. “Daha Soğukkanlı Davranmaya Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 67’sinin bu çalışmalar sonrası daha soğukkanlı davranmaya başladığı, % 15’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların % 6’sı konu hakkında fikir belirtmezken, % 12’si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 31. Soğukkanlı Davranmaya Etkisi

Daha soğukkanlı davranmaya başladı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	12	14,6	14,6
Fikrim Yok	5	6,1	20,7
Doğru	55	67,1	87,8
Geçerli Değil	10	12,2	100,0

Şekil 18. Soğukkanlı Davranmaya Etkisi Yüzde Dağılımı

Daha soğukkanlı davranmaya başladı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların daha soğukkanlı davranmaya başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 32. Ki Kare Testi Sonuçları

14	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	12	33,5	-21,5	27,59	0,00
Doğru	55	33,5	21,5		

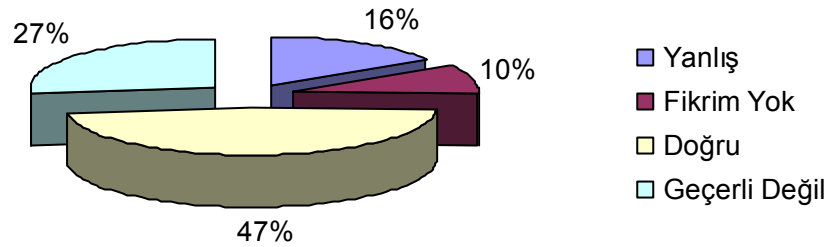
4.3.15. “Sinirli Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 48’inin bu çalışmalar sonrası sinirli davranışlarının azaldığı, % 16’lık bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 10'u konu hakkında fikir belirtmezken, % 27'si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 33. Sinirli Davranışların Azalmasına Etkisi

Sinirli davranışları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	13	15,9	15,9
Fikrim Yok	8	9,8	25,6
Doğru	39	47,6	73,2
Geçerli Değil	22	26,8	100,0

Şekil 19. Sinirli Davranışlarının Azalmasına Etkisi Yüzde Dağılımı

Sinirli davranışları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların sinirli davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 34. Ki Kare Testi Sonuçları

15	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	13	26,0	-13,0	13	0,00
Doğru	39	26,0	13,0		

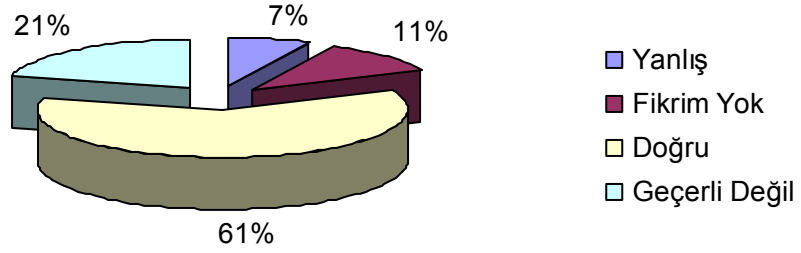
4.3.16. “Küsmeye, Somurtma Gibi Huyları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 62’sinin bu çalışmalar sonrası küsmeye, somurtma gibi huylarının azaldığı, % 7’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 11’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 21’i söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 35. Küsmeye Somurtma Gibi Huylarına Etkisi

Küsmeye, somurtma gibi huyları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	6	7,3	7,3
Fikrim Yok	9	11,0	18,3
Doğru	50	61,0	79,3
Geçerli Değil	17	20,7	100,0

Şekil 20. Küsmeye Somurtma Gibi Huylarına Etkisi Yüzde Dağılımı

Küsmeye, somurtma gibi huyları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların küsmeye, somurtma gibi huylarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 36. Ki Kare Testi Sonuçları

16	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	6	28,0	-22,0	34,57	0,00
Doğru	50	28,0	22,0		

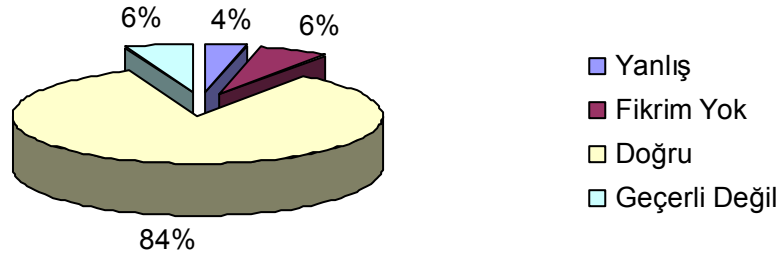
4.3.17. “Yeteneklerinin Farkına Vardı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 84’ünün bu çalışmalar sonrası yeteneklerinin farkına vardığı, % 4’lük bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 6'sı konu hakkında fikir belirtmezken, % 6'sı söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 37. Yeteneklerinin Farkına Varmada Etkisi

Yeteneklerinin farkına vardı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	3	3,7	3,7
Fikrim Yok	5	6,1	9,8
Doğru	69	84,1	93,9
Geçerli Değil	5	6,1	100,0

Şekil 21. Yeteneklerinin Farkına Varmada Etkisi Yüzde Dağılımı

Yeteneklerinin farkına vardı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların yeteneklerinin farkına varmasını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 38. Ki Kare Testi Sonuçları

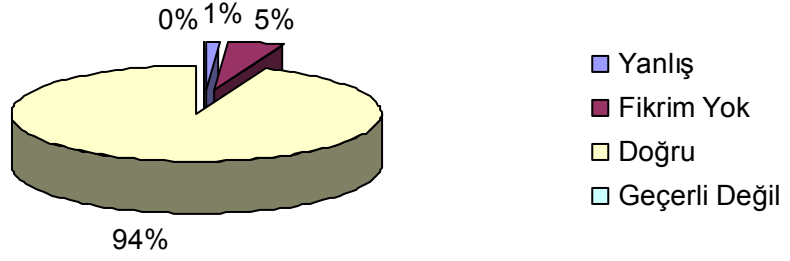
17	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	3	36,0	-33,0	60,5	0,00
Doğru	69	36,0	33,0		

4.3.18. “Başarma İsteği Güçlendi” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 94'ünün bu çalışmalar sonrası başarma isteğinin güçlendiği , % 1'lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların % 5'i konu hakkında fikir belirtmemiştir.

Tablo 39. Başarma İsteğine Etkisi

Başarma isteği güçlendi	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	1	1,2	1,2
Fikrim Yok	4	4,9	6,1
Doğru	77	93,9	93,9
Geçerli Değil	0	0,0	100,0

Şekil 22. Başarma İsteğine Etkisi Yüzde Dağılımı

Başarma isteği güçlendi ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların başarma isteğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 40. Ki Kare Testi Sonuçları

18	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	1	39,0	-38,0	74,05	0,00
Doğru	77	39,0	38,0		

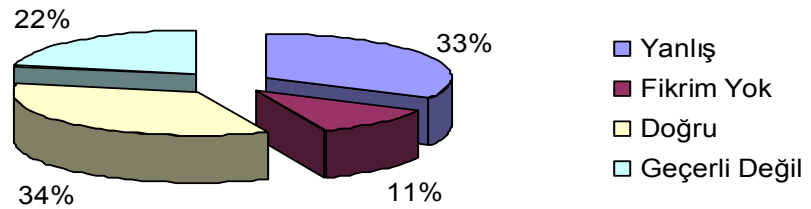
4.3.19.“Başarısızlığı Daha Kolay Kabul Etmeye Başladı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 34’ünün bu çalışmalar sonrası başarısızlığı daha kolay kabul etmeğe başladığı, % 33’lük bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 11’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 22’sinin söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 41. Başarısızlığı Kabul Etmeye Etkisi

Başarısızlığı daha kolay kabul etmeye başladı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	27	32,9	32,9
Fikrim Yok	9	11,0	43,9
Doğru	28	34,1	78,0
Geçerli Değil	18	22,0	100,0

Şekil 23. Başarısızlığı Kabul Etmeye Etkisi Yüzde Dağılımı

Başarısızlığı daha kolay kabul etmeye başladı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların başarısızlığı kabullerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 42. Ki Kare Testi Sonuçları

19	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	27	27,5	-,5	0,018	0,89
Doğru	28	27,5	,5		

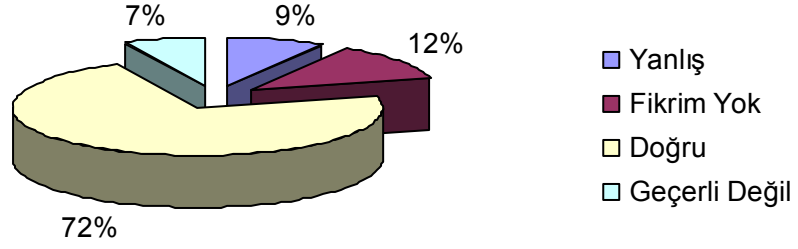
4.3.20. “Yanlış Yapma Korkusu Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 72’sinin bu çalışmalar sonrası yanlış yapma korkusunun azaldığı, % 9’luk bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 12’si konu hakkında fikir belirtmezken, % 7’si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 43. Yanlış Yapma Korkusuna Etkisi

Yanlış yapma korkusu azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	7	8,5	8,5
Fikrim Yok	10	12,2	20,7
Doğru	59	72,0	92,7
Geçerli Değil	6	7,3	100,0

Şekil 24. Yanlış Yapma Korkusuna Etkisi Yüzde Dağılımı

Yanlış yapma korkusu azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların yanlış yapma korkusunu azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 44. Ki Kare Testi Sonuçları

20	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	7	33,0	-26,0	40,96	0,00
Doğru	59	33,0	26,0		

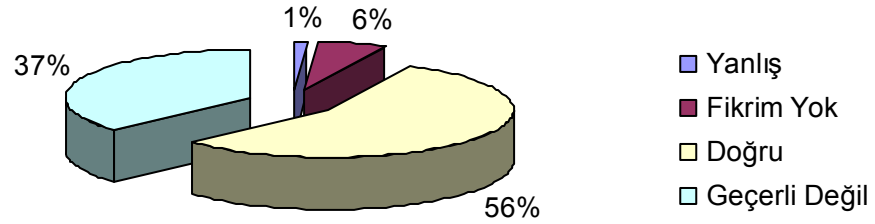
4.3.21. “Okula Devamlılığı Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 56’sının bu çalışmalar sonrası okula devamlılığının arttığı, % 1’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 6'sı konu hakkında fikir belirtmezken, % 37'si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 45. Okula Devamlılığa Etkisi

Okula devamlılığı arttı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	1	1,2	1,2
Fikrim Yok	5	6,1	7,3
Doğru	46	56,1	63,4
Geçerli Değil	30	36,6	100,0

Şekil 25. Okula Devamlılığa Etkisi Yüzde Dağılımı

Okula devamlılığı arttı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların okula devamlılığını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 46. Ki Kare Testi Sonuçları

21	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	1	23,5	-22,5	43,08	0,00
Doğru	46	23,5	22,5		

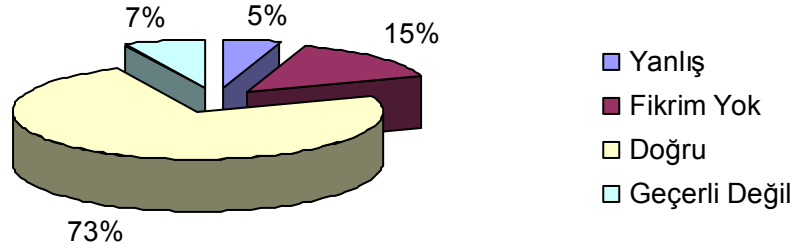
4.3.22. “Ders Başarısı Yükseldi” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 73’ünün bu çalışmalar sonrası ders başarısının yükseldiği, % 5’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 15’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 7’si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 47. Ders Başarısına Etkisi

Ders başarısı yükseldi	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	4	4,9	4,9
Fikrim Yok	12	14,6	19,5
Doğru	60	73,2	92,7
Geçerli Değil	6	7,3	100,0

Şekil 26. Ders Başarısına Etkisi Yüzde Dağılımı

Ders başarısı yükseldi ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların ders başarısını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 48. Ki Kare Testi Sonuçları

22	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	4	32,0	-28,0	49,0	0,00
Doğru	60	32,0	28,0		

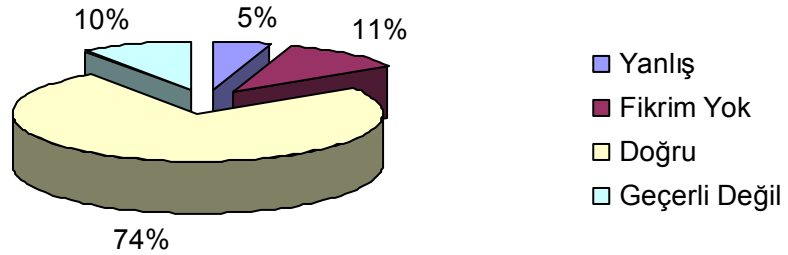
4.3.23. “Derslerine Olan İlgisi Arttı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 74’ünün bu çalışmalar sonrası derslerine olan ilgisinin arttığı, % 5’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 11'i konu hakkında fikir belirtmezken, % 10'u söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 49. Derslere Olan İlgiye Etkisi

Derslerine olan ilgisi arttı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	4	4,9	4,9
Fikrim Yok	9	11,0	15,9
Doğru	61	74,4	90,2
Geçerli Değil	8	9,8	100,0

Şekil 27. Derslere Olan İlgiye Etkisi Yüzde Dağılımı

Derslerine olan ilgisi arttı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların derslerine olan ilgisini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 50. Ki Kare Testi Sonuçları

23	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	4	32,5	-28,5	49,98	0,00
Doğru	61	32,5	28,5		

4.3.24. “Daha Özenli Bir Çocuk Oldu” Sorusunun Cevap Dağılımı

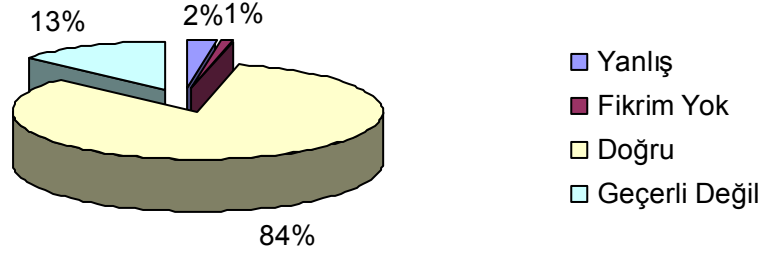
Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 83’ünün bu çalışmalar sonrası daha özenli bir çocuk olduğu, % 2’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 1’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 13’ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 51. Özenli Bir Çocuk Olmaya Etkisi

Daha özenli bir çocuk oldu	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	2	2,4	2,4
Fikrim Yok	1	1,2	3,7
Doğru	68	82,9	86,6
Geçerli Değil	11	13,4	100,0

Şekil 28. Özenli Bir Çocuk Olmaya Etkisi Yüzde Dağılımı

Daha özenli bir çocuk oldu ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların daha özenli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 52. Ki Kare Testi Sonuçları

24	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	2	35,0	-33,0	62,22	0,00
Doğru	68	35,0	33,0		

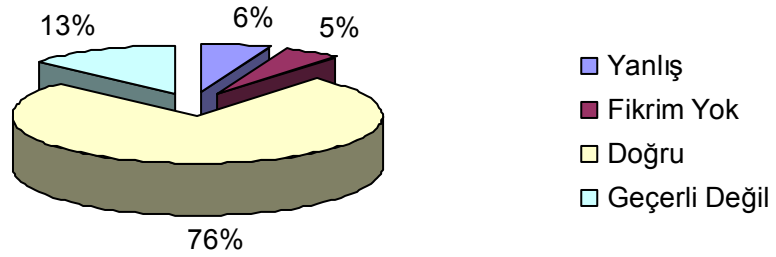
4.3.25. “Daha Dikkatli Bir Çocuk Oldu” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 76’sının bu çalışmalar sonrası daha dikkatli bir çocuk olduğunu, % 6’lık bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 5'i konu hakkında fikir belirtmezken, % 13'ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 53. Dikkatli Bir Çocuk Olmaya Etkisi

Daha dikkatli bir çocuk oldu	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	5	6,1	6,1
Fikrim Yok	4	4,9	11,0
Doğru	62	75,6	86,6
Geçerli Değil	11	13,4	100,0

Şekil 29. Dikkatli Bir Çocuk Olmaya Etkisi Yüzde Dağılımı

Daha dikkatli bir çocuk oldu ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocuklarda dikkati arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 54. Ki Kare Testi Sonuçları

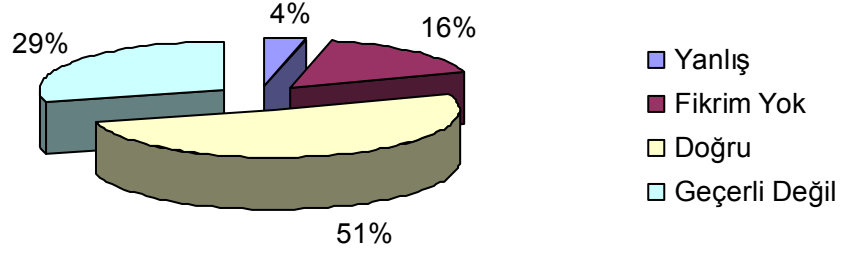
25	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	5	33,5	-28,5	48,49	0,00
Doğru	62	33,5	28,5		

4.3.26.“Eşyalarını Hor Kullanma Alışkanlığı Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 51'inin bu çalışmalar sonrası eşyalarını hor kullanma alışkanlığının azaldığı, % 4'lük bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların % 16'sı konu hakkında fikir belirtmezken, %30'u söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 55. Eşyalarını Hor Kullanma Alışkanlığına Etkisi

Eşyalarını hor kullanma alışkanlığı azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	3	3,7	3,7
Fikrim Yok	13	15,9	19,5
Doğru	42	51,2	70,7
Geçerli Değil	24	29,3	100,0

Şekil 30. Eşyalarını Hor Kullanma Alışkanlığına Etkisi Yüzde Dağılımı

Eşyalarını hor kullanma alışkanlığı azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların eşyalarını hor kullanma alışkanlığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 56. Ki Kare Testi Sonuçları

26	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	3	22,5	-19,5	33,8	0,00
Doğru	42	22,5	19,5		

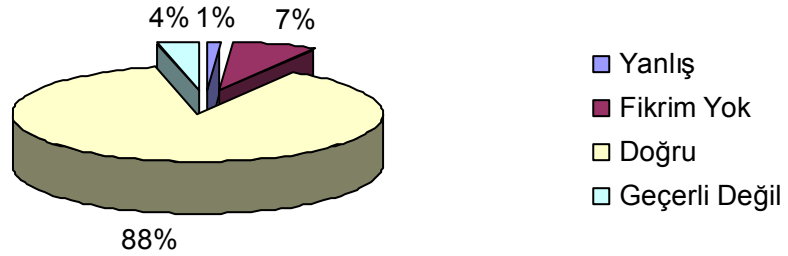
4.3.27. “İşbirliği Duygusu Güçlendi” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 88’inin bu çalışmalar sonrası işbirliği duygusunun geliştiği, % 1’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 7'si konu hakkında fikir belirtmezken, % 4'ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 57. İşbirliği Duygusuna Etkisi

İşbirliği duygusu güçlendi	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	1	1,2	1,2
Fikrim Yok	6	7,3	8,5
Doğru	72	87,8	96,3
Geçerli Değil	3	3,7	100,0

Şekil 31. İşbirliği Duygusuna Etkisi Yüzde Dağılımı

İşbirliği duygusu güçlendi ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların işbirliği duygusunu arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 58. Ki Kare Testi Sonuçları

27	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	1	36,5	-35,5	69,05	0,00
Doğru	72	36,5	35,5		

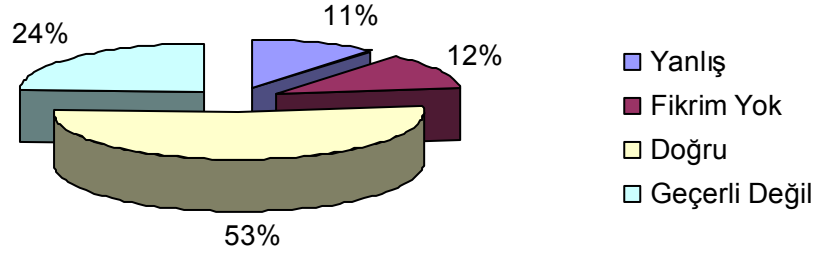
4.3.28. “Her İş İçin Yardım Arama Alışkanlığı Ortadan Kalktı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 52’sinin bu çalışmalar sonrası her iş için yardım arama alışkanlığının ortadan kalktığı, % 11’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 12’si konu hakkında fikir belirtmezken, % 24’ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 59. Her İş İçin Yardım Arama Alışkanlığına Etkisi

Her iş için yardım arama alışkanlığı ortadan kalktı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	9	11,0	11,0
Fikrim Yok	10	12,2	23,2
Doğru	43	52,4	75,6
Geçerli Değil	20	24,4	100,0

Şekil 32. Her İş İçin Yardım Arama Alışkanlığına Etkisi Yüzde Dağılımı

Her iş için yardım arama alışkanlığı ortadan kalktı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların her iş için yardım arama alışkanlığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 60. Ki Kare Testi Sonuçları

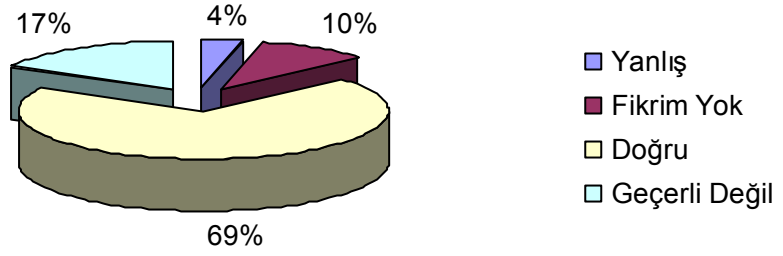
28	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	9	26,0	-17,0	22,23	0,00
Doğru	43	26,0	17,0		

4.3.29. “İşleri Kendi Başına Yapmayı Öğrendi” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 70’inin bu çalışmalar sonrası işleri, kendi başına yapmayı öğrendiği, % 4’lük bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların % 10’u konu hakkında fikir belirtmemiştir.

Tablo 61. İşleri Kendi Başına Yapmayı Öğrenmeye Etkisi

İşleri kendi başına yapmayı öğrendi	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	3	3,7	3,7
Fikrim Yok	8	9,8	13,4
Doğru	57	69,5	82,9
Geçerli Değil	14	17,1	100,0

Şekil 33. İşleri Kendi Başına Yapmayı Öğrenmeye Etkisi Yüzde Dağılımı

İşleri kendi başına yapmayı öğrendi ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların işleri kendi başına yapmayı öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 62. Ki Kare Testi Sonuçları

29	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	3	30,0	-27,0	48,6	0,00
Doğru	57	30,0	27,0		

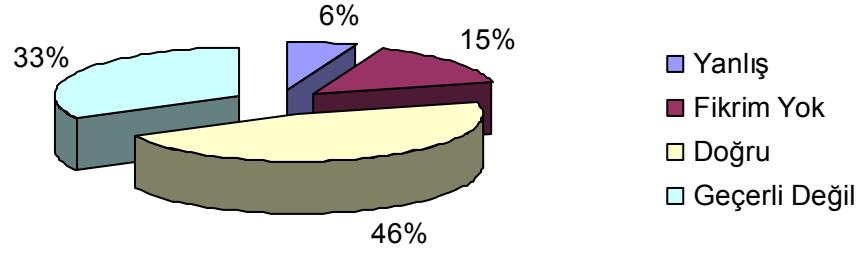
4.3.30. “Diğer İnsanlara (Aşırı) Bağımlılığı Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 46’sının bu çalışmalar sonrası diğer insanlara (aşırı) bağımlılığını azalttığı, % 6’lık bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 15’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 33’ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 63. Diğer İnsanlara (Aşırı) Bağımlılığa Etkisi

Diğer insanlara (aşırı) bağımlılığı azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	5	6,1	6,1
Fikrim Yok	12	14,6	20,7
Doğru	38	46,3	67,1
Geçerli Değil	27	32,9	100,0

Şekil 34. Diğer İnsanlara (Aşırı) Bağımlılığa Etkisi Yüzde Dağılımı

Diğer insanlara (aşırı) bağımlılığı azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların diğer insanlara aşırı bağımlılığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 64. Ki Kare Testi Sonuçları

30	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	5	21,5	-16,5	25,32	0,00
Doğru	38	21,5	16,5		

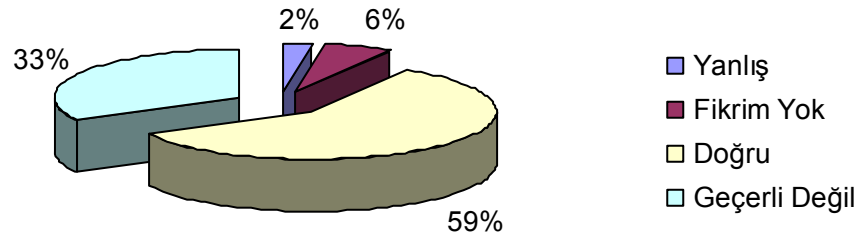
4.3.31. “Çocuksu (Bebeksi) Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 59’unun bu çalışmalar sonrası çocuksu (bebeksi) davranışlarının azaldığı, % 2’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir

etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcıların % 6'sı konu hakkında fikir belirtmezken, % 33'ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 65. Çocuksu (Bebeksi) Davranışlara Etkisi

Çocuksu (bebeksi) davranışları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	2	2,4	2,4
Fikrim Yok	5	6,1	8,5
Doğru	48	58,5	67,1
Geçerli Değil	27	32,9	100,0

Şekil 35. Çocuksu (Bebeksi) Davranışlara Etkisi Yüzde Dağılımı

Çocuksu (bebeksi) davranışları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların çocuksu (bebeksi) davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 66. Ki Kare Testi Sonuçları

31	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	2	25,0	-23,0	42,32	0,00
Doğru	48	25,0	23,0		

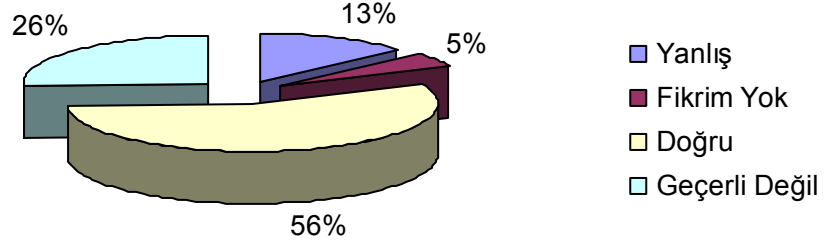
4.3.32. “İlgi Çekmeye Yönelik Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 56'sının bu çalışmalar sonrası ilgi çekmeye yönelik davranışlarının azaldığı, % 13'lük bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 5'i konu hakkında fikir belirtmezken, % 26'sı söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 67. İlgi Çekmeye Yönelik Davranışlara Etkisi

İlgi çekmeye yönelik davranışları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	11	13,4	13,4
Fikrim Yok	4	4,9	18,3
Doğru	46	56,1	74,4
Geçerli Değil	21	25,6	100,0

Şekil 36. İlgi Çekmeye Yönelik Davranışlara Etkisi Yüzde Dağılımı

İlgi çekmeye yönelik davranışları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların ilgi çekmeye yönelik davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 68. Ki Kare Testi Sonuçları

32	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	11	28,5	-17,5	21,49	0,00
Doğru	46	28,5	17,5		

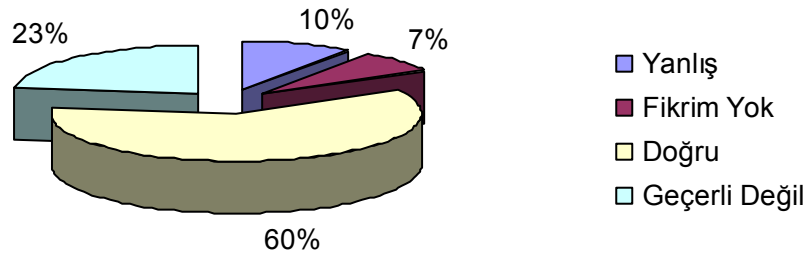
4.3.33. “Her Şeyden Şikâyet Etme Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 60'ının bu çalışmalar sonrası her şeyden şikâyet etme davranışlarının azaldığı, % 10'luk bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 7'si konu hakkında fikir belirtmezken, % 23'ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 69. Her Şeyden Şikâyet Etme Davranışlarına Etkisi

Her şeyden şikâyet etme davranışları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	8	9,8	9,8
Fikrim Yok	6	7,3	17,1
Doğru	49	59,8	76,8
Geçerli Değil	19	23,2	100,0

Şekil 37. Her Şeyden Şikâyet Etme Davranışlarına Etkisi Yüzde Dağılımı

Her şeyden şikâyet etme davranışları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu

göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların her şeyden şikayet etme davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 70. Ki Kare Testi Sonuçları

33	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	8	28,5	-20,5	29,49	0,00
Doğru	49	28,5	20,5		

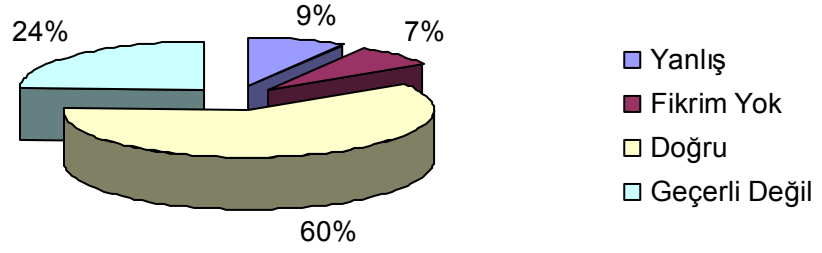
4.3.34. “Başkalarını Suçlama Davranışları Azaldı” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 60'ının bu çalışmalar sonrası başkalarını suçlama davranışlarının azalırken, % 9'luk bir bölüme tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 7'si konu hakkında fikir belirtmezken, % 24'ü söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 71. Başkalarını Suçlama Davranışlarına Etkisi

Başkalarını suçlama davranışları azaldı	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	7	8,5	8,5
Fikrim Yok	6	7,3	15,9
Doğru	49	59,8	75,6
Geçerli Değil	20	24,4	100,0

Şekil 38. Başkalarını Suçlama Davranışlarına Etkisi Yüzde Dağılımı

Başkalarını suçlama davranışları azaldı ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların başkalarını suçlama davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 72. Ki Kare Testi Sonuçları

34	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	7	28,0	-21,0	31,5	0,00
Doğru	49	28,0	21,0		

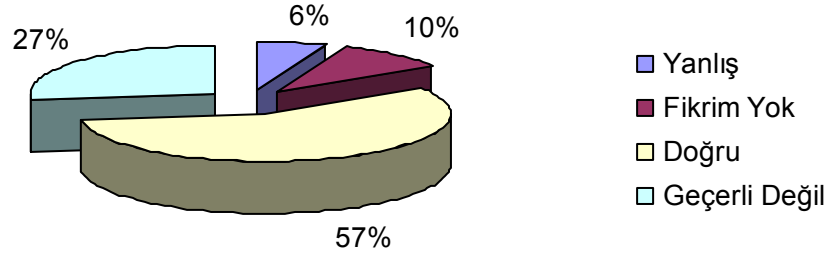
4.3.35.“Aşağılık Komplekslerinden Büyük Ölçüde Kurtuldu” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 57’sinin bu çalışmalar sonrası aşağılık komplekslerinden büyük ölçüde kurtulduğu, % 6’lık bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 10’u konu hakkında fikir belirtmezken, % 27’si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 73. Aşağılık Komplekslerinden Kurtulmaya Etkisi

Aşağılık komplekslerinden büyük ölçüde kurtuldu	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	5	6,1	6,1
Fikrim Yok	8	9,8	15,9
Doğru	47	57,3	73,2
Geçerli Değil	22	26,8	100,0

Şekil 39. Aşağılık Komplekslerinden Kurtulmaya Etkisi Yüzde Dağılımı

Aşağılık komplekslerinden büyük ölçüde kurtuldu ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların aşağılık komplekslerinden büyük ölçüde kurtulduğunun sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 74. Ki Kare Testi Sonuçları

35	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	5	26,0	-21,0	33,92	0,00
Doğru	47	26,0	21,0		

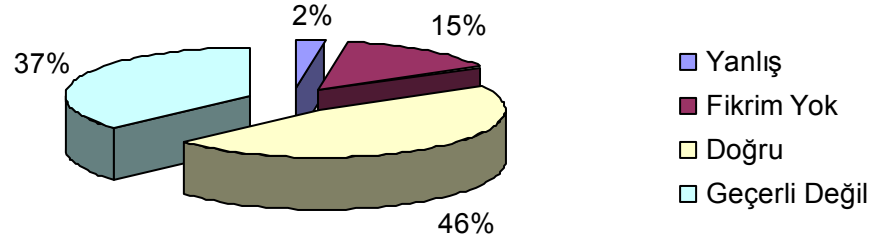
4.3.36.“Beni Seviyor Musunuz” Gibi Sorular Sormaktan Vazgeçti” Sorusunun Cevap Dağılımı

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden % 46’sının bu çalışmalar sonrası beni seviyor musunuz gibi sorular sormaktan vazgeçtiği, % 2’lik bir bölüme tiyatro çalışmalarının herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların % 15’i konu hakkında fikir belirtmezken, % 37’si söz konusu özelliğin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 75. “Beni Seviyor Musunuz” Gibi Sorular Sormaya Etkisi

“Beni seviyor musunuz” gibi sorular sormaktan vazgeçti	Frekans	Yüzde	Toplamsal Yüzde
Yanlış	2	2,4	2,4
Fikrim Yok	12	14,6	17,1
Doğru	38	46,3	63,4
Geçerli Değil	30	36,6	100,0

Şekil 40. “Beni Seviyor Musunuz” Gibi Sorular Sormaya Etkisi Yüzde Dağılımı

Beni seviyor musunuz gibi sorular sormaktan vazgeçti ifadesine verilen olumlu ve olumsuz cevap yüzdeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Ki-Kare testi sonuçları da farkın $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların beni seviyor musunuz gibi sorular sormaktan vazgeçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 76. Ki Kare Testi Sonuçları

36	Gözlenen	Beklenen	Fark	Ki-Kare	Anlamlılık
Yanlış	2	20,0	-18,0	32,4	0,00
Doğru	38	20,0	18,0		

Araştırmanın Genel Sonuçları

Temel Eğitimde Tiyatronun Çocukların Kişilik Gelişimi(Özgüven Kazanımı)Üzerinde Etkisi isimli bu tez çalışmasının sonuçları aşağıda verilmiştir.

- Kişisel Bilgilerle İlgili Sonuçlar;

1-) Örneklemin %46.3 erkek, %53.7 si kızdır.

2-) Öğrencilerin sınıfları; %12'sinin 3.sınıf, % 5'inin 4. sınıf, % 10'unun 5. sınıf, % 7'sinin 6. sınıf, % 17'sinin 7. sınıf ve % 50'sinin 8. sınıfa gittikleri gözlenmiştir.

3-)Öğrencilerin yaşları %12'sinin 9, % 10'unun 10, % 7'sinin 11, % 2'sinin 12, % 7'sinin 13, % 46'sının 14, % 12'sinin 15, % 2'sinin 16 yaşında oldukları gözlenmiştir.

- Katılımcıların Tiyatronun Çocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Değerlendirmeleri

Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin;

1-) Bu çalışmalar sonrası çocukların büyük bir çoğunluğunun daha girişken bir olduğu saptanırken, bir kısmına tiyatro çalışmalarının her hangi bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak tiyatro çalışmalarının çocukların girişkenliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

2-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası utangaçlığı azaldığı anlaşılmıştır. Tiyatro çalışmalarının çocukların utangaçlığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

3-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencileri bu çalışmalar sonrası yeni faaliyetlere girme isteğinin arttığı anlaşılmıştır. Tiyatro çalışmalarının çocukların yeni faaliyetlere girme isteğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

4-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası mevcut arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdiği anlaşılmaktadır. Tiyatro çalışmalarının çocukların mevcut arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden bu çalışmalar sonrası yeni arkadaşlarla tanışma isteğinin arttığı anlaşılmaktadır. Bulgulardan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların yeni arkadaşlarla tanışma isteğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

6-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden bu çalışmalar sonrası yeni arkadaşlar edinerek çevresini genişlettiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların girişkenliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

7-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden bu çalışmalar sonrası daha kolay arkadaş edinmeye başladığı anlaşılmaktadır. Tiyatro çalışmalarının çocukların daha kolay arkadaş edinmeye başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

8-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerden bu çalışmalar sonrası daha problemlerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların problemlerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

9-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin tiyatro çalışmaları sonrası isteklerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığı anlaşılmaktadır. Tiyatro çalışmalarının çocukların isteklerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

10-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası eleştirilere daha açık hale geldiği anlaşılmıştır. Tiyatro çalışmalarının çocukların eleştirilere daha açık hale geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

11-) Tiyatro çalışmalarına katılan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası daha sık öz eleştiri yaparak hatalı davranışlarını düzeltmeye başladığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak, tiyatro çalışmalarının çocukların daha sık öz eleştiri yaparak hatalı davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

12-) Tiyatro çalışmalarında etkin görev alan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası daha sıkılgan tavırlarının azaldığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak tiyatro çalışmalarının çocukların sıkılgan tavırlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

13-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası saldırgan tavırlarının azaldığı anlaşılmaktadır. Buradan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların saldırgan tavırlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

14-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası daha soğukkanlı davranmaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların daha soğukkanlı davranmaya başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

15-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası sinirli davranışlarının azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların sinirli davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

16-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası küsmeye, somurtma gibi huylarının azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların küsmeye, somurtma gibi huylarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

17-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası yeteneklerinin farkına vardığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların yeteneklerinin farkına varmasını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

18-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası başarıma isteği güçlendiği anlaşılmıştır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların başarıma isteğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

19-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin çalışmalar sonrası başarısızlığı daha kolay kabul etmeğe başladığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların başarısızlığı kabullerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

20-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası yanlış yapma korkusunun azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların yanlış yapma korkusunu azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

21-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası okula devamlılığının arttığı anlaşılmıştır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların okula devamlılığını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

22-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası ders başarisının yükseldiğı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların ders başarisını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

23-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası derslerine olan ilgisinin arttığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların derslerine olan ilgisini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

24-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası daha özenli bir ocuk olduğı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların daha özenli olduğı sonucuna ulaşılmıştır.

25-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası daha dikkatli bir ocuk olduğı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocuklarda dikkati arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

26-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası eşyalarını hor kullanma alışkanlığının azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların eşyalarını hor kullanma alışkanlığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

27-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası işbirliğı duygusunun geliştiğı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların işbirliğı duygusunu arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

28-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası her iş için yardım arama alışkanlığının ortadan kalktığı anlaşılmıştır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların her iş için yardım arama alışkanlığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

29-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası işleri, kendi başına yapmayı öğrendikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların işleri kendi başına yapmayı öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

30-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası diğer insanlara (aşırı) bağımlılığını azalttığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların diğer insanlara aşırı bağımlılığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

31-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası çocuksu (bebeksi) davranışlarının azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların çocuksu (bebeksi) davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

32-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası ilgi çekmeye yönelik davranışlarının azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların ilgi çekmeye yönelik davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

33-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası her Şeyden Şikayet etme davranışlarının azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların her Şeyden Şikayet etme davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

34-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası başkalarını suçlama davranışlarının azaldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların başkalarını suçlama davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

35-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası aşağılık komplekslerinden büyük ölçüde kurtulduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların aşağılık komplekslerinden büyük ölçüde kurtulduğunun sonucuna ulaşılmıştır.

36-) Tiyatro çalışmasına başlayan öğrencilerin bu çalışmalar sonrası beni seviyor musunuz gibi sorular sormaktan vazgeçtiği anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle tiyatro çalışmalarının çocukların beni seviyor musunuz gibi sorular sormaktan vazgeçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ

Tiyatro ile öğrencilik yıllarımdan itibaren hep ili dışlı oldum.Okulumuzda ğretmenimizle beraber skeler, parodiler, pantomimler, oyunlar hazırlardık. Provalar, arkadaşlıklar, dostluklar, paylaşım, oynamak, sahneye çıkmak, seyirciyle buluşmak bana öyle keyif verirdi ki. Hani sahne tozu yutmak diye bir tabir vardır.Gerçekten sahne tozunu yutan biliyor. Artık tiyatro vazgeilmeziniz oluyor.

Özellikle öğrencilik yıllarımda iyi bir tiyatro izleyicisi olamadım.çünkü yaşadığım Őehirde profesyonel tarzda ekipler, oyunlar yoktu.Belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının da ya çok yetersizdi ya da hiç yoktu. Aslında ben Őanslıydım. Birçok okulun tiyatro topluluğu yoktu.Bizim okulumuzun vardı. Çünkü tiyatroyu seven, benimseyen, bizi, ailemizi tiyatro konusunda teşvik eden, yreklendiren bir ğretmenimiz vardı okulda.

O kadar etkiledi ki beni tiyatro aslında amacım konservatuar okuyup profesyonel oyuncu olmaktı. Ama konservatuar okuyamadım çeşitli sebeplerle. Öğretmen oldum. İyi de oldu. Başlangıçta çok üzülmüştüm. Sonra öğrencilik yıllarımdaki anılarım geldi aklıma. Görev yaptığım okulda bir tiyatro grubu kurdum. Artık ğrencilerimle beraber her yıl bir çok yeni oyun hazırlıyor ve öğretmenlerimize, velilerimize, öğrencilerimize bu oyunları sahneliyoruz. Artık benim ğrencilerimde Őanslıydı.çünkü onların da artık tiyatro sevdalısı bir öğretmenleri vardı.

ğrencilerimdeki değişimleri çok net görebiliyordum. Çocukları tanıyan onların derslerine giren onları sınıflarında gözlemleyen ğretmen arkadaşlarımın ve öğrencilerin anne-babalarının gözlemleri ve tespitleri de beni haklı çıkartıyordu. Bazen ciddi davranış problemi olan(okuldan kaçma, yalan söyleme, kavga etme,okul araç ve gereçlerine zarar

verme...vb.) öğrencilerin adeta rehabilite edildiği tekrar okula kazandırıldığı yer oldu tiyatro topluluğu.

Tez konumu eğitimde yapılan tiyatro çalışmalarının öğrencilerin kişilik gelişimleri üzerindeki etkilerini seçmemde ki asıl neden tiyatro çalışmaları yapan, tiyatro topluluğu olan okul sayısının çok yetersiz olması, tiyatro topluluğu olan okulların yaşadığı sorunlar, büyük şehirlerde bile olsa çocukların tiyatrodan kopuk büyümesi, ailelerin, idarecilerin öğretmenlerin çocukları tiyatroyla buluşturma konusunda isteksiz davranmaları, okullara gelerek (tek amaçları para kazanmak) çocukları tiyatroyla buluşturuyoruz, tiyatroyu onların ayağına getiriyoruz diyen birçok sözde çocuk tiyatrosu...vb.

Tezime başlamadan önce literatür taraması yaptım. YÖK arşivinde eğitimde drama ile ilgili birçok kaynağa ulaşmakla birlikte tiyatro ile ilgili pek çalışma bulamadım. Kaynaklardan araştırmama zemin oluşturacak bilgilere ulaşmaya literatür çalışması yapmaya başladım. Bir taraftan da anket çalışmasını uyguladım. Anketimi tiyatro çalışmalarında en az bir yıl görev almış, ilköğretim 1.2.3.4.5.6.7.8. sınıflarında okuyan öğrencilerin velilerine ve öğretmenlerine uyguladım. Çocuklara uygulamadım. Çünkü çocukların yaşları itibariyle ankette ki sorulara yeterince sağlıklı cevap veremeyeceklerini düşündüm. Aynı öğrenci ile ilgili veli ve öğretmeninde gelen sonuçları karşılaştırınca sonuçların tutarlı olduğunu gördüm.

Verileri analiz ettiğimde okullarda yapılan tiyatro çalışmalarının öğrencilerin kişilik gelişimi, özgüven kazanımı üzerinde son derece etkili olduğu sonucuna ulaştım.

Eğitim-öğretimin amacı geleceğin bireylerini yetiştirmektir. Bu amacın gerçekleşmesinde en önemli unsur özgüven kazanmış bireyler yetiştirmektir. Artık her okulun bir tiyatro topluluğunun olduğunu görmek en büyük dileğim. Umarım bu çalışmam bu alanda bir takım adımların atılmasına sağlar.

Aşağıda sıraladığım öneriler ise bu alanda atılmasının uygun olacağını düşündüğüm tespitlerdir:

* Yeni ilköğretim programı ile öğrenci merkezli eğitim öğretim ortamları oluşturulmaya başlanmıştır. Daha kompleks bir yapıyla hazırlanan ve bütüncül yaklaşımla çocuğun aynı anda bilişsel, fiziksel ve duygusal gelişimi ile girişimcilik, eleştir düşünme, bilgi bulma, özgüven gibi bir takım alt yeteneklerle ve disiplinlerle de desteklenen programın başarıya ulaşması için yaratıcı drama faaliyetlerinden de ötede ciddi tiyatro prodüksiyonları da hazırlanmalıdır.

* Her zümre ve şube öğretmenler (1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. sınıflar) dönem başlarında o dönem için öğrencilerce hazırlanacak tiyatro çalışmalarını organize etmelidirler.

* Öğrencilerin tiyatro çalışmalarına özendirilmeleri ve bu çalışmalardan ücretsiz faydalanmaları sağlanmalıdır.

* Her okul kendi okul aile birliklerinden elde edilen gelirin bir kısmını tiyatro çalışmalarına ayırmalıdır.

* Okulların kendi adlarını taşıyan birer tiyatroları olmalıdır.

*Yerel yönetimlerin açtığı kültür ve eğitim merkezlerinde tiyatro çalışmaları desteklenmelidir.

* Belediyeler ve il özel idareleri kendilerine ait kültür merkezleri ve tiyatro salonlarını tiyatro sahnelemek isteyen okullara ücretsiz kullandırmalıdır.

* Okullar arası ilçe ve il düzeyinde tiyatro şenlikleri veya yarışmaları düzenlenerek idareciler, öğretmenler, öğrenciler ve aileler bu konuda teşvik edilmelidir.

* Yerel ve ulusal basında okulların yaptığı tiyatro çalışmalarına yer vererek hem faaliyeti yapanlar onurlandırılmalı hem de yapmayanlar teşvik edilmelidir.

* Okuldaki tüm öğretmenlerin ve idarecilerin tiyatronun eğitim öğretim ortamındaki faydaları hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bunun için hizmet içi eğitim faaliyetlerini her okul ve ilçe düzenlemeli ve yıllık planlarına koymalıdır.

* Okulların teftişleri esnasında okul tiyatro çalışmaları ayrı bir başlık altında değerlendirilmelidir.

* Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri ile öğretmen yetiştiren diğer fakültelerinde öğretmen adaylarının tiyatro çalışmalarına yönlendirilmeleri gerçekleştirilmelidir. Bunun için YOK Öğretmen Yetiştirme Koordinasyonluğunda zorunlu tiyatro çalışmaları etkinlikleri programlarda yer almalıdır.

* Okullarda her türlü tiyatro faaliyetleri yapan öğretmenlere ek ders ücretinden artı ders verilmelidir.

* Bu konuyla ilgili yüksek lisans doktora ve bilimsel projeler desteklenmeli ve alana ait literatür çalışmaları geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

1. Abdullah Demirtaş, Sosyal Bilimler Öğretimi, YOK Öğretmen Eğitimi Kılavuzu Ankara, 1997
2. Adnan Kulaksızoğlu, Ergenlik Psikolojisi, Remzi Yayınevi, İstanbul, 2000
3. Ahmet Çağlayan, Evimizdeki Öğretmen, Bile Yayıncılık, İstanbul, 2003
4. Ahmet Yaşar Zengin, Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, Truva Yayınları, Mart 2007
5. Alev Önder, Sınıfta Drama, Morpa Yayınları, İstanbul, 2004
6. Alev Önder, Eğitimde Drama, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2002
7. Ali Demirci, İlköğretimde Beden Eğitimi Uygulamaları, Değişim Yayınları, İstanbul, 2006
8. Almanya'da Çocuk Tiyatrosu, Çocuk Kültürü – Edebiyat – Tiyatro – Medya, Ç.Y.D.D. ve Mavibulut Yayınları, İstanbul, 1997
9. Aristoteles, Poetika, (Çev: İsmail Tunalı), Ankara Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 1961
10. Arthur T. Jersild, Çocuk Psikolojisi, (Çev: Gülseren Günçe), Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:62, Cilt I, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1976
11. Atalay Yörükoğlu, Çocuk Ruh Sağlığı, Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi, Özgür Yayınları, 1990

12. Ayla Oktay, Okul ve Çocuk, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1994
13. Ayşe Demirkol, Sınıf Yönetimi – Grup Etkileşimi, Ankara, 2004
14. Aziz Çalışlar, 20. yy.da Tiyatro, Mitos boyut Yayınları, İstanbul, 1993
15. Betül Aydın, Bireysel Özgürlük ve Erdem, Dem Yayınları, İstanbul, 2004
16. E.D.Fiscs ve C.J. Mandell, (Çev: Gönül Akçamete), Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi, Ankara, 2002
17. Emre Kongar, Toplumsal Değişmenin Sosyolojisi ve Türkiye, Yeni Toplum, İstanbul, 1998
18. Esen Çamurdan, Çağdaş Tiyatro ve Dramaturgi, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul, 1996
19. Fehmi Efe, Drama Sanatı, Yapı Kredi Yayınları, I. Baskı, İstanbul, Haziran, 1993
20. Fen Bilgisi Öğretimi, YOK Milli Eğitimi Geliştirme Kılavuzu, Ankara, 1997
21. Frederick Eklin, Child and Society, Raudom, 1972
22. Haluk Yavuzer, Okul Çağı Çocuğu, Remzi Kitabevi, 11. baskı, 2004
23. İnci San, Drama ve Öğretim Bilgisi, Naturel Yayınları, Ankara, Mart 2003
24. İnci San, Sanat ve Eğitim, Ütopya Yayınları, Ankara, 2004
25. İsmihan Ayhan, Seslerle Tanışalım, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995
26. J.J. Rousseau, Emile, Çev: Zahir Güvenli, Türkiye Yayınları, İstanbul, 1945
27. K. Hambly, (Çev: B. Bıçakçı), Özgüven, Rota Yayınları, İstanbul, 2001

28. K.E. Danilson, Creating Interest in Words with Literature Childhood Education, (Summer, 1990)
29. Karl Albrecht (Çev: Selda Gökten), Sosyal Zeka, Timaş Yayınları, İstanbul, 2004
30. Komisyon, Çocuk Oyunları, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1999
31. M. Frank McMurry, Öğrenmeyi Öğrenmek, Yeryüzü Yayınevi, Ankara, 2004
32. Maggie Jones, (Çev: Ayda Çayır), Çocuk ve Oyun, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2005
33. Memet Fuat, Tiyatro Tarihi, MSM Yayınları, İstanbul, 2003
34. Metin And, Osmanlı Tiyatrosu, Dost Yayınevi, Ankara, 1992
35. Metin And, Oyun ve Büyü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003
36. Muammer Sun ve Hilmi Seyrek, Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı, Sun Yayınları, 1993
37. Mustafa Ruhi Şirin, Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun, İz Yayınları, 1999
38. Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk ve Televizyon, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998
39. Mübeccel Gönen, Çocuk Eğitiminde Drama, Epsilon Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, Şubat 1999
40. Nezahat Güçlü, Sınıf Yönetimi – İletişim, Nobel Yayınları, Ankara, Mart 2004
41. Nel Nodding, (Çev: Zuhale Bilgin), Eğitim ve Mutluluk, Kitapyayınevi, İstanbul, 2006
42. Nihal Kuyumcu, Çocuklarla Tiyatro – Eğitimde Tiyatro, Papirüs Yayınevi, İstanbul, 2003

43. Nihal Kuyumcu, Çocuk Tiyatrosu, Mitosboyut Yayınları, İstanbul, Ocak 2000
44. Nilüfer Tuncer, Kitap, Çocuk ve Televizyon Üzerine Bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi, Kütüphanecilik Bölümü Yayınları, Ankara, 1992
45. Osho, (Çev: Sangeet, Ovvo), Çocuk, Basım Yayın, İstanbul, 2006
46. Özdemir Nutku, Oyun, Çocuk, Tiyatro, Özgür Yayınları, 117, I. Basım, İstanbul, 1998
47. Özdemir Nutku, Dünya Tiyatrosu Tarihi Cilt 1, Mitosboyut Yayınları, İstanbul, Mayıs 2003
48. Özdemir Nutku, Oyun, Çocuk, Tiyatro, Özgür Yayınları, İstanbul
49. Sanat Eğitimi, YOK Milli Eğitimi Geliştirme Öğretmen Kılavuzları, Ankara, 1997
50. Sevda Şener, İ.H.Baltacıoğlu'nun Okul Tiyatrosu Hakkındaki Görüşleri, Çocuk Tiyatrosu, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Yayınları, No:3, Ankara, 1973
51. Suna Tanaltay, Çocuk Sevgidir, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1997
52. T. Humpreys, (Çev: T. Anapa) Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2002
53. Tülin Sağlam, Cumhuriyet'in 75 Yılında Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu, Cumhuriyet ve Çocuk, 1999
54. Wolfgang Schneider, Çev: Ayşe Selen, Çocuklar İçin Tiyatro, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul, 2005
55. Yılmaz Arıkan, Uygulamalı Tiyatro Eğitimi, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2002
56. Yücel Kabapınar, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2006

DERGİLER

1. Bülent Çaplı, Çocuk ve Televizyon, Yeni Türkiye, Kasım – Aralık 1996
2. Doğan Çağlar, Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004
3. Emre Kongar, Toplumsal Değişmenin Sosyolojisi ve Türkiye, Yeni Toplum, İstanbul, 1998
4. Erol Mutlu, Televizyon, Çocuklar ve Şiddet, İletişim Fakültesi Dergisi, 1997
5. Fakiye Özsoysal, Televizyon Üzerine Eğitimde Tiyatro, Tiyatro Dergisi, sayı:58, Nisan 1996
6. Fakiye Özsoysal, Televizyon Üzerine Eğitimde Tiyatro, Tiyatro Dergisi, Nisan 1996
7. Gıyasettin Aytaş, Okullarda Drama ve Tiyatro Eğitimi, Bilim ve Aklın Işığında Eğitim, yıl:4, sayı:37, Ankara, Mart 2003
8. Hasibe Kocabay, Eğitimde Tiyatro Üzerine Bir Proje, Tiyatro Dergisi, sayı: 48, Nisan 1995
9. Hasibe Kocabay, Eğitimde Tiyatro, Türkiye’de Sosyal Bilimlerin Gelişmesi ve Di ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1998
10. Kemal İnce, Sosyal Bilimler ve Bilim Sanat ve İdeoloji, Evrensel Kültür Dergisi, sayı:102, Haziran 2000
11. Mustafa Aydın, Kültür ve Eğitim, Eğitim Sosyolojisi, Seçilmiş Makaleler, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1987
12. Sezer Akarcalı, Televizyon ve Şiddet, Yeni Türkiye, Eylül – Ekim 1996

13. Şule Bulut, Çocukların Yaratıcı Gelişmelerine Yardımcı Olmak, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Ankara, 1998
14. Tülin Sağlam, Cumhuriyet'in 75 Yılında Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu" Cumhuriyet ve Çocuk 1999
15. Sema Göktaş, Eğitimde Tiyatro, MEB Eğitim Dergisi, Yıl 4, sayı 37, Mart 2003
16. Sema Göktaş, Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı?, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, sayı 17, 2004
17. Jale Eldeleklioğlu, Çocuklarda Özgüven Gelişimi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, sayı 2, 2004
18. E.C. Hair ve arkadaşları, Self Esteem, aktaran: Jale Eldeleklioğlu, Çocuklarda Özgüven Gelişimi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 24, Sayı:2, 2004
19. Türk Dili, Tiyatro Özel Sayısı, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1966
20. Tülin Sağlam, Dramatizasyon Çalışmalarının Eğitimde Önemi, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, sayı: 17, Ankara, 2004
21. Tülin Sağlam, Eğitimde Tiyatro, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Fakültesi Dergisi
22. Tülin Sağlam, Türk Çocuk Oyunlarında Ritüel Öğeler, Çocuk Kültürü, 1997
23. Tülin Sağlam, Eğitimde Drama, Drama, Maske, Müze, 1997
24. Yücel Kabapınar, Empati Becerisini Geliştirmede Bir Metot: Tarih Ders Kitapları, Değerler Eğitimi Dergisi, sayı: 4, İstanbul, 2005

TEZLER

1. Arzu İpek, Eğitimde Dramanın Zihinsel Engelli Çocukların Sosyal Gelişimleri Üzerinde Etkisinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, 1998
2. Devrim Salbin Kılıç, Özgürler Tiyatrosunda Gerçekçi Çocuk Oyunlarında Eğitimin Otoriter Ve Demokratik Görünümleri, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları Ve Öğretim ABD, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, 2002
3. Didem Ülger, Ankara Devlet Tiyatroları'nda Oynanmış Yerli Çocuk Tiyatrosu Metinlerinin Türkçe Öğretimi Açısından İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, 2002
4. Gonca Kızıltan, Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1982
5. H.Gıyasi Doğan, , Eğitim Açısından Tiyatroda Karamsarlık Ve Birey "Tiyatro ve Eğitim İlişkisinde Bir Örnek: Uyumsuz Tiyatro", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, 1995
6. Nursel Uyar, Anaokuluna Devam Eden 60-72 Aylık Çocuklarda Destekleyici Olarak Uygulanan Eğitimde Drama Programının Çocukların Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, , Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, 1995
7. Önder Kaya, Annelere Verilen Eğitimin Çocuklarına Karşı İstendik Tutumlarına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1994
8. Tülin Sağlam, , Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Drama Klullanımı, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1997

9. Yadigar Kılıçcı, Üniversite Öğrencilerinin Kendilerini Kabul Düzeyini Etkileyen Bazı Değişkenler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1981

İNTERNET

1. <http://www.tiyatrodergisi.com.tr/Public/> (bakılan tarih: 12.02.2007)
2. <http://www.megahafiza.com.tr/urunler/set-czh.htm#top> (bakılan tarih: 23.02.2007)
3. <http://www.kafder.org.tr/nartcocuk.php> (bakılan tarih: 11.01.2007)
4. <http://www.devtiyatro.gov.tr/web/cocuk/turkiyedecocuk.htm> (bakılan tarih: 26.12.2006)
5. <http://www.tiyatroevi.com/> (bakılan tarih: 03.03.2007)
6. <http://www.tiyatrom.com/genctiyatro/> (bakılan tarih: 22.01.2007)
7. http://www.zef.de/fileadmin/webfiles/downloads/zefc_ecology_development/ecol_dev_2_text.PDF (bakılan tarih:25.01.2007)
8. <http://www.tiyatrodergisi.com.tr/Public/> (bakılan tarih: 12.02.2007)
9. <http://www.devtiyatro.gov.tr/web/cocuk/turkiyedecocuk.htm> (bakılan tarih: 26.12.2006)
10. <http://www.tiyatroevi.com/> (bakılan tarih: 03.03.2007)
11. <http://www.tiyatrom.com/genctiyatro/> (bakılan tarih: 22.01.2007)

ÖZGEÇMİŞ

07/05/1978 tarihinde Amasya ilinde doğdum. Üç kardeşiz. Ben en küçüğüm. Bir ablam ve bir abim var. İlk ve Orta öğrenimimi babamın işinden dolayı Amasya ilinin Suluova ilçesinde tamamladım. Babam emekli olduktan sonra Amasya iline taşındık. Amasya Lisesi'nde lise öğrenimimi tamamladım. Üniversite eğitimimi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünün de tamamladım.(1996-2000) Fakülten mezun olduktan sonra ilk atamayla tiyatro uğruna çok istediğim İstanbul iline tayin oldum. Niyetim konservatuar sınavlarına girerek Tiyatro eğitimi almaktı. Fakat çeşitli sebeplerden dolayı bunu gerçekleştiremedim. Ancak özel tiyatrolarda görev alarak (Levent Kırca-Oya Başar Tiyatrosu, Bizim Tiyatro) ve çeşitli kurslara giderek tiyatro eğitimi almaya ve kendimi geliştirmeye çalıştım. İlk görev yerim Gaziosmanpaşa ilçesi Arman Polat İlköğretim Okulu oldu. Ve halen aynı okulda görevimi sürdürmekteyim. Okulumda her yıl öğrencilerle beraber profesyonel tarzda oyunlar sahneledim. Birkaç lisede de tiyatro çalışmalarlarıyla oyunlar sahneledim. 2005 yılında Beykent Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimine başladım. Şu anda tez aşamasındayım. Eğitimim devam etmekte. Henüz yeni evliyim. Çok sevdiğim bir eşim var. Hobilerim arasında tiyatro izlemek, öğrencilerimle beraber tiyatro sahnelemek, spor yapmak, seyahat etmek ve otomobil kullanmak geliyor.

20/08/2007

Ali BAKIR

EK 1**ÖZGÜVEN ANKET FORMU**

Çocuğunuz/Öğrenciniz (İsim Soyisim) tiyatro çalışmalarına başladıktan sonra onda gözlenen gelişmeleri aşağıdaki ifadeler çerçevesinde değerlendiriniz.

Her bir ifadenin karşısındaki şikkı, ifadenin (İsim) için doğruluk derecesini düşünerek işaretleyiniz.

Eğer (İsim) tiyatro çalışmalarından önce de ilgili davranışı göstermiyorsa “Geçerli Değil” şikkını işaretleyiniz (Örnek: Çocuğunuz / öğrenciniz tiyatro çalışmalarından önce de saldırgan bir tavır göstermemekte ise, “Saldırgan tavırları azaldı” sorusunun karşındaki “Geçerli Değil” şikkını işaretleyiniz.

İlgi ve katkınız için teşekkür ederim.

İsim Soyisim

No		Yanlış	Fikrim Yok	Doğru	Geçerli Değil
1	Daha girişken bir çocuk oldu.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
2	Utangaçlığı azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
3	Yeni faaliyetlere girme isteğı arttı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
4	Mevcut arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdi.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
5	Yeni arkadaşlarla tanışma isteğı arttı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
6	Yeni arkadaşlar edinerek çevresini genişletti.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
7	Daha kolay arkadaş edinmeye başladı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
8	Problemlerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
9	İsteklerini daha net bir şekilde ifade etmeye başladı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
10	Eleştirilere daha açık hale geldi.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

No		Yanlış	Fikrim Yok	Doğru	Geçerli Değil
11	Daha sık öz eleştiri yaparak hatalı davranışlarını düzeltmeye başladı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
12	Sıkılgan tavırları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
13	Saldırgan tavırları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
14	Daha soğukkanlı davranmaya başladı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
15	Sinirli davranışları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
16	Küsme, somurtma gibi huyları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
17	Yeteneklerinin farkına vardı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
18	Başarma isteği güçlendi.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
19	Başarısızlığı daha kolay kabul etmeye başladı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
20	Yanlış yapma korkusu azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
21	Okula devamlılığı arttı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
22	Ders başarısı yükseldi.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
23	Derslerine olan ilgisi arttı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
24	Daha özenli bir çocuk oldu.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
25	Daha dikkatli bir çocuk oldu.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
26	Eşyalarını hor kullanma alışkanlığı azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
27	İşbirliği duygusu güçlendi.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
28	Her iş için yardım arama alışkanlığı ortadan kalktı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
29	İşleri kendi başına yapmayı öğrendi.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
30	Diğer insanlara (aşırı) bağımlılığı azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

No		Yanlış	Fikrim Yok	Doğru	Geçerli Değil
31	Çocuksu (bebeksi) davranışları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
32	İlgi çekmeye yönelik davranışları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
33	Herşeyden şikayet etme davranışları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
34	Başkalarını (öğretmeni, arkadaşlarını vb.) suçlama davranışları azaldı.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
35	Aşağılık komplekslerini büyük ölçüde kurtuldu.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
36	“Beni seviyor musunuz” gibi sorular sormaktan vazgeçti.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

37 Çocuğunuzun / Öğrencinizin Cinsiyeti

Erkek Kız

38. Çocuğunuzun / Öğrencinizin Sınıfı

1nci Sınıf 5nci Sınıf

2nci Sınıf 6nci Sınıf

3ncü Sınıf 7nci Sınıf

4ncü Sınıf 8nci Sınıf

39 Çocuğunuzun Yaşı:

7 8 9 10 11

12 13 14 15 16

40 Anketi Dolduran:

Öğretmen Adı Soyadı:

İmza:

Veli Adı Soyadı:

İmza: